

Badanie subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji
mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług
publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6
w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych
i transportu publicznego

Raport cząstkowy – Gorzów Wielkopolski

Projekt realizowany przez Związek Celowy Gmin MG-6 z siedzibą w Gorzowie Wlkp.

ul. Sikorskiego 3-4

66-400 Gorzów Wlkp.

Biuro Związku Celowego Gmin MG-6

Gorzów Wlkp., ul. Warszawska 6

tel.: 95 733 04 93/94, fax: 95 733 04 95

e-mail: zcg-mg6@wp.pl, zcg-img6@o2.pl

<http://www.zcg.net.pl>

Opracowanie merytoryczne

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

43-400 Cieszyn, ul. Zamkowa 3a/1

tel./fax: +48 33 851 44 81

www.deltapartner.org.pl

Gorzów Wielkopolski – Cieszyn – 2013

Projekt „Profesjonalizacja usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 – poprzez diagnozę potrzeb społecznych i doskonalenie kompetencji kadr” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna.



POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Spis treści

Spis treści	3
Streszczenie	5
1. Wprowadzenie.....	7
1.1. Ogólne założenia projektu, kontekst badania	7
1.2. Zakres terytorialny i tematyczny badania	8
1.3. Zakres prowadzonych prac badawczych.....	9
1.3.1. Badanie ankietowe gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.....	9
1.3.2. Badania ankietowe uczniowie	9
1.3.3. Badanie – nauczyciele.....	10
1.3.4. Badanie ankietowe mieszkańcy	11
2. Sektor pomocy społecznej	13
2.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania	13
2.2. Badanie gospodarstw domowych – wyniki.....	18
2.2.1. Charakterystyka grupy docelowej	18
2.2.2. Ocena zadowolenia mieszkańców	22
2.2.3. Ocena potencjału kadr systemu pomocy społecznej.....	26
3. Sektor edukacji	30
3.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji zadania	30
3.2. Badanie mieszkańców	34
3.2.1. Edukacja - rodzice	34
3.2.2. Ocena pracy nauczycieli	34
3.2.3. Ocena jakości kształcenia	38
3.3. Badanie młodzież	49
3.3.1. Ocena systemu.....	49
3.3.2. Podstawa programowa.....	52
3.3.3. Oferta dodatkowa	54
3.3.4. Szczegółowa ocena	57
3.4. Badania nauczyciele	59

3.4.1. Ocena dostępu i jakości	59
3.4.2. Ocena współpracy MG-6	61
3.4.3. Zadowolenie z pracy	62
3.4.4. Problemy systemu	63
3.4.5. Szczegółowa ocena	65
4. Sektor kultury	67
4.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania	68
4.2. Badanie mieszkańców	69
4.2.1. Ocena jakości usług publicznych w kulturze.....	70
4.2.1.1. Ocena stanu technicznego infrastruktury kultury i rekreacji	71
4.2.1.2. Ocena oferty kulturalnej i jej finansowania.....	74
4.2.1.3. Ocena kadr instytucji kultury	78
4.2.1.4. Uczestnictwo w życiu kulturalnym.....	80
4.2.2. Potrzeby i preferencje	84
4.3. Uczniowie	86
4.3.1. Ocena jakości usług.....	86
4.3.2. Potrzeby i preferencje	88
5. Sektor transportu publicznego	90
5.1. Mieszkańcy	90
5.1.1. Sposób realizacji podróży w komunikacji zbiorowej	90
5.1.2. Ocena dostępności i jakości komunikacji zbiorowej	93
5.1.3. Szczegółowa ocena jakości komunikacji zbiorowej	100
5.2. Młodzież / uczniowie	104
5.2.1. Ocena dostępności i jakości	104
5.2.2. Charakterystyka realizowanych podróży	106
6. Spis tabel i rysunków	114

Streszczenie

Niniejszy raport został opracowany jako syntetyczne zestawienie wyników badań społecznych przeprowadzonych w ramach projektu „Badanie subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych i transportu publicznego”.

Celem badania było przeprowadzenie metodą indywidualnego osobistego wywiadu kwestionariuszowego na wybranej próbie ilościowych badań postaw mieszkańców wobec usług publicznych świadczonych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 w obszarach kultury, edukacji, spraw społecznych i transportu publicznego. Należy wziąć pod uwagę, że w określeniu postawy ludzkiej zawierają się następujące elementy (komponenty):

komponent poznawczy – znajomość, wiedza i świadomość odnośnie usług publicznych świadczonych na terenie ZCG MG-6 i zapotrzebowanie na te usługi;

komponent emocjonalno - oceniający – opinie, oczekiwania i oceny mieszkańców odnośnie tych usług oraz stopnia, w jakim zaspokajają one zapotrzebowanie społeczne;

komponent behawioralny – modele uczestnictwa, modele konsumpcji usług, sposoby i zakres korzystania z usług publicznych wraz z ich uwarunkowaniami.

Badania ankietowe przeprowadzono na obszarze gmin należących do Związku Celowego Gmin MG-6: Gorzów Wielkopolski, Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn i Santok). Szczegółowy przedmiot badania obejmował:

w obszarze edukacji:

badanie postaw mieszkańców (uczniów i rodziców) wobec usług edukacyjnych świadczonych na terenie ZCG MG-6;

badanie potrzeb i preferencji mieszkańców (uczniów oraz rodziców) w zakresie kierunków kształcenia na terenie ZCG MG-6;

badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości kształcenia i infrastruktury edukacyjnej wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.

w obszarze kultury:

badanie postaw mieszkańców wobec usług kulturalnych świadczonych na terenie ZCG MG-6;

badanie potrzeb i preferencji mieszkańców zakresie instytucji kultury i usług kulturalnych na terenie ZCG MG-6;

badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości usług kulturalnych wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.

w obszarze spraw społecznych:

badanie postaw mieszkańców wobec usług społecznych świadczonych na terenie ZCG MG-6;

badanie dostępności usług społecznych i jej uwarunkowań;

badanie subiektywnych ocen mieszkańców ZCG MG-6 w zakresie jakości usług społecznych wraz z analizą uwarunkowań tych ocen.

w obszarze transportu publicznego:

badanie dostępności usług transportu publicznego dla mieszkańców ZCG MG-6 oraz rozpoznanie modelu konsumpcji tych usług;

wykonanie analizy potrzeb i preferencji komunikacyjnych mieszkańców ZCG MG-6;

sformułowanie wniosków i wytycznych, stanowiących podstawę do opracowania dokumentów strategicznych: projektu Planu Transportowego dla Miasta Gorzowa Wlkp. i Związku Celowego Gmin oraz koncepcji rozwoju podsystemu tramwajowego dla miasta Gorzowa, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z dnia 8 czerwca 2011 r., poz. 684).

Wyniki badań społecznych zostały zaprezentowane w niniejszym raporcie częściowym z badań oraz w raporcie głównym z badań społecznych.

1. Wprowadzenie

1.1. Ogólne założenia projektu, kontekst badania

Niniejszy raport stanowi wynik prac prowadzonych w ramach projektu badań społecznej percepcji usług publicznych: „Badania subiektywnych ocen, potrzeb i preferencji mieszkańców oraz ocena i analiza jakości usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin w zakresie edukacji, kultury, spraw społecznych i transportu publicznego” przeprowadzonych przez zespół Stowarzyszenia Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER na zlecenie Związku Celowego Gmin MG-6 w ramach projektu „Profesjonalizacja usług publicznych na terenie Związku Celowego Gmin MG-6 poprzez diagnozę potrzeb społecznych i doskonalenie kompetencji kadr”. Badanie społecznej percepcji usług publicznych zostało poprzedzone przeprowadzonymi badaniami instytucjonalnymi, których wyniki wykorzystano w niniejszym opracowaniu. Finalnie kluczowe produkty projektu będą stanowiły opracowania sektorowe o charakterze strategicznym, w tym projekt Planu Transportowego oraz wytyczne do strategii rozwoju gorzowskiego obszaru funkcjonalnego.

Poniższa tabela prezentuje w ujęciu syntetycznym zakres merytoryczny projektu, w ramach którego został opracowany niniejszy raport:

Tabela 1 Zakres projektu Profesjonalizacja usług publicznych na terenie ZCG MG-6

Nazwa działania	Opis zakresu działania
Badania instytucjonalne	W gminach ZCG przeprowadzono badania podmiotów i instytucji świadczących usługi społeczne w zakresie objętym projektem. Badania obejmą pogłębione wywiady eksperckie oraz analizę materiałów zastanych: dokumentów urzędowych, strategii i planów działania, koncepcji rozwojowych, struktur zatrudnienia, zbiorczych wyników egzaminów szkolnych, rozkładów jazdy etc.
Badania społecznej percepcji usług publicznych	Na reprezentatywnej próbie mieszkańców gmin ZCG przeprowadzono badania kwestionariuszowe, których celem było określenie społecznej percepcji usług publicznych, a więc stopnia, w jakim spełnione są potrzeby i oczekiwania mieszkańców w tym zakresie
Forum Usług Publicznych	Konferencja prezentująca wyniki badań i analiz oraz dobre praktyki w zakresie rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Warsztaty i szkolenia dla praktyków, wskazujące sposoby rozwiązywania zdiagnozowanych problemów

Ekspertyzy

6 opracowań: ekspertyza usług publicznych na terenie ZCG MG-6 (edukacja, sprawy społeczne, kultura, plan transportowy, koncepcja rozwoju podsystemu tramwajowego)

źródło: opracowanie własne

Prezentowany raport obejmuje wyniki drugiego działania w ramach projektu, tj. badań społecznych percepcji usług publicznych. Realizacja badań w tym obszarze pozwoliła na precyzyjne określenie percepcji społecznej mieszkańców samorządów wchodzących w skład MG-6 oraz zdefiniowanie priorytetów dla kolejnych działań zarówno w wymiarze badawczym jak również planistycznym czy szkoleniowym. Uzyskane w ramach badań instytucjonalnych wyniki stanowią swoistą bazę dla prowadzenia dalszych prac analitycznych, w tym w głównej mierze uzyskania miarodajnych wyników w odniesieniu do rzeczywistego poziomu jakości usług publicznych na obszarze MG-6.

1.2. Zakres terytorialny i tematyczny badania

Badaniem ankietowym objęto mieszkańców, uczniów, nauczycieli i gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej z następujących jednostek samorządu terytorialnego położonych na obszarze województwa lubuskiego:

Bogdaniec - gmina wiejska,

Deszczno - gmina wiejska,

Gorzów Wielkopolski - miasto na prawach powiatu,

Kłodawa - gmina wiejska,

Lubiszyn - gmina wiejska,

Santok - gmina wiejska.

Zakres tematyczny badania obejmował system świadczenia usług publicznych na terenie ZCG MG-6 w następujących dziedzinach:

Edukacja,

Kultura,

Pomoc społeczna,

Transport publiczny.

1.3. Zakres prowadzonych prac badawczych

1.3.1. Badanie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej

Badanie ankietowe gospodarstw korzystających z pomocy społecznej prowadzone zostało w dniach 8-12 lipiec 2013 roku na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6. W badaniu ankietowym wzięło udział 305 respondentów – beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę podział na płeć, to w badaniu ankietowym wzięło udział 212 kobiet i 93 mężczyzn. Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą wywiadu pogłębianego.

Tabela 2 Beneficjenci pomocy społecznej biorący udział w badaniu ankietowym

Samorząd	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Gorzów Wlkp.	138	70	208
Bogdaniec	15	5	20
Deszczno	10	2	12
Kłodawa	15	5	20
Lubiszyn	21	11	32
Santok	13	0	13
Razem	212	93	305

źródło: opracowanie własne

W zdecydowanej większości respondentami były osoby korzystające z pomocy społecznej przez dłuższy okres czasu (ponad 5 lat).

1.3.2. Badania ankietowe uczniowie

Badanie ankietowe uczniów przeprowadzone zostało w dniach 16-24 czerwca 2013 roku w placówkach oświatowych (szkołach) na obszarze Związku Celowego Gmin MG - 6. W badaniu ankietowym wzięło udział 968 uczniów z całego obszaru MG-6. W szkołach w Gorzowie Wielkopolskim badaniu ankietowemu poddano 851 uczniów, natomiast

w gminach wiejskich 117. Najlicniejszą grupę respondentów stanowili uczniowie gorzowskich liceów ogólnokształcących. Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą audytoryjną.

Tabela 3 Uczniowie biorący udział w badaniu ankietowym metodą audytoryjną

Samorząd	gimnazjum	zasadnicza szkoła zawodowa	liceum ogólnokształcące	technikum i szkoła artystyczna	razem
Gorzów Wlkp.	153	30	366	302	851
Bogdaniec	25	-	-	-	25
Deszczno	19	-	-	-	19
Kłodawa	25	-	-	-	25
Lubiszyn	24	-	-	-	24
Santok	24	-	-	-	24
Razem	270	30	366	302	968

źródło: opracowanie własne

1.3.3. Badanie – nauczyciele

Badanie ankietowe wśród nauczycieli przeprowadzone zostało w dniach 16 - 24 czerwiec 2013 roku w placówkach oświatowych na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6. Wzięło w nim udział 69 nauczycieli z całego obszaru MG-6. W szkołach w Gorzowie Wielkopolskim ankietyzacją poddano 55 nauczycieli, natomiast w gminach wiejskich 14. Najlicniejszą grupę respondentów stanowili nauczyciele szkół gimnazjalnych (32 osoby), liceów ogólnokształcących (20 osób), techników i szkół artystycznych (13) oraz zasadniczych szkół zawodowych (4). Biorąc pod uwagę podział na płeć, to w badaniu ankietowym wzięło udział 50 kobiet i 19 mężczyzn. W badaniu wzięło udział 30 nauczycieli do 40 lat oraz 39 powyżej 40 roku życia. Szczegółowy podział grupy docelowej przedstawia poniższa tabela. Badanie przeprowadzono metodą wywiadu pogłębionego.

Tabela 4 Nauczyciele biorący udział w badaniu

Samorząd	gimnazjum	zasadnicza szkoła zawodowa	liceum ogólnokształcą ce	technikum i szkoła artystyczna	razem
Gorzów Wlkp.	18	4	20	13	55
Bogdaniec	6	-	-	-	6
Deszczno	2	-	-	-	2
Kłodawa	2	-	-	-	2
Lubiszyn	2	-	-	-	2
Santok	2	-	-	-	2
Razem	32	4	20	13	69

źródło: opracowanie własne

1.3.4. Badanie ankietowe mieszkańcy

Badanie ankietowe mieszkańców przeprowadzone zostało w dniach 1 – 22 lipca 2013 roku na obszarze ZGC MG-6. Badaniom ankietowym poddano 1401 osób. Najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego – 766 osób. Liczba respondentów z obszarów wiejskich MG-6 wyniosła 635.

Tabela 5 Dobór próby - badanie ankietowe mieszkańców

	zasady doboru próby (próba zakładana)		liczebności w próbie (próba zrealizowana)					
			kobiety		mężczyźni		razem	
Gorzów Wlkp.	767	56,9%	397	54,5%	369	54,8%	766	54,7%
Bogdaniec	108	8,0%	61	8,4%	48	7,1%	109	7,8%
Deszczno	130	9,6%	78	10,7%	72	10,7%	150	10,7%
Kłodawa	116	8,6%	78	10,7%	70	10,4%	148	10,6%
Lubiszyn	106	7,9%	53	7,3%	53	7,9%	106	7,6%

Santok	121	9,0%	61	8,4%	61	9,1%	122	8,7%
Razem	1348	100,0%	728	100,0%	673	100,0%	1401	100,0 %

źródło: opracowanie własne

Tabela 6 Dobór próby – badanie mieszkańców – wiek respondentów

	16 - 29 lat	30 - 49 lat	50 - 64 lat	65 lat i więcej	razem
Gorzów Wielkopolski	183	260	211	112	766
Bogdaniec	26	38	28	17	109
Deszczno	35	49	47	19	150
Kłodawa	28	53	49	17	148
Lubiszyn	25	34	31	16	106
Santok	29	42	33	18	122
Razem	326	476	399	199	1401
Struktura	23%	34%	29%	14%	100%

źródło: opracowanie własne

Tabela 7 Dobór próby – badanie mieszkańców – wykształcenie respondentów

Kategorie wykształcenia	Gorzów Wielkopolski	Pozostałe gminy MG-6	Cała próba badawcza
wyższe	22%	16%	19%
średnie i policealne	36%	30%	33%
zasadnicze zawodowe	22%	26%	24%
podstawowe i gimnazjalne	20%	28%	23%

źródło: opracowanie własne

2. Sektor pomocy społecznej

Sektor usług publicznych w obszarze pomocy społecznej w najmniejszym stopniu jest warunkowany przez powiązania funkcjonalne Gorzowa Wielkopolskiego i samorządów gmin wiejskich. Usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej świadczone są w każdej gminie należącej do Związku MG-6. Każda z gmin prowadzi ośrodek pomocy społecznej, który dysponuje wykwalifikowaną kadrą. Wysokie kompetencje i doświadczenie pracowników przekładają się na dobrą ocenę wiedzy na temat rzeczywistych potrzeb mieszkańców w zakresie pomocy społecznej.

Gorzów Wielkopolski wydatkuje zdecydowanie największe środki na pomoc społeczną w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Częściej niż podmiejskie gminy współpracuje też z organizacjami pozarządowymi w zakresie współfinansowania zadań publicznych. Gorzowska oferta usług publicznych świadczonych przez pomioty III sektora znacznie przewyższa pozostałe gminy. Z tego względu eksperci z dziedziny pomocy społecznej postulują o zwiększenie i zacieśnienie współpracy w ramach MG-6 w zakresie pomocy społecznej.

W gminach podmiejskich obszaru MG-6 identyfikowane są problemy społeczne charakterystyczne dla terenów wiejskich. Relatywnie wysokie bezrobocie, bezradność mieszkańców, brak aktywności społecznej powoduje, że zapotrzebowanie na wysokiej jakości usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej jest bardzo duże. Pilną potrzebą jest również wzmocnienie mechanizmów aktywizujących mieszkańców w zakresie tzw. samopomocy, której najważniejszym elementem jest wolontariat oraz aktywność organizacji pozarządowych.

2.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania

W Gorzowie Wielkopolskim prowadzi działalność wiele instytucji świadczących usługi publiczne w dziedzinie pomocy społecznej. W pierwszej kolejności należy wymienić Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego, który prowadzi m. in. działalność związaną z przyznawaniem dodatków mieszkaniowych oraz lokali socjalnych,

a także posiada w zakresie czynności ochrony i promocji zdrowia (działalność na rzecz osób niepełnosprawnych).

Jedną z ważniejszych instytucji w mieście jest Gorzowskie Centrum Pomocy Rodzinie i Polityki Społecznej. Centrum zostało powołane w celu wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także w celu umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Ważnymi instytucjami świadczącymi usługi z zakresu pomocy społecznej są także: Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Dom Pomocy Społecznej Nr 2 z filią „Dom w Połowie Drogi”, Dom Pomocy Społecznej Nr 1 im. Marie Juchacz, Rodzinny Dom Dziecka, Ośrodek Wsparcia Rodziny, Zespół Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych oraz Pogotowie Opiekuńcze. Wskazane podmioty są instytucjami publicznymi. Warto dodać, że na terenie Miasta Gorzowa Wielkopolskiego funkcjonują również placówki niepubliczne, takie jak: Ośrodek Rewalidacyjno - Edukacyjno - Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem (prowadzący działalność na rzecz osób niepełnosprawnych umysłowo).

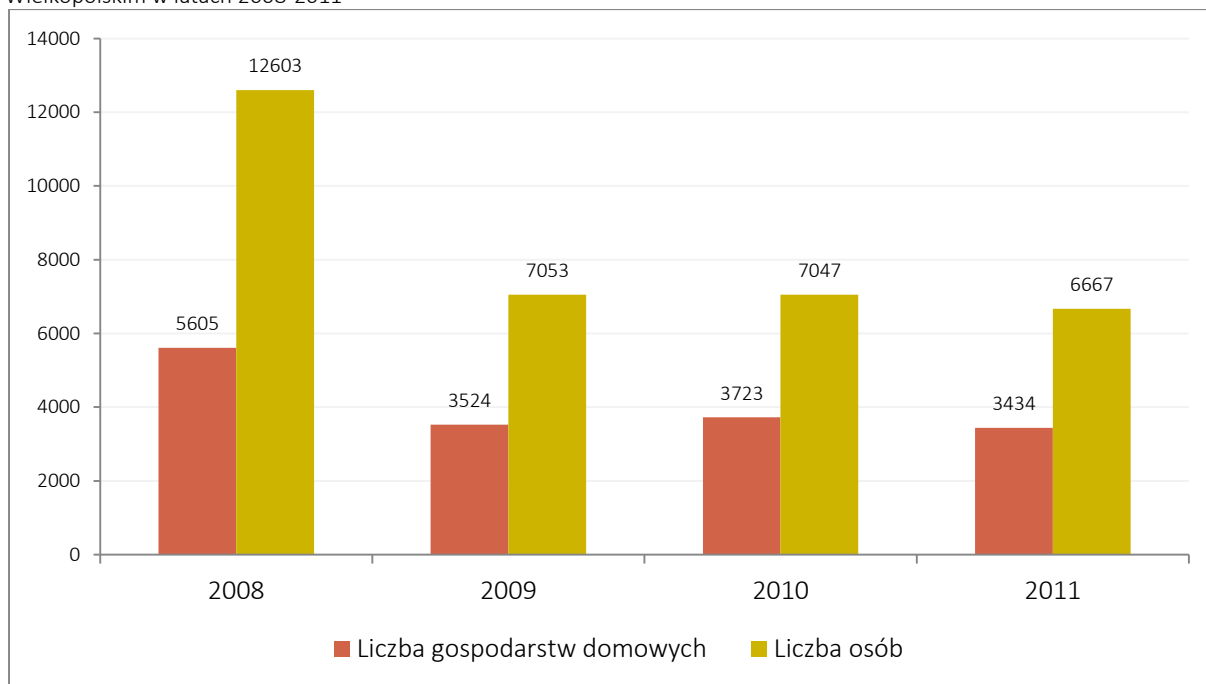
Na terenie Gorzowa Wielkopolskiego aktywną działalność prowadzą placówki wsparcia dziennego prowadzone przez organizacje pozarządowe, do których należą w głównej mierze świetlice dla dzieci, zapewniające wyżywienie, opiekę i pomoc w nauce. Spośród placówek pomocowych prowadzonych przez organizacje III sektora na szczególną uwagę zasługuje Centrum Charytatywne im. Jana Pawła II. Założone zostało przez Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu im. Brata Krystyna. Aktualnie na jego terenie funkcjonują:

- Regionalny Ośrodek Społeczno - Zawodowy i Obywatelski;
- Regionalny Bank Żywności;
- Ośrodek Pomocy Rodzinie i Osobom Uzależnionym;
- Schronisko dla Bezdomnych Nr 1;
- Dział Pomocy Rzeczowej;
- Świetlica Nr 5 "Słoneczna";
- Kawiarenka młodzieżowa.

Ponadto w mieście prowadzą działalność inne placówki niosące pomoc osobom niepełnosprawnym. Należą do nich m. in. Środowiskowy Dom Samopomocy (prowadzony przez koło Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Gorzowie Wlkp.), warsztaty terapii zajęciowej (prowadzone zarówno przez Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Zielonogórsko - Gorzowskiej, jak i Fundację „Złota Jesień”) oraz Hospicjum Św. Kamila (prowadzone przez Stowarzyszenie Hospicjum Św. Kamila w Gorzowie Wielkopolskim).

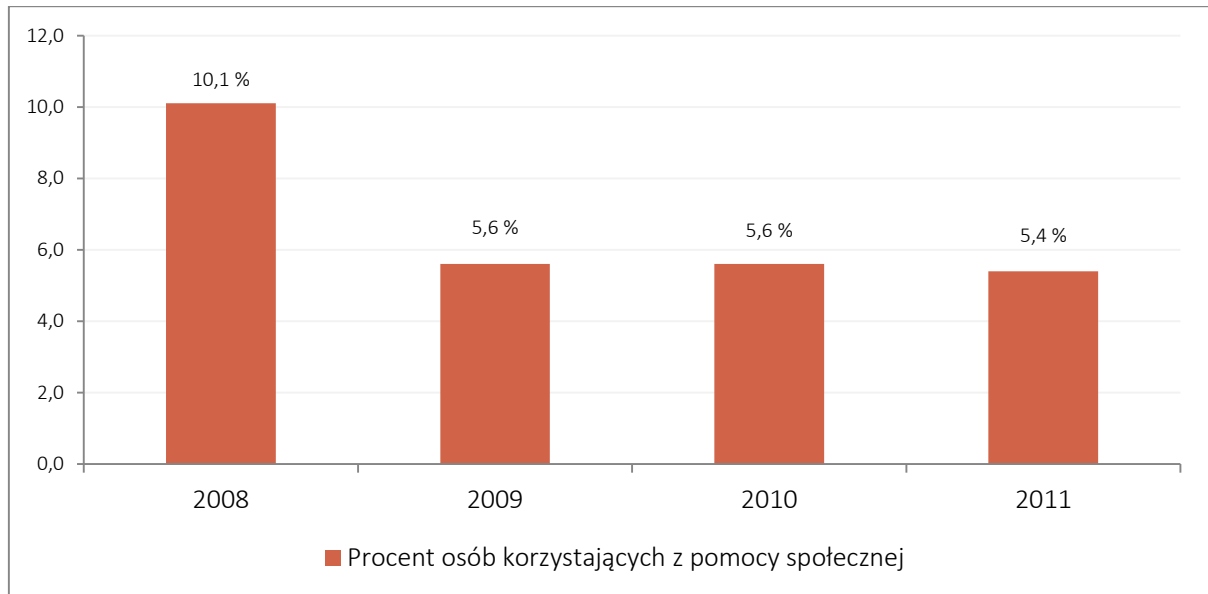
Liczba gospodarstw domowych objętych środowiskową pomocą społeczną wynosiła w Gorzowie Wielkopolskim w 2011 roku 6 667 osób, co stanowiło obniżkę o 47 % w stosunku do roku 2008. Liczba gospodarstw objętych pomocą również się obniżyła i w analogicznym okresie jej spadek wyniósł 2 171 gospodarstw domowych. W analizowanym okresie ilość osób pobierających świadczenia oraz korzystających z pomocy niematerialnej zasadniczo i systematycznie spada. Taki sam trend obserwujemy w przypadku gospodarstw domowych.

Rysunek 1 Liczba osób oraz gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2008-2011



źródło: GUS

Rysunek 2 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2008 - 2011

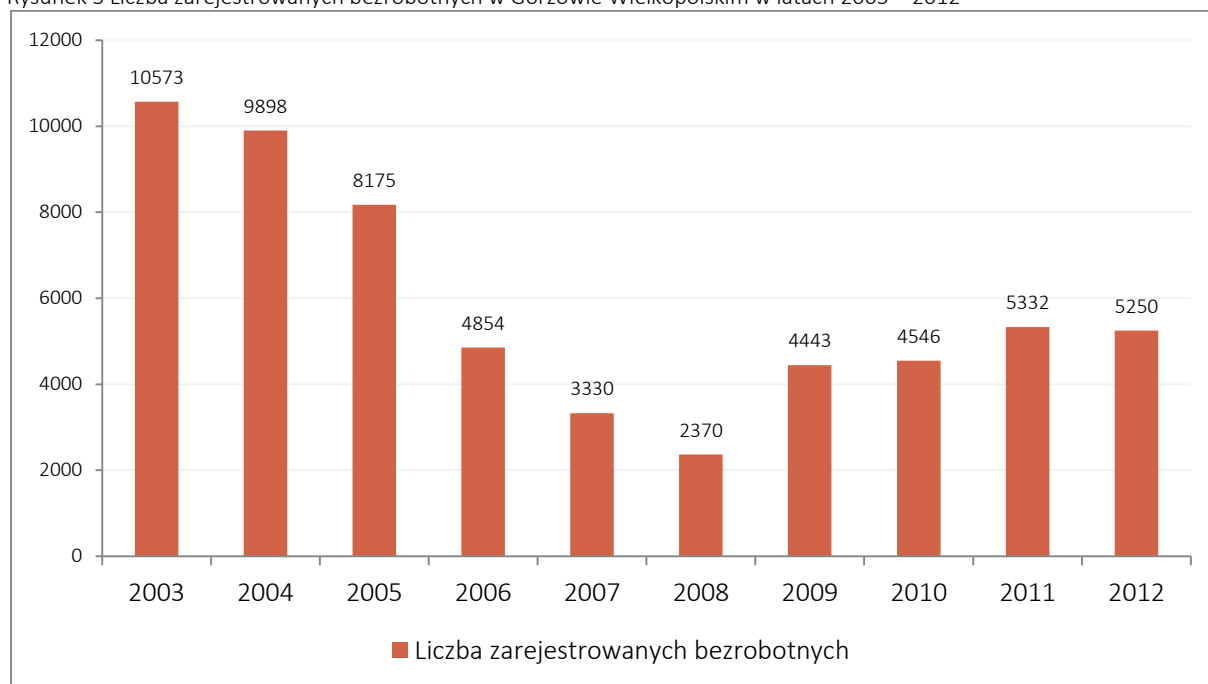


źródło: GUS

Powyższy wykres ilustruje procentowy odsetek osób korzystających z usług pomocy społecznej. W 2002 roku wskaźnik ten wyniósł 5,4%, co stanowi spadek o 4,7% w stosunku do roku 2008. Od 2009 do 2011 obserwujemy ustabilizowaną sytuację pod względem korzystania z publicznej pomocy społecznej (odsetek waha się o 0,2%).

W 2012 roku Gorzów Wielkopolski zamieszkiwało 5 250 osób bezrobotnych (dane GUS). Od 2008 roku obserwujemy wzrost liczby bezrobotnych (do roku 2012 łącznie o 2 880 osób). W okresie przedstawionym na poniższym wykresie (lata 2003 - 2012) liczba pozostających bez pracy obniżyła się o 5 323 osób, co stanowi 50,3%. Warto zauważyć ponowny spadek liczby bezrobotnych w roku 2012 (w stosunku do 2011 roku), liczący 82 osoby.

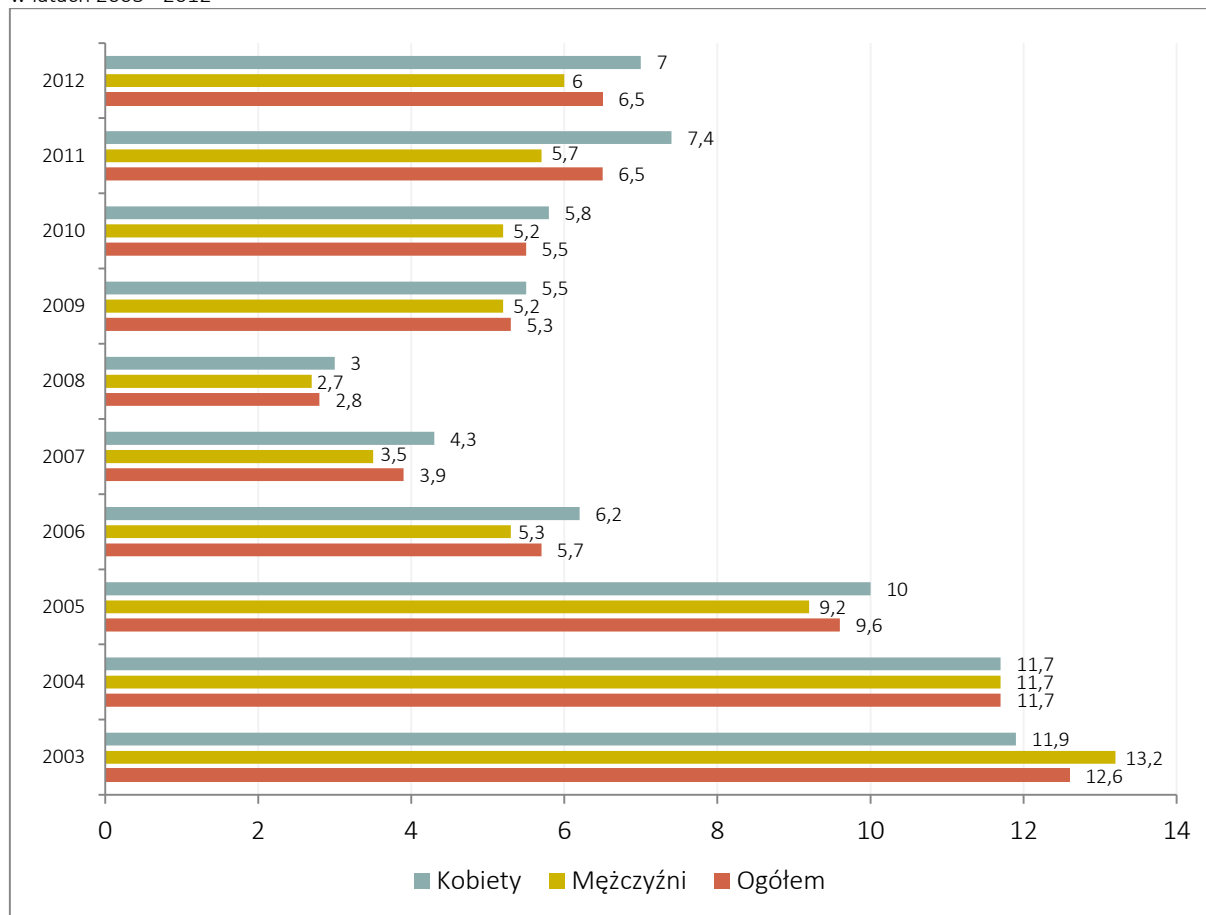
Rysunek 3 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 – 2012



źródło: GUS

Na poniższym wykresie obserwujemy procentowy udział bezrobotnych kobiet i mężczyzn w liczbie ludności w wieku produkcyjnym mieszkających w Gorzowie Wielkopolskim. Ogólna liczba osób w wieku produkcyjnym pozostających bez pracy wyniosła w 2012 roku 6,5%. W stosunku do 2008 roku, kiedy wskaźniki udziału bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym były najniższe, obserwujemy zasadniczy i systematyczny wzrost. W stosunku do omawianego roku, w roku 2012 wzrost ten wyniósł 3,7%.

Rysunek 4 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci [w %] w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012



źródło: GUS

2.2. Badanie gospodarstw domowych – wyniki

2.2.1. Charakterystyka grupy docelowej

Grupą docelową w ramach badania były gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gorzowie Wielkopolskim. Łącznie w mieście przeprowadzono ankietę wśród 208 gospodarstw korzystających z usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę podział na płeć, w badaniu wzięło udział 138 kobiet oraz 70 mężczyzn.

Tabela 8 Wielkość gospodarstw poddanych badaniom ankietowym

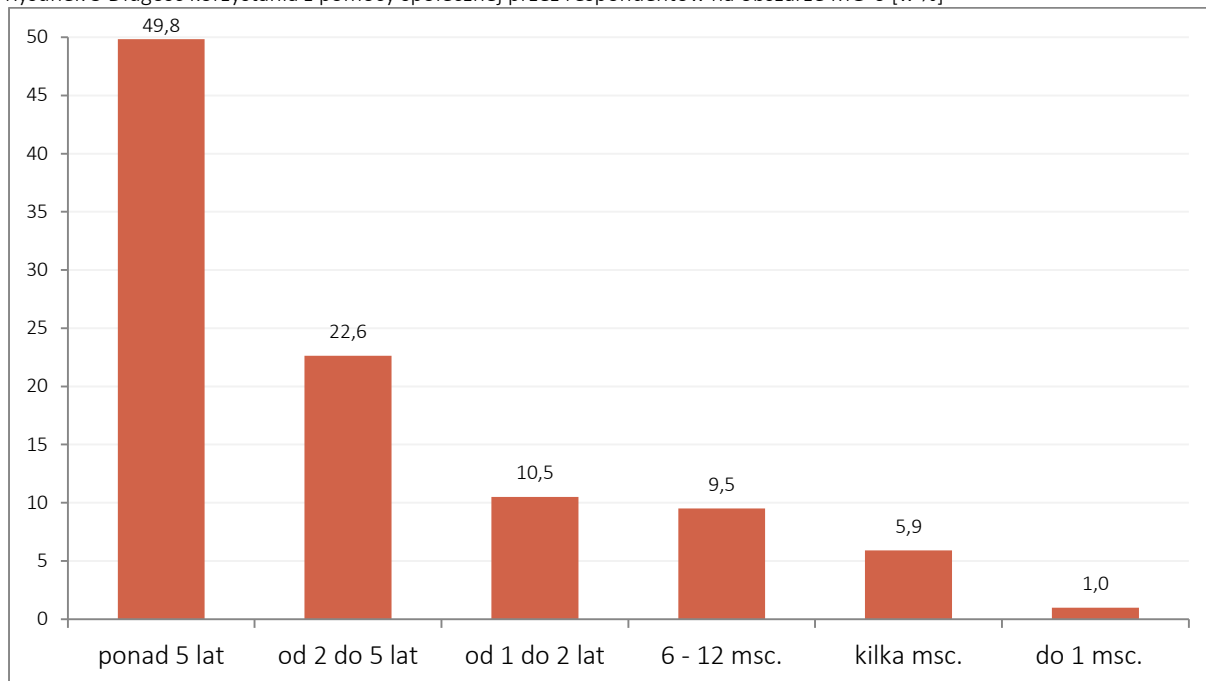
Liczba osób	Odsetek
1 osoba	34,1
2 osoby	26,0
3-4 osób	26,4
5-7 osób	12,0
8 i więcej osób	2,4

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W Gorzowie Wielkopolskim blisko 87% gospodarstw domowych poddanych badaniom liczy mniej niż 5 osób. Na uwagę zasługuje fakt, że aż w 85% gospodarstw domowych, co najmniej jedna osoba dotknięta jest bezrobociem. Niepokojące jest to, że jedynie 14% z nich posiada prawo do zasiłku dla bezrobotnych.

W Gorzowie Wielkopolskim, jak i na obszarze Związku Celowego Gmin MG-6, w zdecydowanej większości respondentami były osoby korzystające z pomocy społecznej przez dłuższy okres czasu (ponad 5 lat). Zdecydowana większość gospodarstw domowych poddanych badaniom ocenia swoją sytuację materialną jako przeciętną (46%), złą (34%) i bardzo złą (12%). Zaskakujące jest to, że ponad 9% respondentów określiło swoją sytuację materialną jako dobrą i bardzo dobrą.

Rysunek 5 Długość korzystania z pomocy społecznej przez respondentów na obszarze MG-6 [w %]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W Gorzowie Wielkopolskim najczęstszą formą korzystania z pomocy społecznej jest dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości oraz zasiłek okresowy. W Gorzowie Wielkopolskim z zasiłku okresowego korzysta 66% gospodarstw, a z pomocy w zakupie żywności i środków czystości korzysta 7 na 10 respondentów.

Tabela 9 Najczęściej świadczone usługi z zakresu pomocy społecznej na obszarze MG-6

Samorząd	pierwsza kolejność	druga kolejność	trzecia kolejność
Kłodawa	Zasiłek okresowy	Skierowanie do banku żywności	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości
Lubiszyn	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Deszczno	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Bezpłatne obiady dla dziecka w szkole
Bogdaniec	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Gorzów Wlkp.	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości	Zasiłek okresowy	Dofinansowanie do zakupu leków
Santok	Zasiłek okresowy	Obiady dla dziecka	Dofinansowanie do zakupu żywności i środków czystości

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Badanie ankietowe wykazało, że spośród mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego korzystających z pomocy społecznej najważniejszym warunkiem, jaki musi być spełniony, aby zaprzestać korzystania z pomocy społecznej, jest znalezienie pracy. Jest to o tyle ważne, że to właśnie beneficjenci pomocy społecznej dotknięci są problemem bezrobocia. Mieszkańcy miasta w niewielkim stopniu warunkują wyjście ze złej sytuacji życiowej pomocą ze strony sąsiadów bądź wyjściem z uzależnienia.

Wywiad pogłębiony z ekspertem z dziedziny pomocy społecznej wskazuje, że głównym celem gminy w zakresie pomocy społecznej jest zwiększenie zakresu wspierania rodzin oraz działań na rzecz dzieci i młodzieży. Pomoc ta powinna być w głównej mierze skierowana na znalezienie pracy oraz pomoc w powrocie do zdrowia.

Tabela 10 Jakie warunki należy spełnić, aby nie korzystać z pomocy społecznej [w %]

Samorząd	znalezienie pracy	powrót do zdrowia	pomoc rodziny	praca blisko domu	pomoc sąsiadów	wyleczenie uzależnienia	lepiej płatna praca
Kłodawa	60	35	25	60	10	0	45
Lubiszyn	78	38	16	16	0	0	6
Deszczno	58	67	42	75	17	17	83
Bogdaniec	80	35	30	35	0	0	20
Gorzów Wlkp.	73	60	17	37	8	5	33
Santok	69	15	31	69	15	0	69

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

2.2.2. Ocena zadowolenia mieszkańców

Mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego relatywnie dobrze oceniają usługi z zakresu pomocy społecznej świadczone przez instytucje publiczne. Blisko 52% respondentów pozytywnie oceniła jakość pomocy udzielanej przez te instytucje. Ponadto 6 na 10 respondentów pozytywnie ocenia dostępność instytucji i organizacji realizujących usługi społeczne na terenie Gorzowa Wlkp. oraz ich działalność. Bardzo dobrze ocenione jest podejście osób świadczących pomoc potrzebującym wsparcia (72% odpowiedzi dobrych i bardzo dobrych).

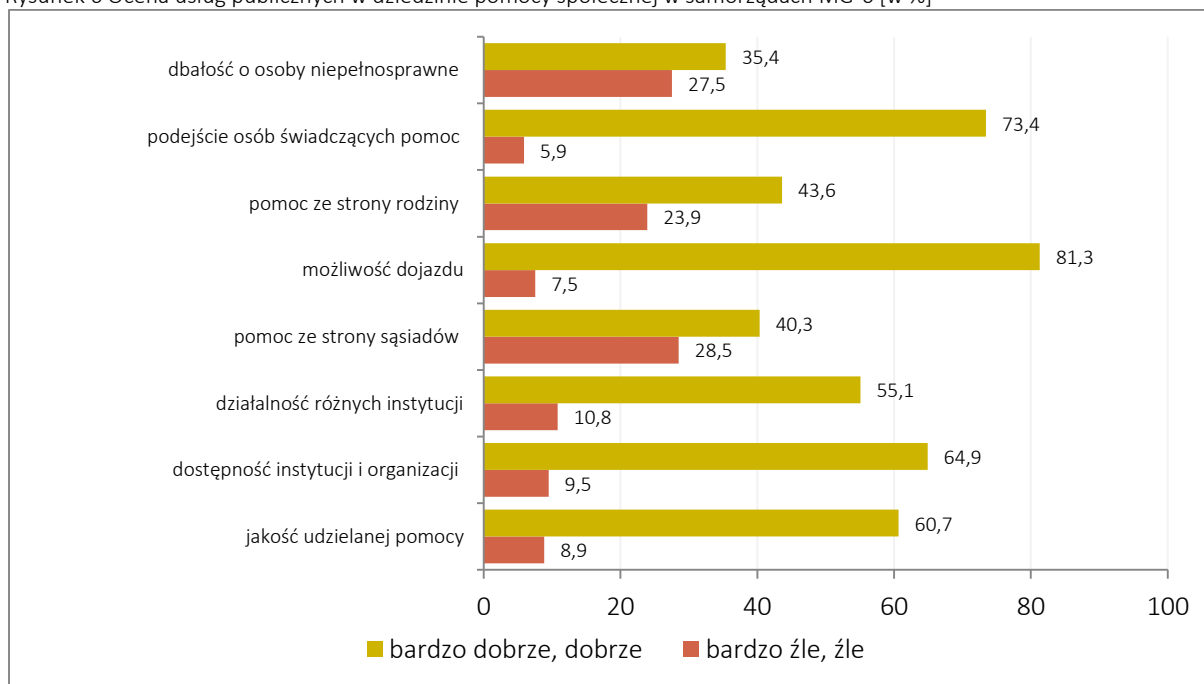
Ważnym problemem, jaki należy rozwiązać, jest poprawa jakości działań dla osób niepełnosprawnych (jedynie 2 na 10 respondentów ocenia ten element charakteryzujący świadczenie pomocy społecznej jako dobry i bardzo dobry). Należy również zaznaczyć, że aż 86% pozytywnie ocenia możliwość dojazdu do instytucji świadczących pomoc społeczną. W porównaniu do średniej dla całego Związku wynoszącej 81%, mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego nie dostrzegają konieczność poprawy komunikacji dla osób korzystających z pomocy społecznej.

Tabela 11 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w Gorzowie Wielkopolskim [w %]

Element charakteryzujący świadczenia pomocy społecznej	Odsetek ocen dobrych i bardzo dobrych	Odsetek ocen złych i bardzo złych
jakość udzielanej pomocy	52	13
dostępność instytucji i organizacji	60	13
działalność różnych instytucji	49	14
pomoc ze strony sąsiadów	34	36
możliwość dojazdu	86	4
pomoc ze strony rodziny	36	30
podejście osób świadczących pomoc	72	6
dbałość o osoby niepełnosprawne	23	39

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 6 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W badaniu ankietowym obejmującym cały obszar MG-6, aż 73% ankietowanych wskazało ich zdaniem najlepsze rozwiązania, które zwiększą skuteczność pomocy społecznej. Wśród kobiet

korzystających z pomocy społecznej najczęściej pojawia się postulat stałego zwiększania środków finansowych i przeznaczanie ich głównie na pomoc materialną potrzebującym. Wśród mężczyzn częściej pojawia się postulat zwiększenia pomocy materialnej (leki, opał, żywność, remont mieszkania, bilety MZK, media).

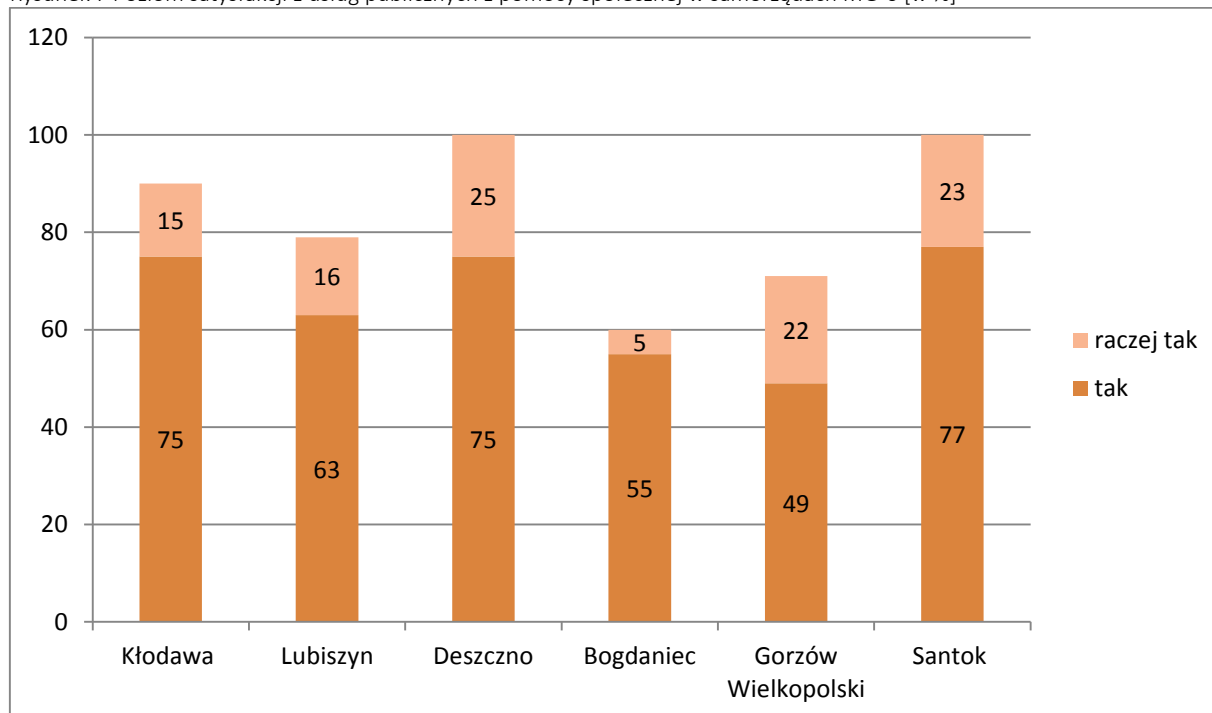
Tabela 12 Propozycje poprawy jakości usług społecznych w dziedzinie pomocy społecznej na obszarze MG-6

Kobiety	Mężczyźni
Zwiększenie środków finansowych (zmiana kryterium dochodowego)	Zwiększenie zakresu pomocy materialnej
Pomoc w wyszukiwaniu pracy	Pomoc w wyszukiwaniu pracy
Większe zainteresowanie osobami potrzebującymi pomocy	
Pomoc w uzyskaniu wyposażenia (sprzętu)	
Zmniejszenie biurokracji	
Zwiększenie liczby pracowników socjalnych	
Więcej prac społecznie użytecznych	

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Badanie ankietowe wykazało, że w skali Związku, aż 75% respondentów pozytywnie ocenia pomoc społeczną, z jakiej korzystają członkowie gospodarstw domowych. Respondenci w szczególny sposób cenią pomoc finansową oraz pomoc materialną (żywność). Mieszkańcy korzystający z pomocy społecznej bardzo dobrze oceniają pomoc, z jakiej korzystają. W gminie Deszczno i Santok, aż 100% respondentów jest zadowolona z pomocy społecznej, co należy uznać za wynik wyjątkowy. W Gorzowie Wielkopolskim zadowolenie z jakości usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej wyraża 7 na 10 respondentów, co należy uznać za wynik nakłaniający do dalszej poprawy jakości usług.

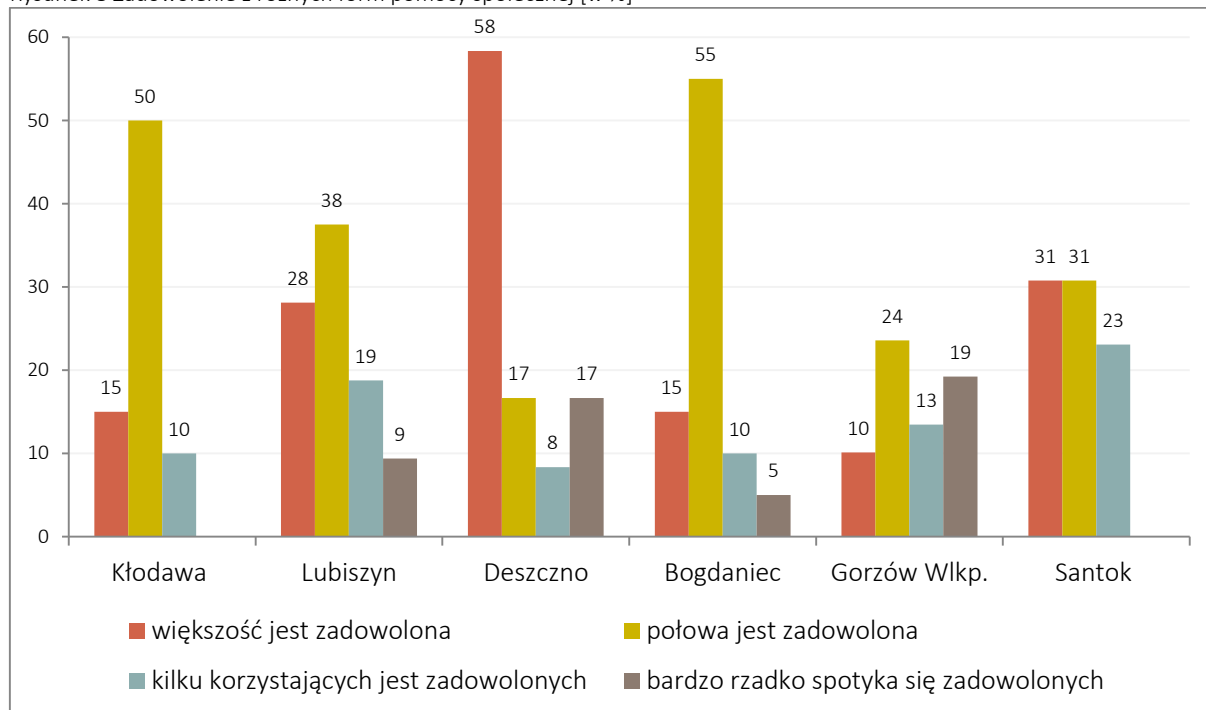
Rysunek 7 Poziom satysfakcji z usług publicznych z pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ankietowani korzystający z pomocy społecznej ocenili, że z pomocy tej zadowolona jest ponad połowa beneficjentów. Najlepiej oceniona została pomoc społeczna w Deszcznie, gdzie blisko 60% respondentów uważa, że większość korzystających z pomocy społecznej jest zadowolona. Zdecydowanie najbardziej krytyczni są mieszkańcy Gorzowa Wielkopolskiego, gdzie aż 19% respondentów ocenia, że bardzo rzadko spotyka się zadowolonych. Mieszkańcy gminy warunkują poprawę postrzegania usług pomocy społecznej od zwiększenia środków finansowych oraz wsparcia rzeczowego dla osób potrzebujących oraz likwidację barier administracyjnych (biurokratycznych).

Rysunek 8 Zadowolenie z różnych form pomocy społecznej [w %]

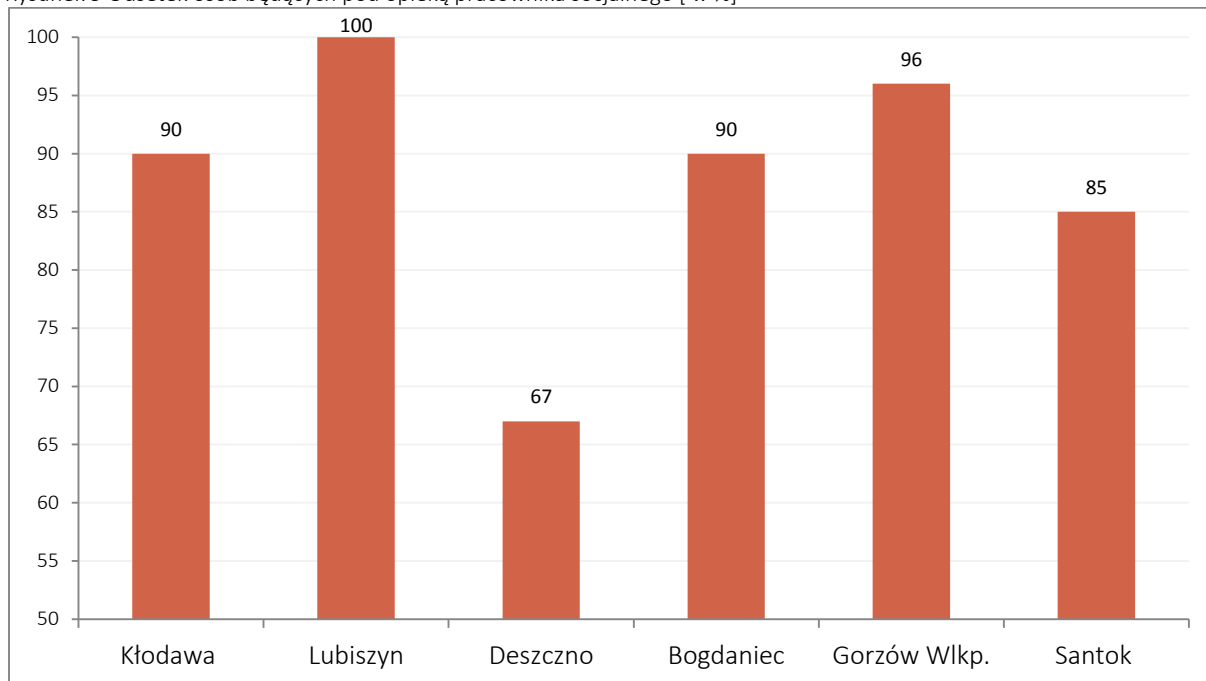


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

2.2.3. Ocena potencjału kadr systemu pomocy społecznej

Pracownicy socjalni pełnią bardzo ważną funkcję w systemie opieki społecznej. W każdej gminie na terenie ZCG MG-6 ponad połowa respondentów deklaruje, że jest pod stałą opieką pracownika socjalnego. W Gorzowie Wielkopolskim aż 96% respondentów deklaruje fakt współpracy z pracownikiem socjalnym.

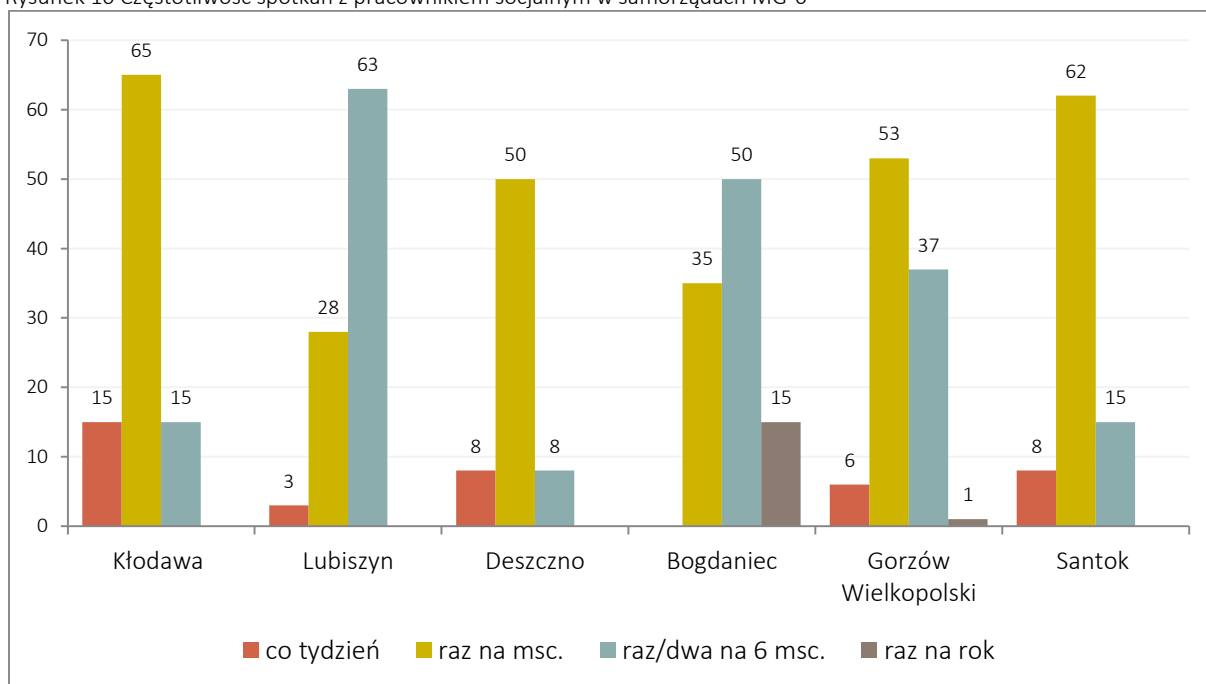
Rysunek 9 Odsetek osób będących pod opieką pracownika socjalnego [w %]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

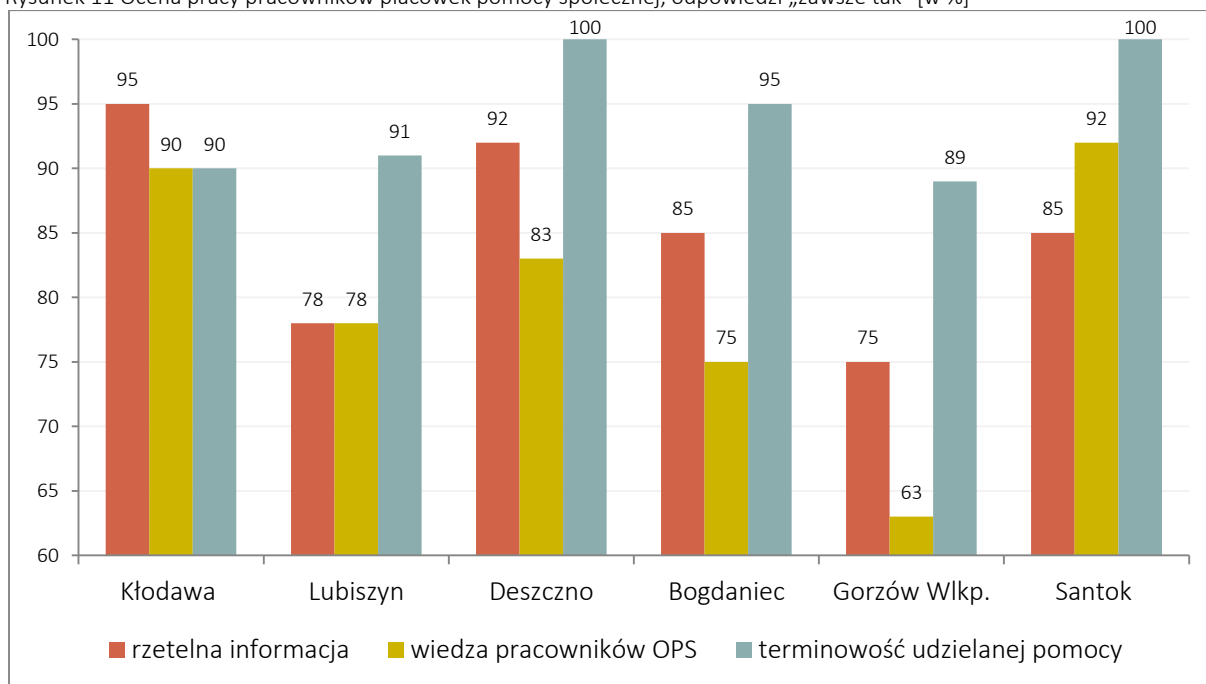
W Gorzowie Wielkopolskim aż 59% gospodarstw domowych kontaktuje się z pracownikiem socjalnym raz na miesiąc, a 37% co najwyżej dwa razy na pół roku. Zakładając, że aż 71% respondentów pozytywnie ocenia pomoc społeczną w mieście, element ten (obok zwiększenia pomocy materialnej i rzeczowej) może mieć znaczący wpływ na podniesienie jakości usług publicznych.

Rysunek 10 Częstotliwość spotkań z pracownikiem socjalnym w samorządach MG-6



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 11 Ocena pracy pracowników placówek pomocy społecznej, odpowiedzi „zawsze tak” [w %]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pracownicy instytucji pomocy społecznej udzielają wszechstronnego wsparcia osobom korzystającym ze środowiskowej pomocy społecznej. Poziom zadowolenia z tych usług

jest bardzo wysoki. Respondenci pozytywnie ocenili przede wszystkim rzetelność udzielanych informacji, wiedzę pracowników i rzetelną informację o wszystkich formach pomocy społecznej oraz terminowość realizacji przyznanej pomocy. W tej sferze działalności opartej o bezpośrednie kontakty instytucji z osobami potrzebującymi pomocy pracownicy samorządowi zyskują bardzo dobre oceny.

3. Sektor edukacji

Na obszarze Związku Celowego MG-6 w sektorze edukacji zaobserwować można bardzo silne relacje funkcjonalne między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami należącymi do tzw. pierścienia miasta (gminy wiejskie MG-6). Gminy wiejskie prowadzą działalność edukacyjną na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Natomiast w Gorzowie Wielkopolskim znajdują się wszystkie szkoły ponadgimnazjalne z terenu MG-6. To właśnie miasto stanowi samodzielne centrum edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym, zaspokajając w tym zakresie potrzeby mieszkańców gmin podmiejskich. Ogółem odsetek uczniów spoza Gorzowa Wlkp. uczących się w gorzowskich publicznych ponadgimnazjalnych placówkach oświatowych wynosi aż 47,74%. W tym kontekście bardzo ważną kwestią jest zapewnienie uczniom spoza Gorzowa Wielkopolskiego dostępu do placówek edukacyjnych poprzez dostęp do komunikacji publicznej. W jaki sposób zaspokajane są potrzeby uczniów w zakresie komunikacji publicznej oraz dostępu do edukacji przedstawi poniższy rozdział.

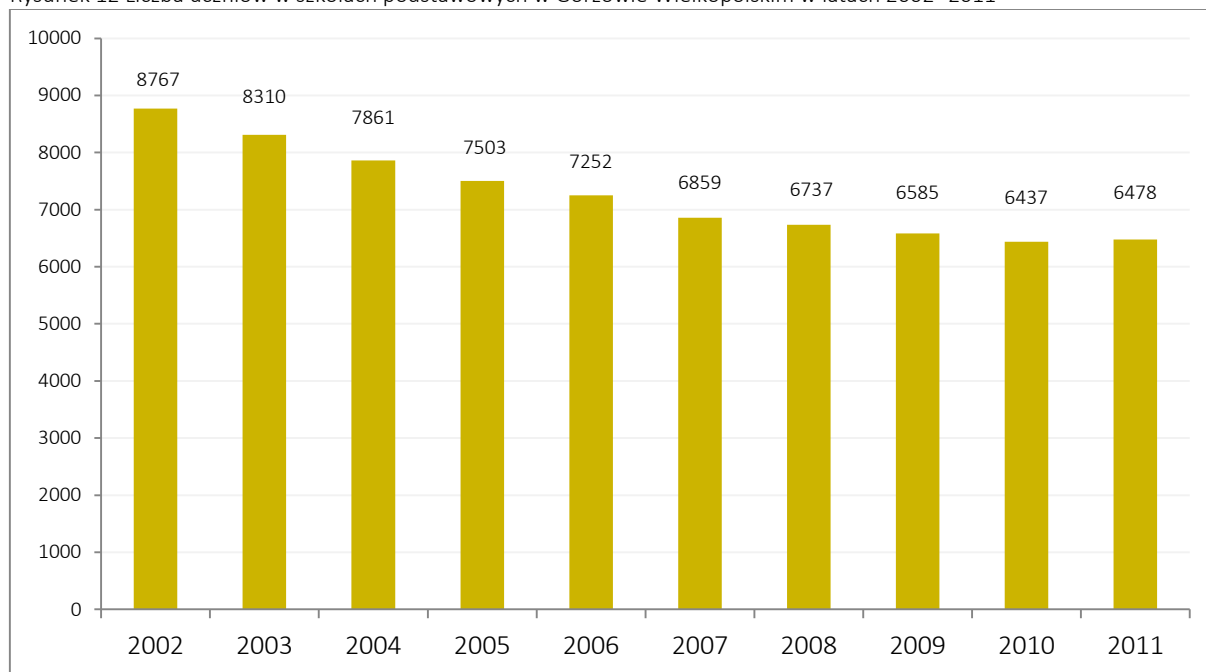
3.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji zadania

Miasto Gorzów Wielkopolski posiada rozbudowaną bazę instytucjonalną w obszarze edukacji. Prowadzi 66 placówek oświatowych. Największym problemem miasta w dziedzinie edukacji jest malejąca liczba uczniów. W 2004 r. do gorzowskich szkół uczęszczało 20 tys. uczniów, aktualnie (rok szkolny 2012 / 2013) jest to około 15 tys. W związku z tym, w ostatnim czasie, samorząd zlikwidował 15 placówek oświatowych. Placówki likwidowano ze względu na zmiany w Ustawie o systemie oświaty, wprowadzające likwidację szkół dla dorosłych, a także szkół uzupełniających dla młodzieży w systemie oświaty.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że na terenie Gorzowa Wielkopolskiego funkcjonują liczne niepubliczne placówki edukacyjne, które wzbogacają ofertę edukacyjną. W Gorzowie Wielkopolskim stosunkowo często występują placówki edukacyjne zbudowane w formie zespołu szkół, co pozwala ograniczać koszty administracyjne.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie Miasta Gorzowa Wielkopolskiego konsekwentnie maleje, w latach 2002 – 2011 zmalała o 2 289 osób, co stanowi 26,1%. W 2011 zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby uczniów w stosunku do roku 2010 wynoszący 41 osób.

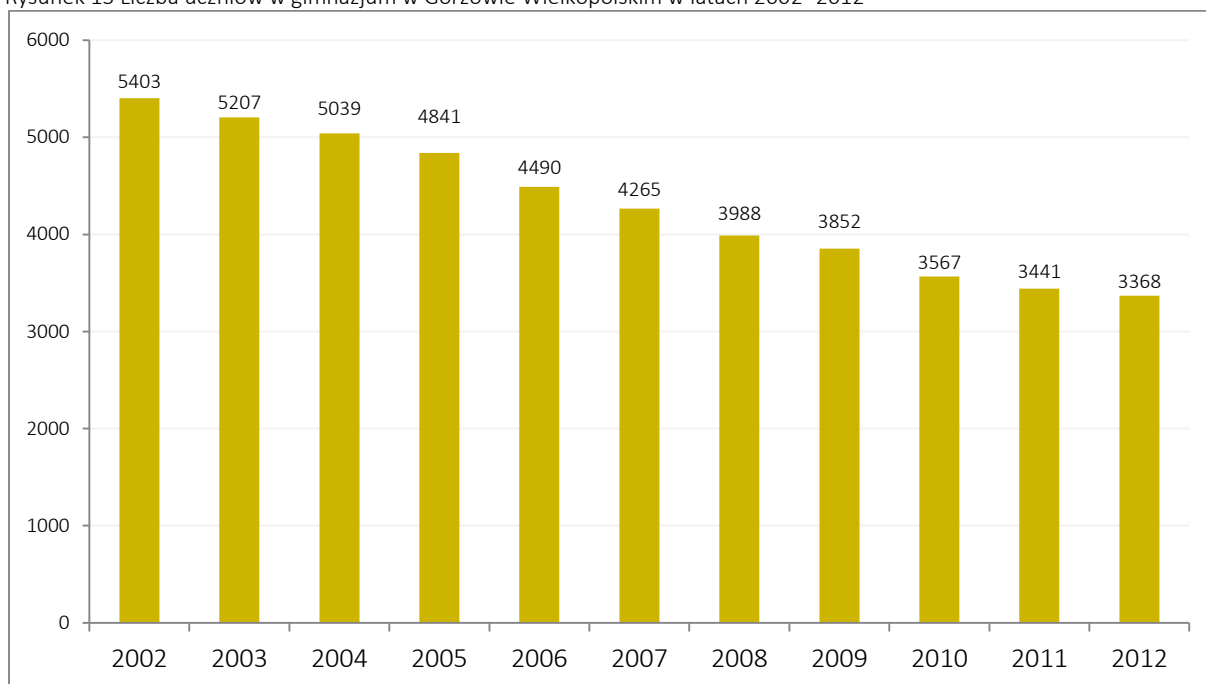
Rysunek 12 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2002 -2011



źródło: GUS

W szkołach gimnazjalnych w analizowanych latach 2002 – 2012 liczba uczęszczających uczniów spadła o 2 035 osób, co stanowi 37,6 %. Tendencja zniżkowa ma charakter ciągły, niemniej od 2010 roku zmniejszanie się liczby uczniów zostało wyhamowane i spadek wyniósł tylko 199 osób.

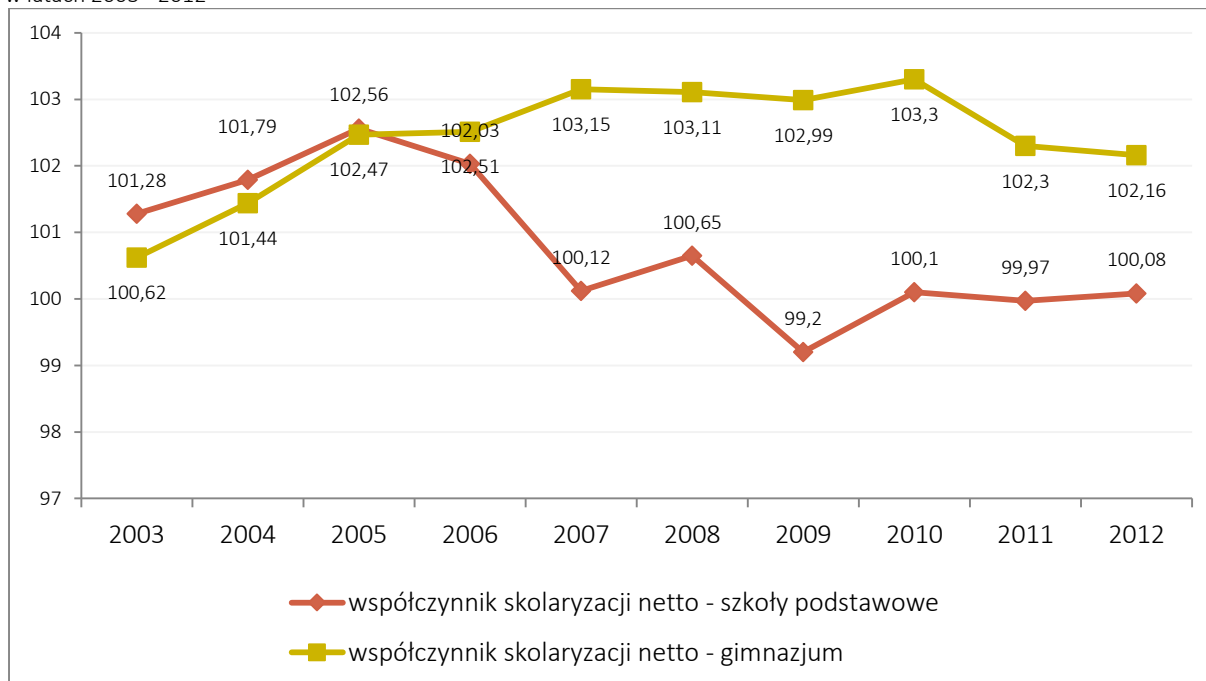
Rysunek 13 Liczba uczniów w gimnazjum w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2002 -2012



źródło: GUS

Współczynnik skolaryzacji netto dla publicznych placówek oświatowych w Gorzowie Wielkopolskim za rok 2012 wyniósł odpowiednio dla szkół podstawowych – 100,08%, dla gimnazjum – 102,16%. Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczonym do użytku uczniów w szkołach podstawowych to 16,29 osoby, natomiast w przypadku szkół gimnazjalnych współczynnik wynosi 11,49. Łącznie placówki oświatowe posiadają 46 kompleksowo wyposażonych pracowni komputerowych oraz 1 176 komputerów z dostępem do Internetu (851 spośród nich posiadało szerokopasmowe połączenie internetowe). Procentowy udział szkół podstawowych posiadających komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu wynosi 94,74%, natomiast odsetek gimnazjów stanowi 82,35%. Poniższy wykres obrazuje dynamikę zjawiska skolaryzacji w publicznych placówkach oświatowych w Gorzowie Wielkopolskim.

Rysunek 14 Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych oraz gimnazjum w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012



źródło: GUS

Kadra nauczycielska według danych GUS za rok 2011 w przeliczeniu na etaty w szkołach podstawowych w Gorzowie Wielkopolskim liczyła 422,60 etatu. W przypadku gimnazjów liczba zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu w przeliczeniu na etaty wynosi 295,85.

3.2. Badanie mieszkańców

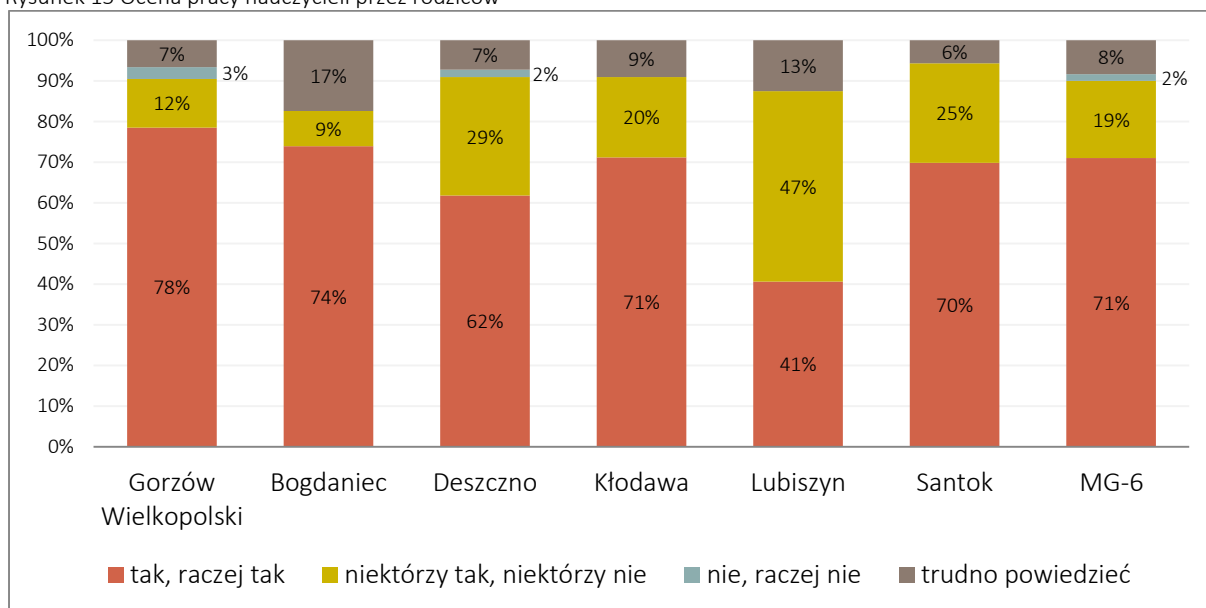
3.2.1. Edukacja - rodzice

W ramach badania reprezentatywnego skupiono się w znacznej mierze na uzyskaniu wiedzy na temat postaw i ocen mieszkańców w zakresie systemu edukacji. Dla uzyskania informacji o możliwie wysokim poziomie jakościowym, zdecydowano się na przefiltrowanie próby z punktu widzenia posiadania przez respondenta dziecka uczęszczającego do szkoły na dowolnym poziomie. Pozwoliło to na uzyskanie wiedzy na temat wielu aspektów usługi edukacyjnej świadczonej przez lokalne samorządy. Zostały one zaprezentowane poniżej, w pierwszej kolejności omówiono ocenę pracy nauczycieli i ogólnie stosunków między nauczycielami a uczniami, w drugiej części opisano postawy i oceny dotyczące całego systemu edukacji, w wymiarze programowym, jakości oferty, infrastruktury itp. Uzyskane dane odniesiono do pozostałych gmin MG-6, jak również do danych uśrednionych dla całego badanego obszaru.

3.2.2. Ocena pracy nauczycieli

78% mieszkańców Gorzowa Wlkp. ocenia pracę pozytywnie – odpowiedzi tak i raczej tak. Ocenę taką należy uznać za bardzo wysoką, wyższą niż ma to miejsce przeciętnie na obszarze MG-6. Jednocześnie zwraca uwagę stosunkowo wysoki odsetek osób, które nie mają zdania (7%), wydaje się, że w części może to wynikać z braku opinii, ale również z niskiego poziomu zainteresowania tym co dzieje się w szkole, w której kształci się dziecko respondenta. W mieście Gorzów 3% mieszkańców zdecydowało się wybór odpowiedzi negatywnej – co jest bardzo niskim odsetkiem, ale jednocześnie najwyższym w MG-6, jak można przypuszczać wynika to z bardziej krytycznego podejścia do funkcji pełnionych przez nauczycieli reprezentowanego przez część respondentów.

Rysunek 15 Ocena pracy nauczycieli przez rodziców

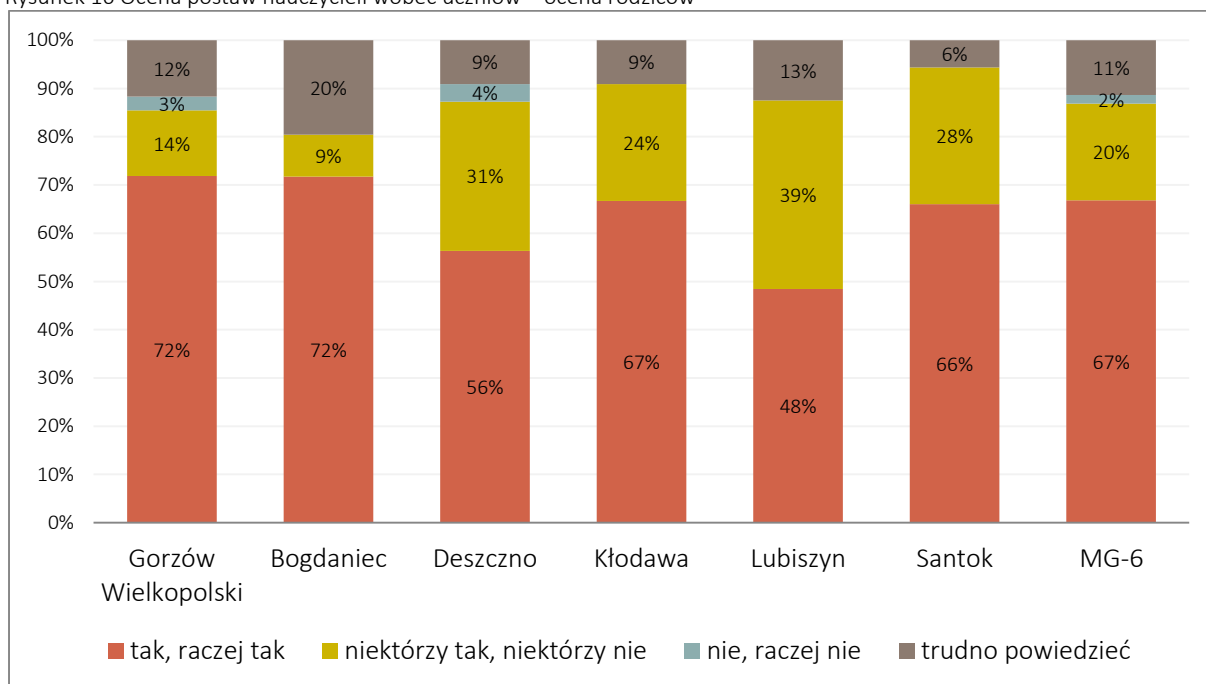


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Postawy nauczycieli wobec uczniów są również wysoko oceniane – oceny pozytywne stanowiło aż 72% wszystkich wskazań, wskaźnik ten jest zdecydowanie wyższy niż ma to miejsce w przypadku obszaru MG-6, na porównywalnym poziomie odnotowano go jedynie w gminie Bogdaniec.

Biorąc pod uwagę zarówno ocenę jakości pracy nauczycieli, jak również ich stosunek do uczniów, należy stwierdzić wysoki poziom zadowolenia z pracy kadry pedagogicznej w gorzowskich szkołach.

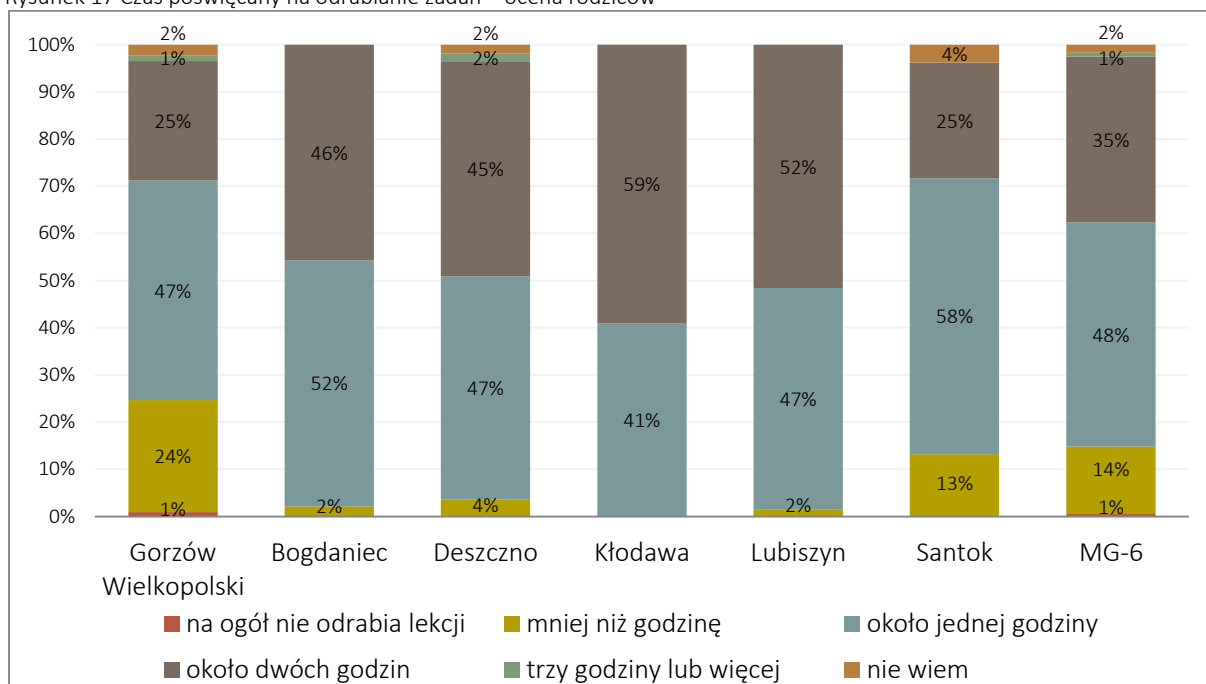
Rysunek 16 Ocena postaw nauczycieli wobec uczniów – ocena rodziców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pewnym miernikiem pracy nauczycieli jest również wymaganie od uczniów samodzielnej pracy w domu związanej z odrabianiem zajęć. Obok rodziców z gminy Santok, zamieszkujący Gorzów Wlkp. wskazali w znacznej liczbie, że ich dzieci poświęcają na odrabianie zadań mniej niż jedną godzinę dziennie, jednocześnie wskaźnik odpowiedzi wskazujących na pracę w tym zakresie trwająca około 2 godzin był najniższy w MG-6 (25%). Zwykle uczeń poświęca zdaniem jego rodziców około 1 godziny (47%).

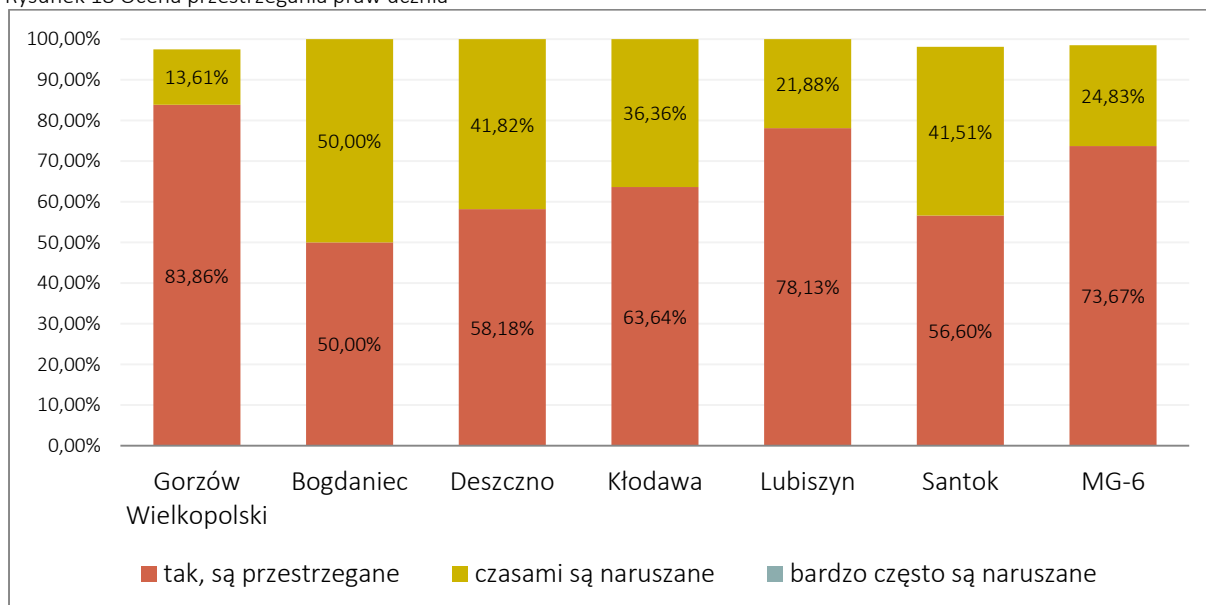
Rysunek 17 Czas poświęcany na odrabianie zadań – ocena rodziców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Elementem oceny pracy nauczycieli jest również przestrzeganie praw ucznia. Czynniki ten jest bardzo wysoko oceniany przez rodziców w Gorzowie Wlkp. – blisko 84% wskazało, iż prawa te są przestrzegane.

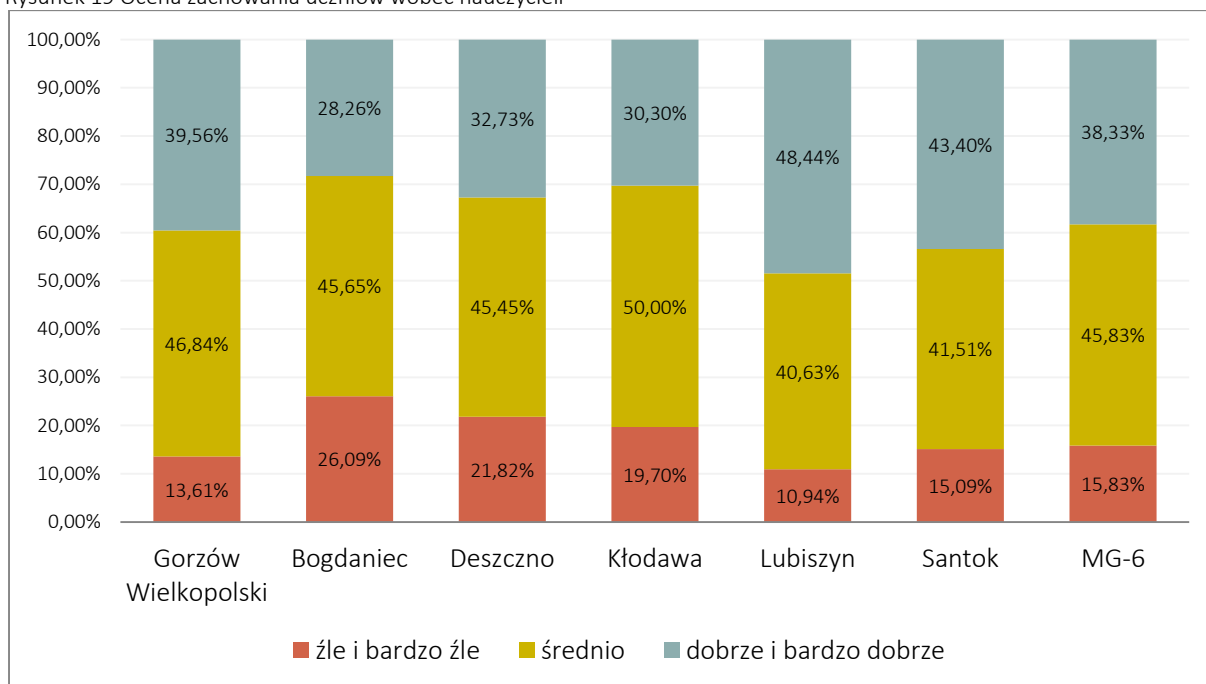
Rysunek 18 Ocena przestrzegania praw ucznia



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Warto również spojrzeć w kontekście przestrzegania praw ucznia, również na zachowania uczniów wobec nauczycieli. Blisko 40% respondentów oceniło te zachowania jako dobre lub bardzo dobre. Odwrotną ocenę wybrało 13,6%, a jako przeciętne zachowania te postrzega 46,8% rodziców. Wśród kluczowych zachowań negatywnych uczniów rodzice zidentyfikowali przede wszystkim: wagary (14,35%), używanie wulgarnego słownictwa (13,6%), dręczenie uczniów przez silniejszych lub starszych uczniów (9,9%).

Rysunek 19 Ocena zachowania uczniów wobec nauczycieli



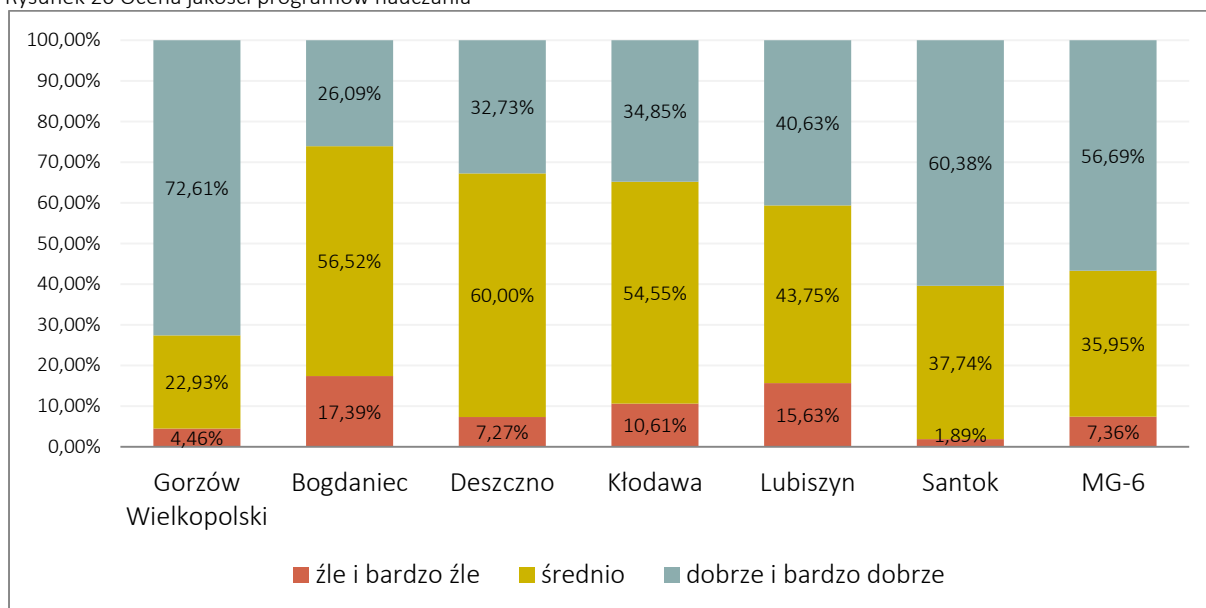
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.2.3. Ocena jakości kształcenia

Na ocenę jakości kształcenia składa się szereg czynników związanych zarówno z prowadzoną działalnością dydaktyczną, jak również bazą infrastrukturalną itp. Poniżej zaprezentowano główne zmienna w tym zakresie.

Ocena jakości programów w Gorzowie Wlkp. znacząco odbiega od odnotowanej w pozostałych gminach. 72,6% ocenia je bardzo dobrze – jak można przypuszczać może to wynikać z traktowania programu nauczania kompleksowo, z uwzględnieniem licznych zajęć dodatkowych, do których mają dostęp dzieci i młodzież z Gorzowa Wlkp.

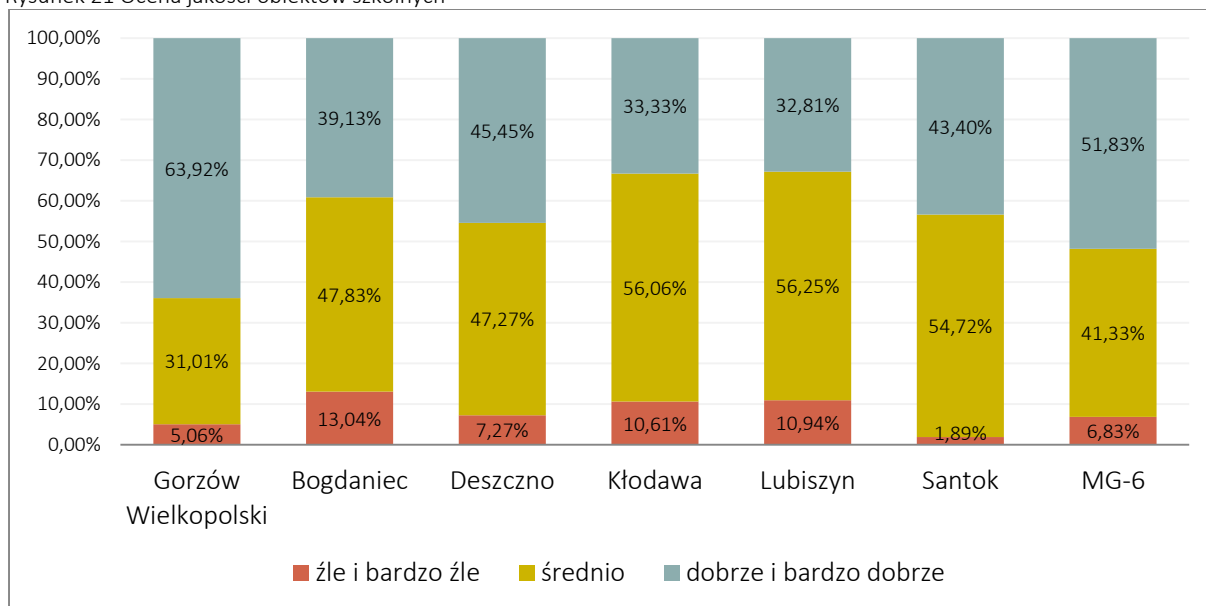
Rysunek 20 Ocena jakości programów nauczania



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena jakości obiektów szkolnych – ich stanu technicznego – jest również na najwyższym poziomie w MG-6. Zadowolenie z ich stanu deklaruje blisko 64% mieszkańców, co trzeci wskazał odpowiedź przeciętnie. Odsetek niezadowolonych jest stosunkowo niski i wynosi 5,1%.

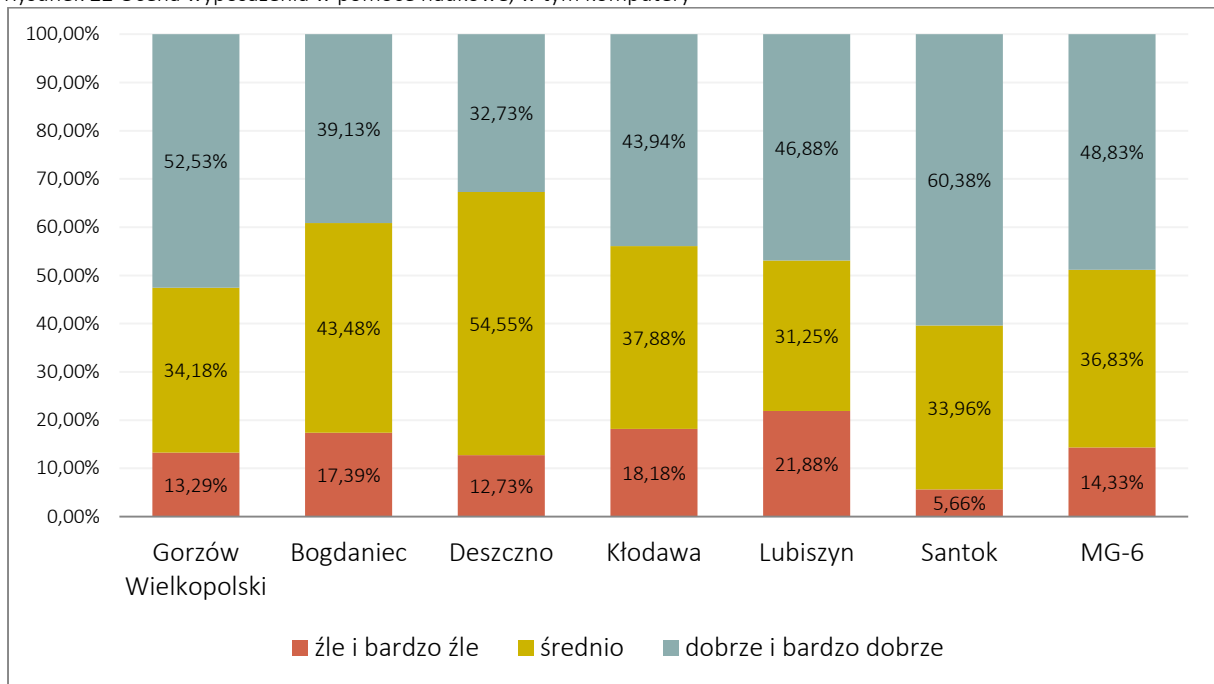
Rysunek 21 Ocena jakości obiektów szkolnych



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Również w zakresie oceny wyposażenia odnotowano przewagę ocen pozytywnych, choć na znacznie niższym poziomie niż miało to miejsce w poprzednio prezentowanych czynnikach. Trochę ponad połowa mieszkańców ocenia wyposażenie pozytywnie, jednocześnie jednak ponad 13% jest z niego niezadowolona.

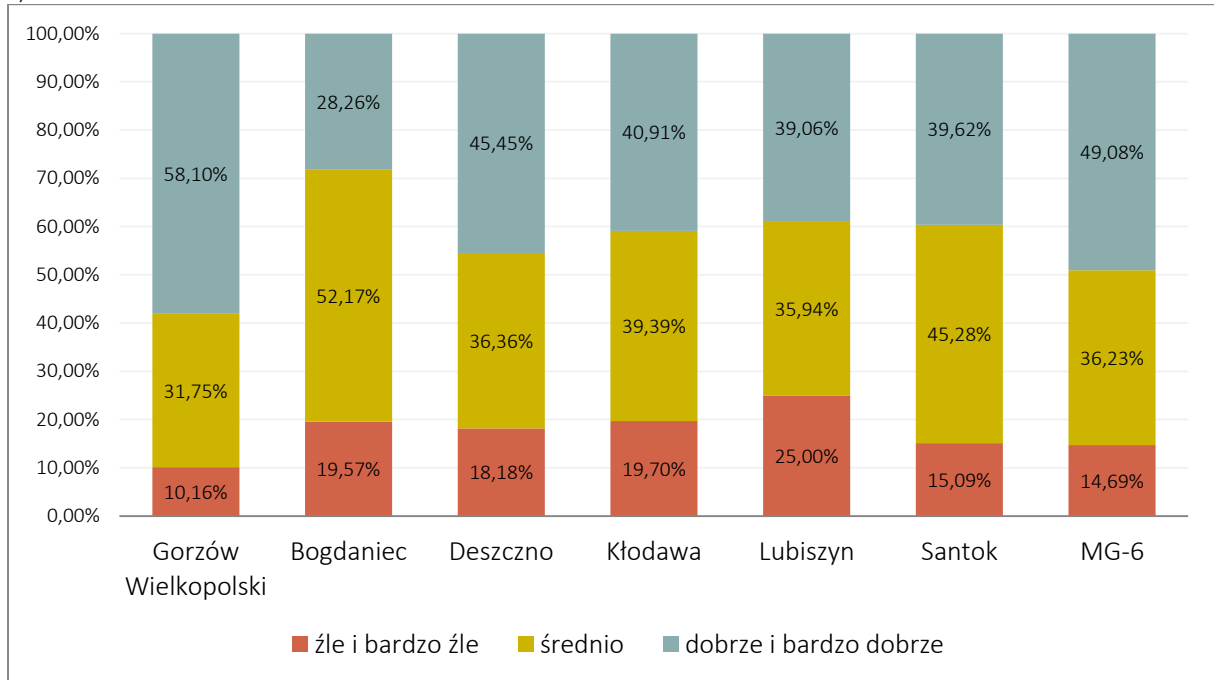
Rysunek 22 Ocena wyposażenia w pomoce naukowe, w tym komputery



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Liczebność klas jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na jakość nauczania, a przede wszystkim wpływa na możliwość indywidualnego podejścia do poszczególnych uczniów. Blisko 60% ocenia ją jako bardzo dobrą lub dobrą, co trzeci mieszkaniec wybrał odpowiedź przeciętna, a 10,6% jest niezadowolona z liczebności klas. Ogólna ocena tej zmiennej kształtuje się na wysokim poziomie, znacząco wyższym niż ma to miejsce w pozostałych gminach.

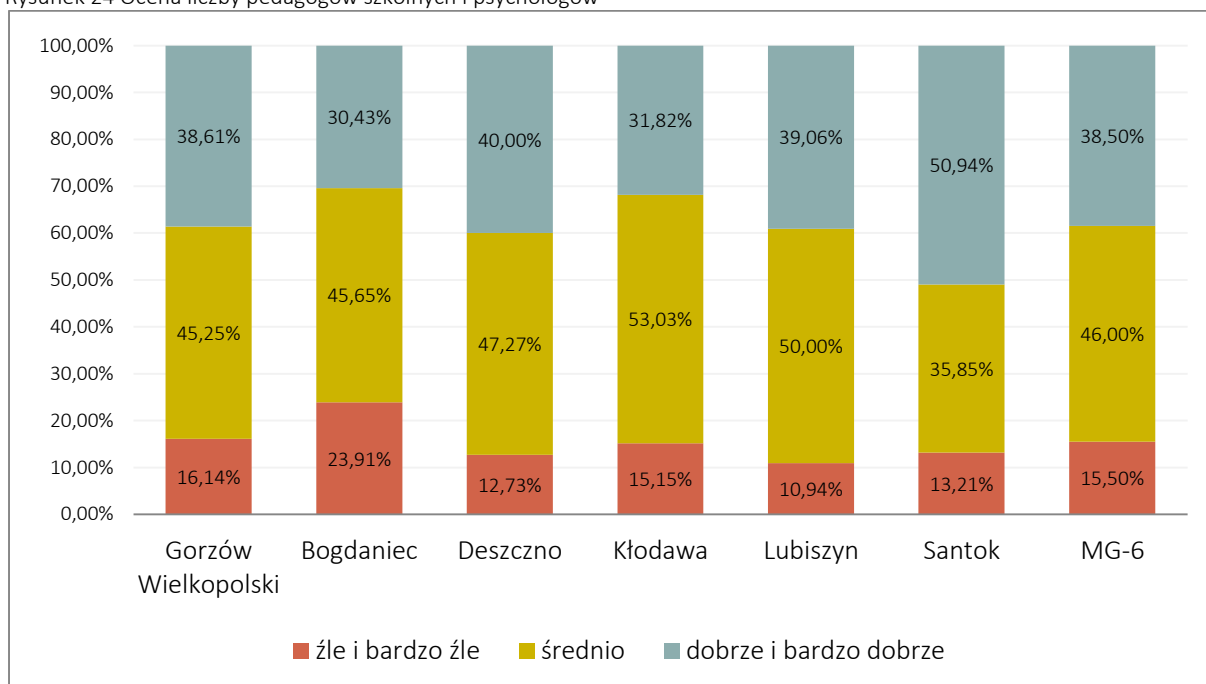
Rysunek 23 Ocena liczebność uczniów w klasach



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Szkoła oprócz realizacji funkcji edukacyjnych pełni również ważną rolę miejsca wspierającego wychowanie oraz pomagającego uczniom w określonych, często trudnych, sytuacjach. Dla realizacji tego drugiego zadania konieczne jest dysponowanie odpowiednimi kadrami. Ocena w tym zakresie jest jedną ze słabszych spośród ocen czynników składających się na edukację. Liczbę psychologów i pedagogów 45% rodziców oceniło przeciętnie, a ponad 16% negatywnie.

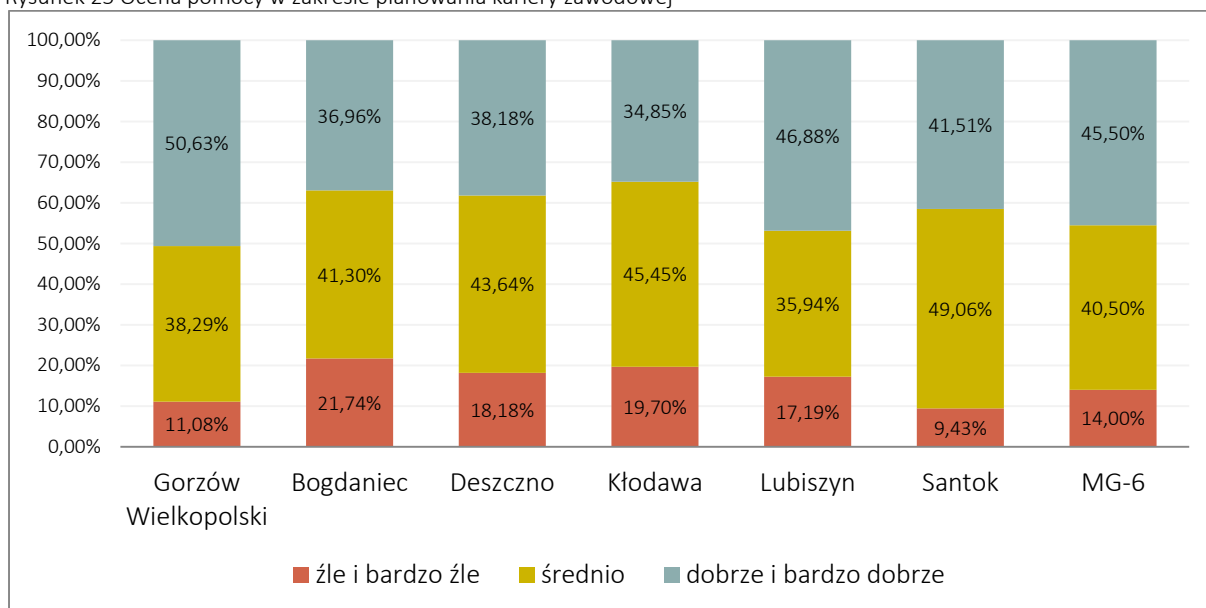
Rysunek 24 Ocena liczby pedagogów szkolnych i psychologów



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Zadaniem szkoły jest również pomoc w zaplanowaniu kariery zawodowej – rola ta jest coraz ważniejsza z punktu widzenia wdrażanych zmian w edukacji, prowadzących do coraz wcześniejszej specjalizacji. W Gorzowie Wlkp. połowa mieszkańców ocenia doradztwo zawodowe na poziomie dobrym lub bardzo dobrym – to zdecydowanie najwyższy wskaźnik w MG-6, odsetek odpowiedzi negatywnych nieznacznie przekroczył 10%.

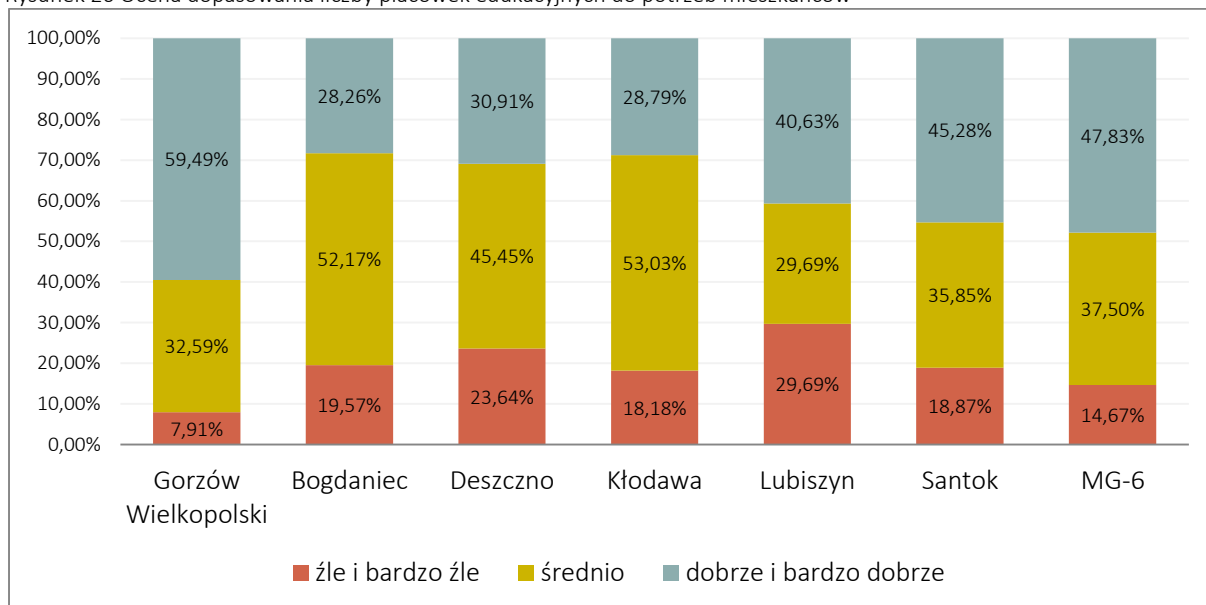
Rysunek 25 Ocena pomocy w zakresie planowania kariery zawodowej



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Obciążone wydatkami w obszarze edukacji samorządy terytorialne mają ograniczone możliwości w zakresie dostosowywania liczby placówek oświatowych do rosnących oczekiwań mieszkańców. Na terenach miejskich znacznie łatwiej jest dostosować liczbę placówek do potrzeb mieszkańców, pomimo iż potrzeby te poddają się zmianom ze względu na zjawiska demograficzne. Blisko 60% mieszkańców Gorzowa wyraża zadowolenie z funkcjonującej liczby placówek, 32,6% ocenia ją przeciętnie, a niecałe 8% źle lub bardzo źle. Sytuacja w tym zakresie jest w mieście na dobrym poziomie.

Rysunek 26 Ocena dopasowania liczby placówek edukacyjnych do potrzeb mieszkańców

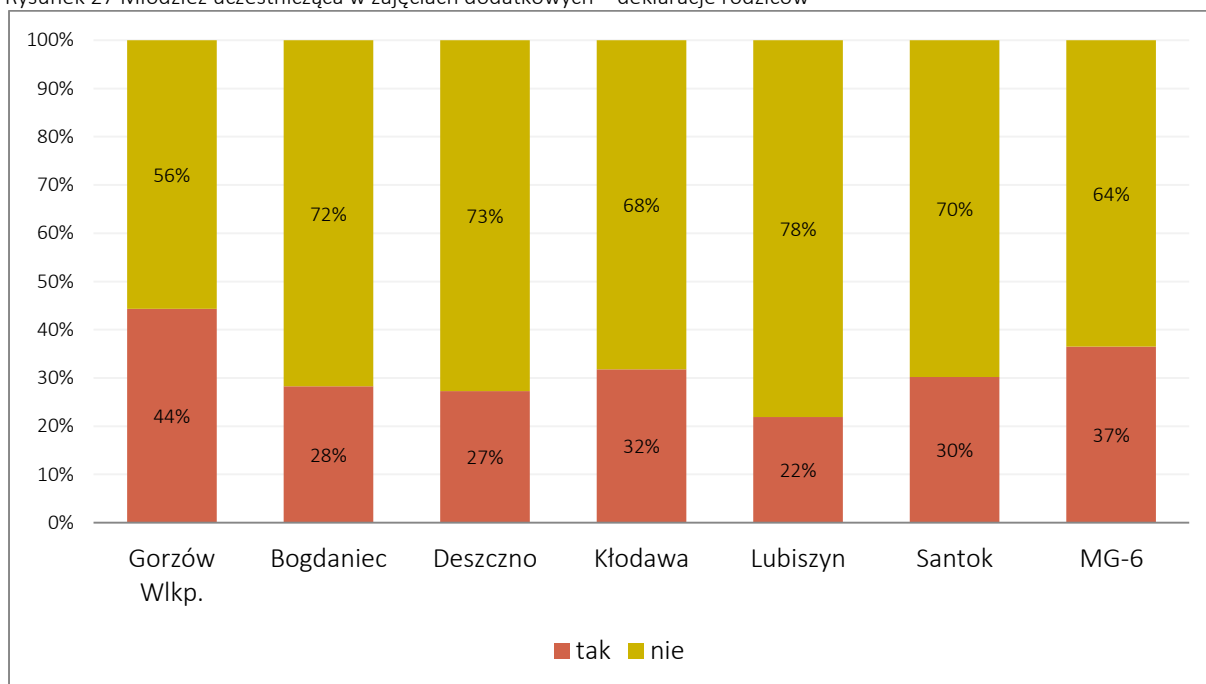


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ważnym elementem składającym się na ocenę systemu kształcenia jest dostępność zajęć dodatkowych. Zajęcia podstawy programowej są realizowane w ramach obowiązku prawnego nałożonego na poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, jakość ich kształcenia może być porównywana na podstawie testów. Zajęcia dodatkowe przyczyniają się do poprawy wyników uczniów, jak również stanowią ważne uzupełnienie procesu kształcenia.

Rodzice zadeklarowali, iż 44% młodzieży uczestniczy w różnych zajęciach dodatkowych, był to zdecydowanie najwyższy wskaźnik spośród wszystkich gmin. Jest on bezpośrednio powiązany funkcjonującą ofertą w tym obszarze oraz jej dostępnością.

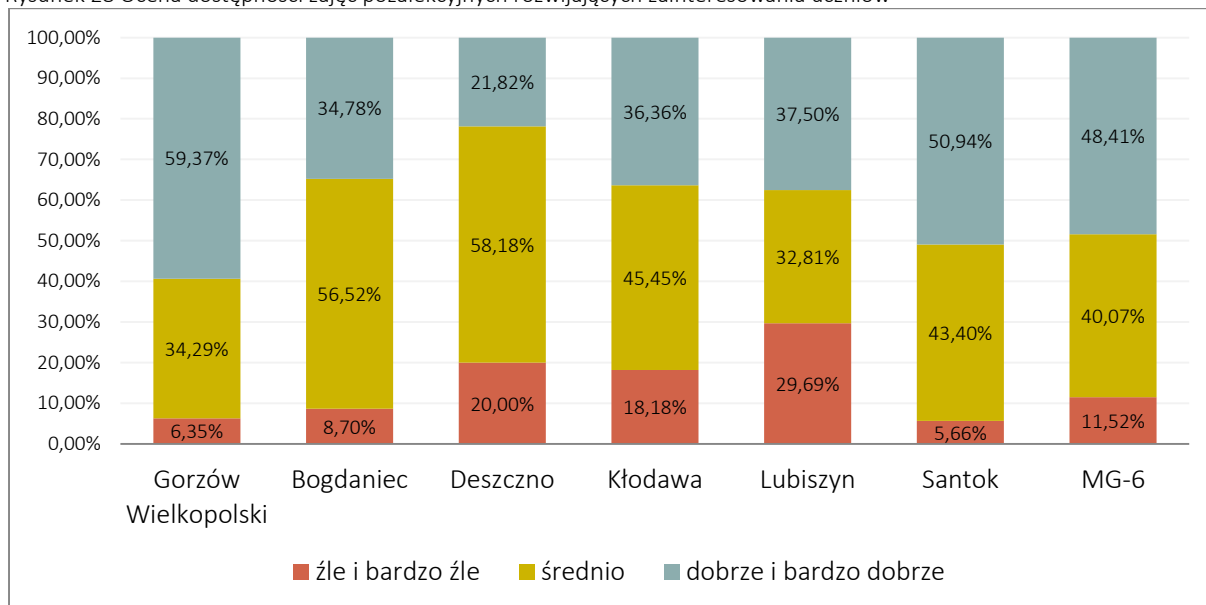
Rysunek 27 Młodzież uczestnicząca w zajęciach dodatkowych – deklaracje rodziców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena dostępności zajęć w Gorzowie Wlkp. znacząco odbiega od odnotowanych w pozostałych gminach. Na pewno wynika to z miejskiego charakteru obszaru, jak również znacznie większej liczby podmiotów oferujących zajęcia dodatkowe. W sumie blisko 60% rodziców ocenia dostępność w tym zakresie jako bardzo dobrą lub dobrą, 34,3% jako przeciętną. Ocena negatywna została wystawiona przez zaledwie 6,4% mieszkańców.

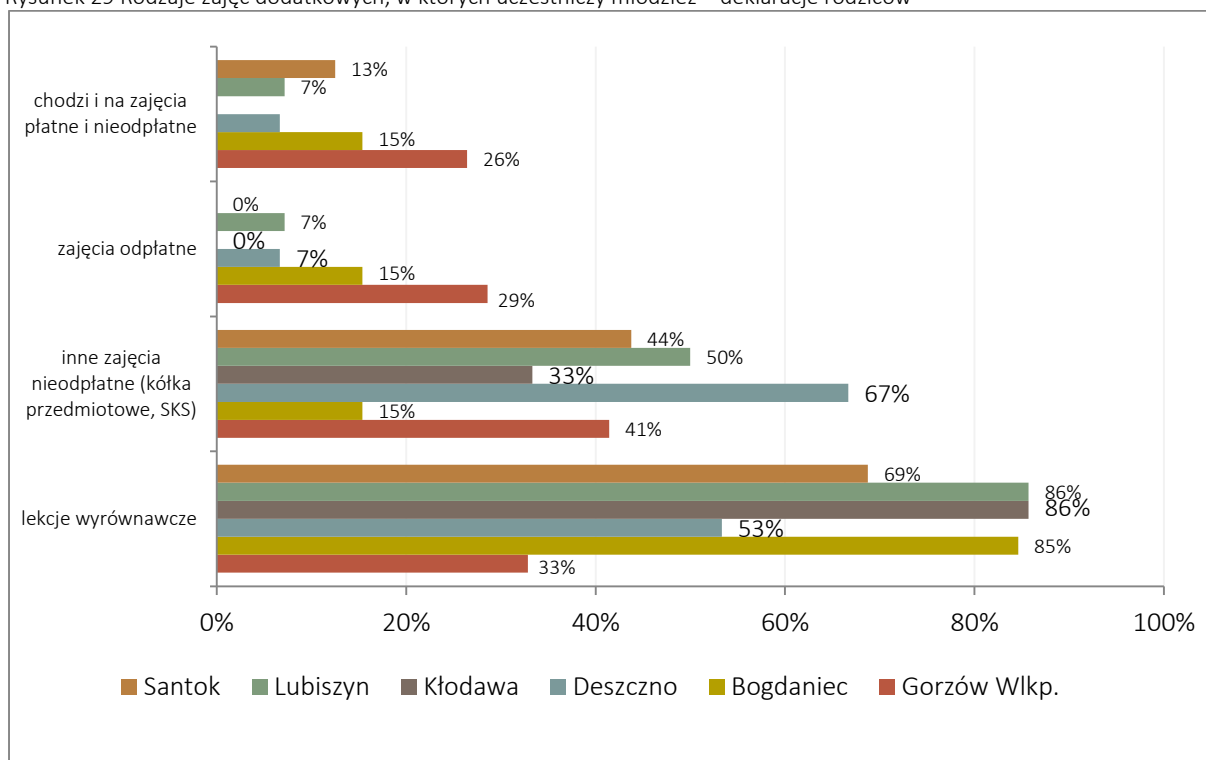
Rysunek 28 Ocena dostępności zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W przeciwieństwie do większości pozostałych gmin uczniowie z Gorzowa nie uczestniczą najczęściej w lekcjach wyrównawczych (podobna sytuacja w gminie Deszczno), ale znacznie częściej wybierają różne inne ich formy. W szczególności widoczne jest znacznie częstsze uczestniczenie w zajęciach płatnych (29%). Blisko co czwarty rodzic deklarował uczestnictwo swojego dziecka zarówno w zajęciach płatnych jak i bezpłatnych.

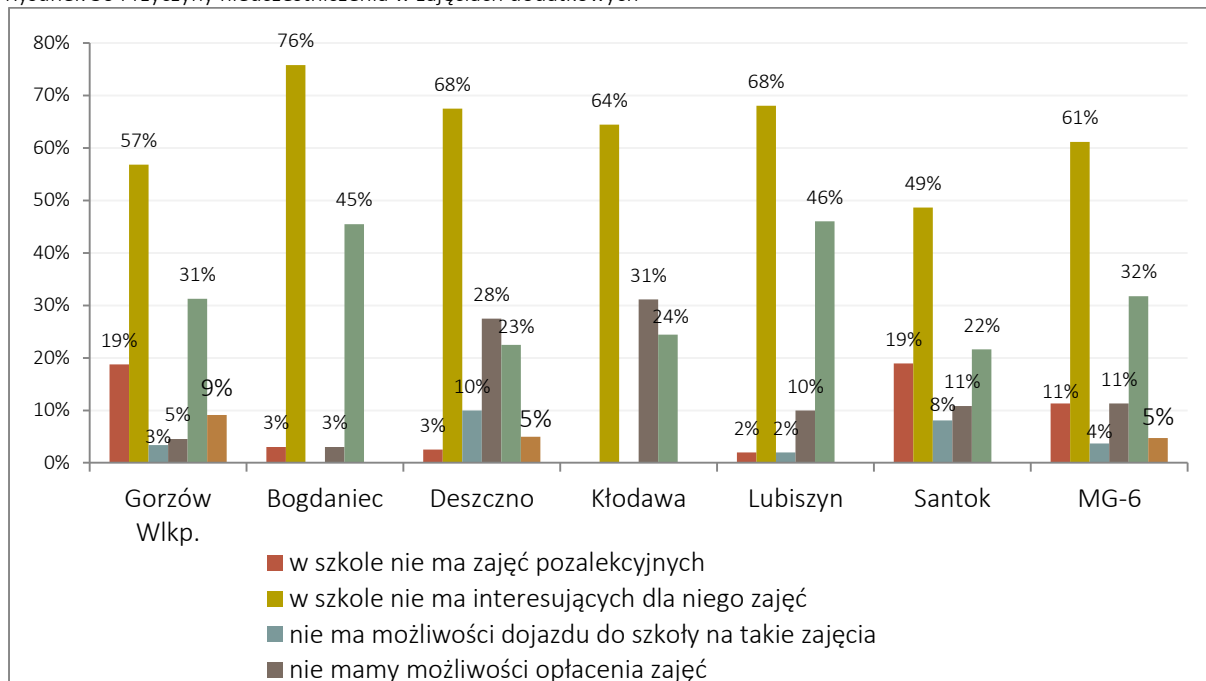
Rysunek 29 Rodzaje zajęć dodatkowych, w których uczestniczy młodzież – deklaracje rodziców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Pomimo częstego uczestnictwa dzieci i młodzieży w zajęciach dodatkowych rodzice oceniają, że w szkole nie ma interesujących zajęć (57%) lub że nie ma ich w ogóle (19%). Biorąc pod uwagę ofertę edukacyjną w Gorzowie Wlkp. wydaje się, że wiedza na ten temat rodziców może być ograniczona. Jednocześnie zaledwie 5% respondentów wskazało, iż nie ma możliwości opłacenia dodatkowych zajęć, ale już 31% wskazało, iż i dziecko jest zbyt zajęte by w nich uczestniczyć.

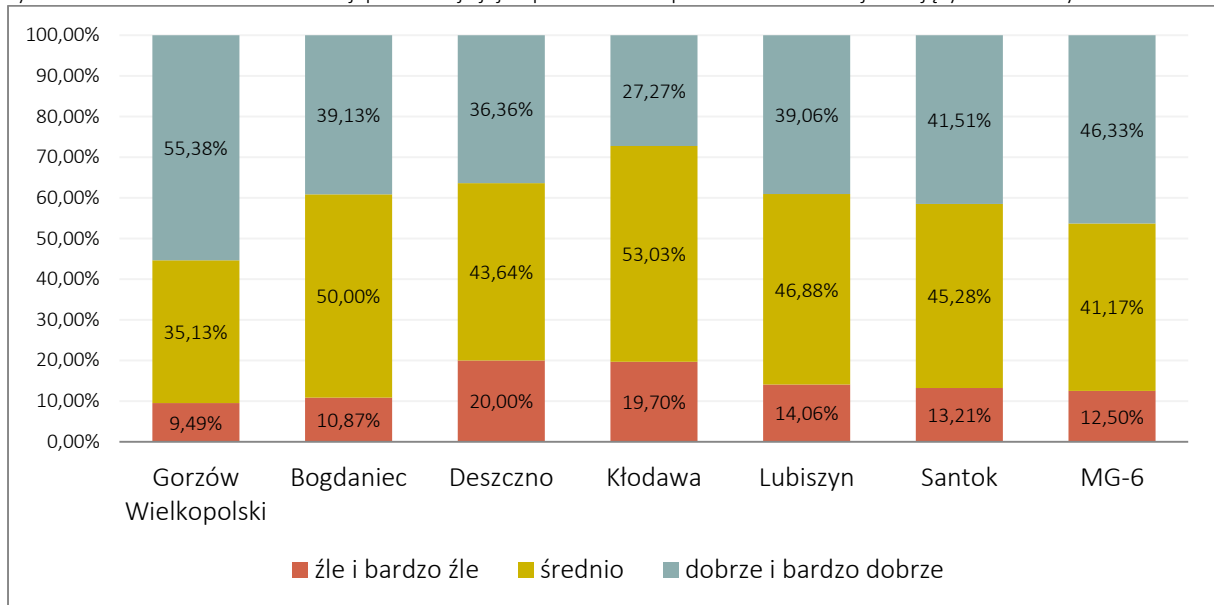
Rysunek 30 Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach dodatkowych



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Komunikacja do i ze szkoły jest często znacznym problemem również w dużych miastach. Jak to zaprezentowano na poniższym wykresie ponad połowa mieszkańców jest zadowolona z funkcjonującego systemu, jednocześnie dla co dziesiątego rodzica system ten nie zaspakaja jego potrzeb w tym zakresie, co trzeci ocenił go przeciętnie. Stwierdzić można, iż około połowa rodziców boryka się z mniejszymi lub większymi problemami w zakresie zorganizowania dojazdu swojego dziecka do szkoły.

Rysunek 31 Ocena stanu komunikacji publicznej i jej dopasowania do potrzeb uczniów dojeżdżających do szkoły



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

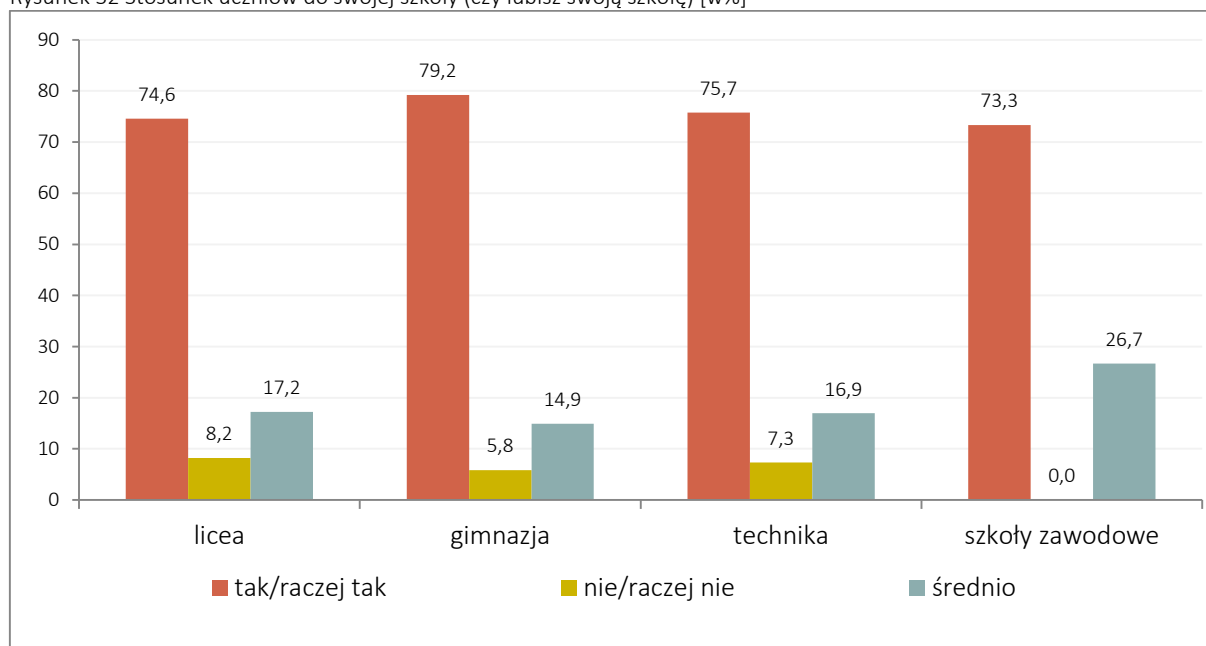
3.3. Badanie młodzieży

3.3.1. Ocena systemu

Uczniowie z obszaru MG-6 w zdecydowanej większości wyrażają pozytywne opinie o placówkach edukacyjnych. Na pytanie czy lubisz swoją szkołę blisko 74% uczniów odpowiedziało pozytywnie. Bardzo niski odsetek odpowiedzi negatywnych wynikać może z dobrej jakości infrastruktury oraz bogatej i dobrej jakościowo oferty edukacyjnej.

Badanie ankietowe wykazało, że w Gorzowie Wielkopolskim 76% uczniów pozytywnie oceniło szkołę, do której uczęszcza. Dla porównania na obszarze gmin wiejskich MG-6 wskaźnik ten wynosi jedynie 58%. Jest to o tyle zaskakujące, że gminy wiejskie obszaru MG-6 oferują bardzo dobre warunki do nauki, zwłaszcza pod względem jakości infrastruktury i wyposażenia (choć należy wziąć pod uwagę, że w badaniu ankietowym na obszarach wiejskich brali udział jedynie gimnazjaliści).

Rysunek 32 Stosunek uczniów do swojej szkoły (czy lubisz swoją szkołę) [w%]

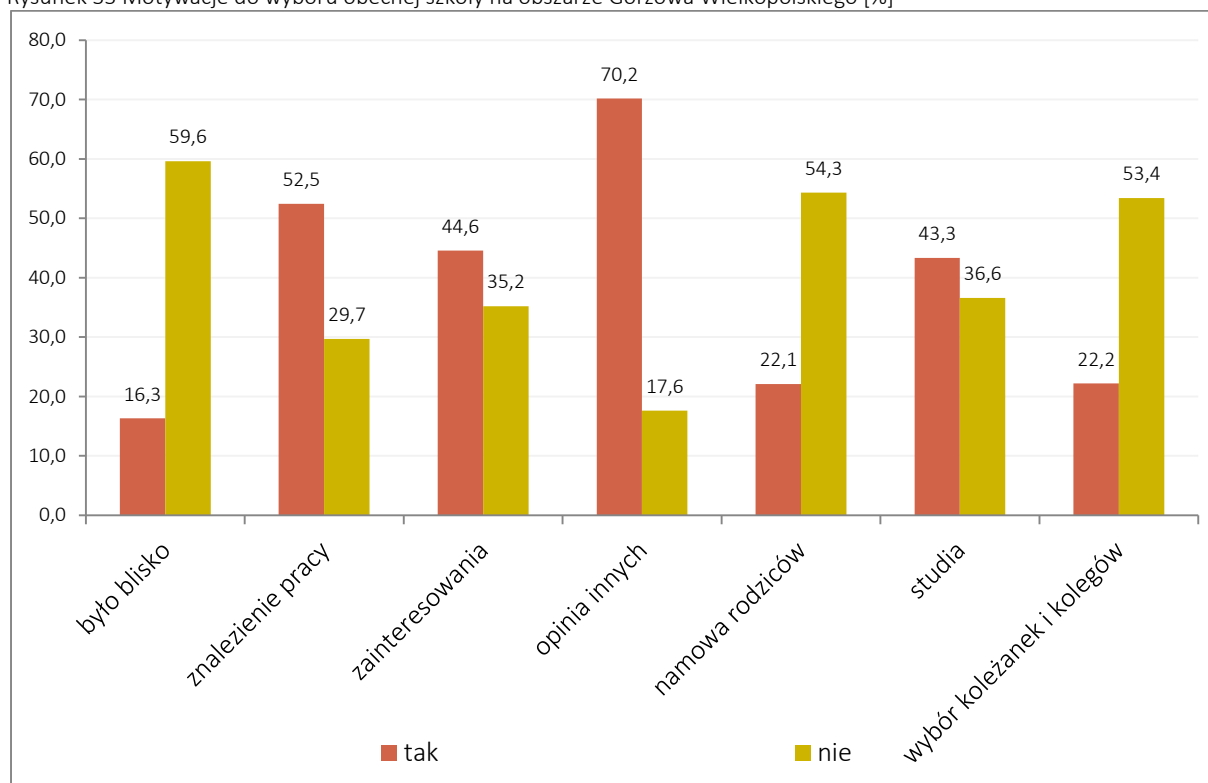


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Młodzież w wyborze kierunku kształcenia i rodzaju szkoły kieruje się w głównej mierze opinią innych. Ponad 73% uczniów i 60 % uczennic kierowało się opinią osób trzecich w wyborze szkoły. Mężczyźni częściej niż kobiety wybierają szkołę pod względem możliwości znalezienia pracy. Natomiast uczennice w większym stopniu decydują o wyborze kształcenie pod kątem przyszłych studiów.

W przypadku Gorzowa Wielkopolskiego ponad 70% gimnazjalistów zadeklarowało, że wybrało szkołę ze względu na fakt, że miała bardzo dobrą opinię. Dla uczniów obierających naukę w mieście nie ma znaczenia fakt, że szkoła jest blisko położona od miejsca zamieszkania (sześć na dziesięciu uczniów nie kierowało się odległością przy wyborze szkoły). Dowodzić to może dobrej jakości usług publicznych z dziedziny komunikacji publicznej.

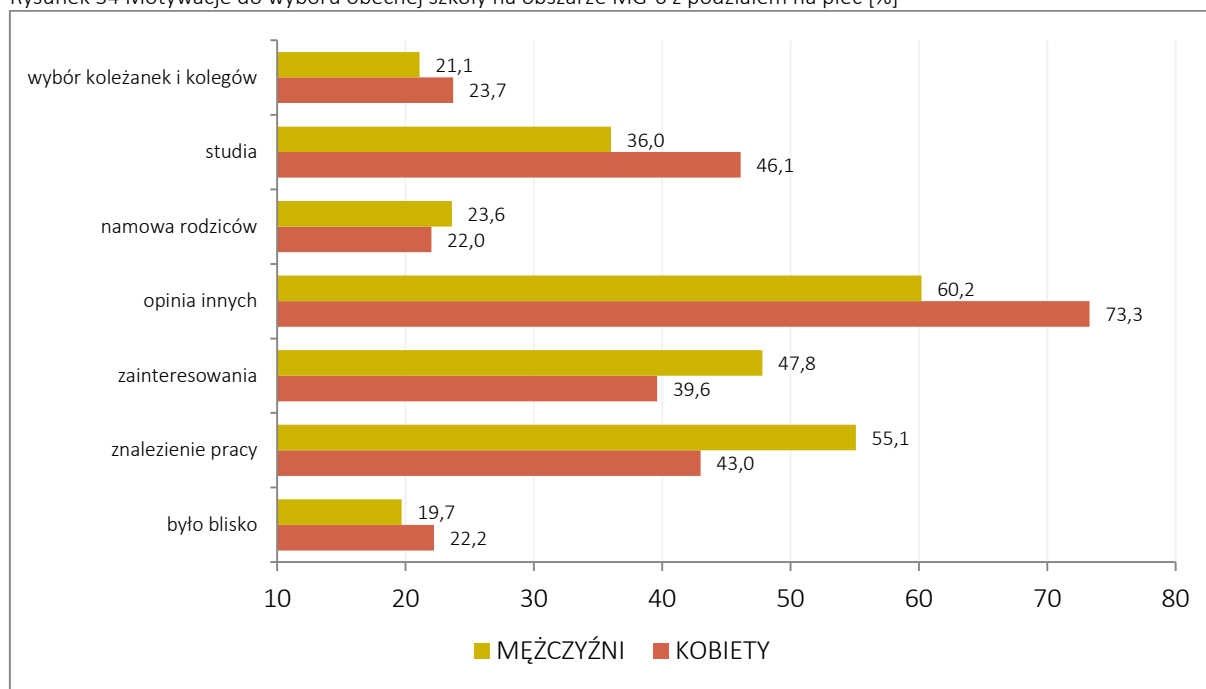
Rysunek 33 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze Gorzowa Wielkopolskiego [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

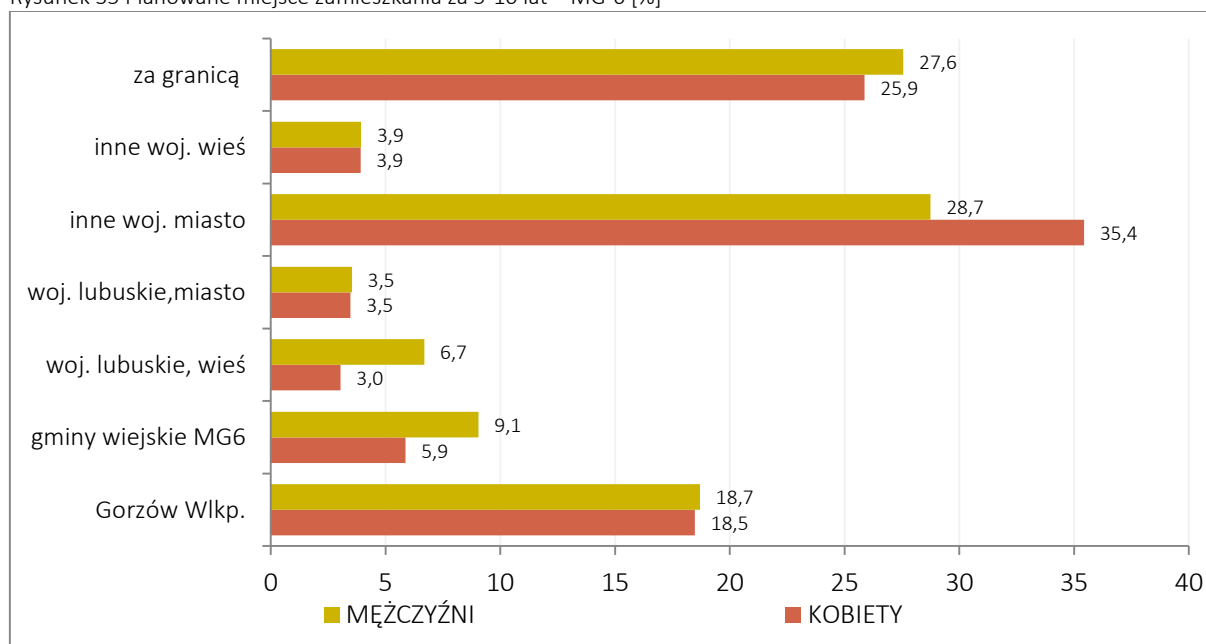
Uczniowie i uczennice z obszaru MG6 wykazują bardzo silne nastroje migracyjne. Badanie ankietowe wykazało, że jedynie 26 na 100 uczniów i uczennic zamierza zamieszkać na obszarze MG-6. Młodzież w największym stopniu deklaruje zamieszkanie na obszarach miejskich w innym województwie. Dużą popularnością cieszy się opcja wyjazdu za granicę (ponad 25% uczniów i uczennic deklaruje ten kierunek przyszłego zamieszkania).

Rysunek 34 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze MG-6 z podziałem na płeć [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 35 Planowane miejsce zamieszkania za 5-10 lat – MG-6 [%]



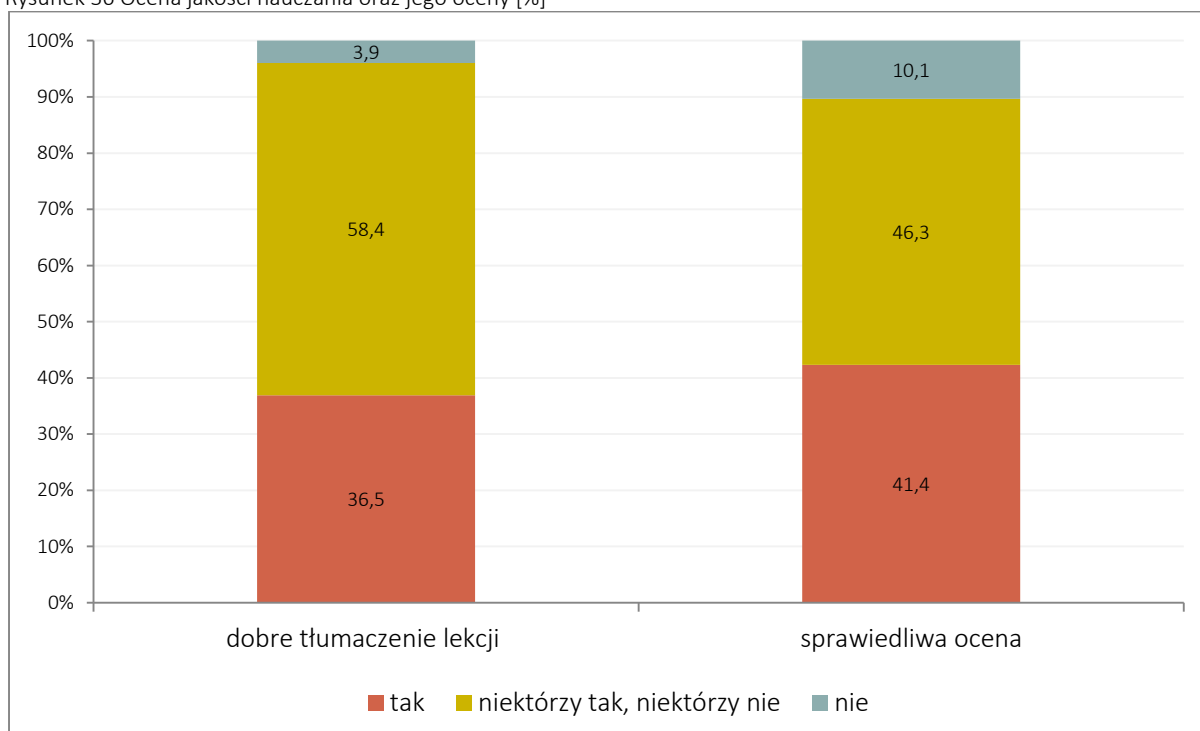
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.3.2. Podstawa programowa

Jedną z ważniejszych funkcji szkoły jest jakość nauczania. Odpowiadając na pytanie czy nauczyciele tłumaczą w sposób prawidłowy lekcje uczniowie dokonywali w bezpośredni

sposób oceny jakości usług społecznych w dziedzinie edukacji. Aż 36% uczniów uważa, że nauczyciele dobrze tłumaczą lekcje, a 41% jest zdania, że sprawiedliwie oceniają uczniów. Na uwagę zasługuje bardzo niski odsetek uczniów uważających, że lekcje są źle tłumaczone.

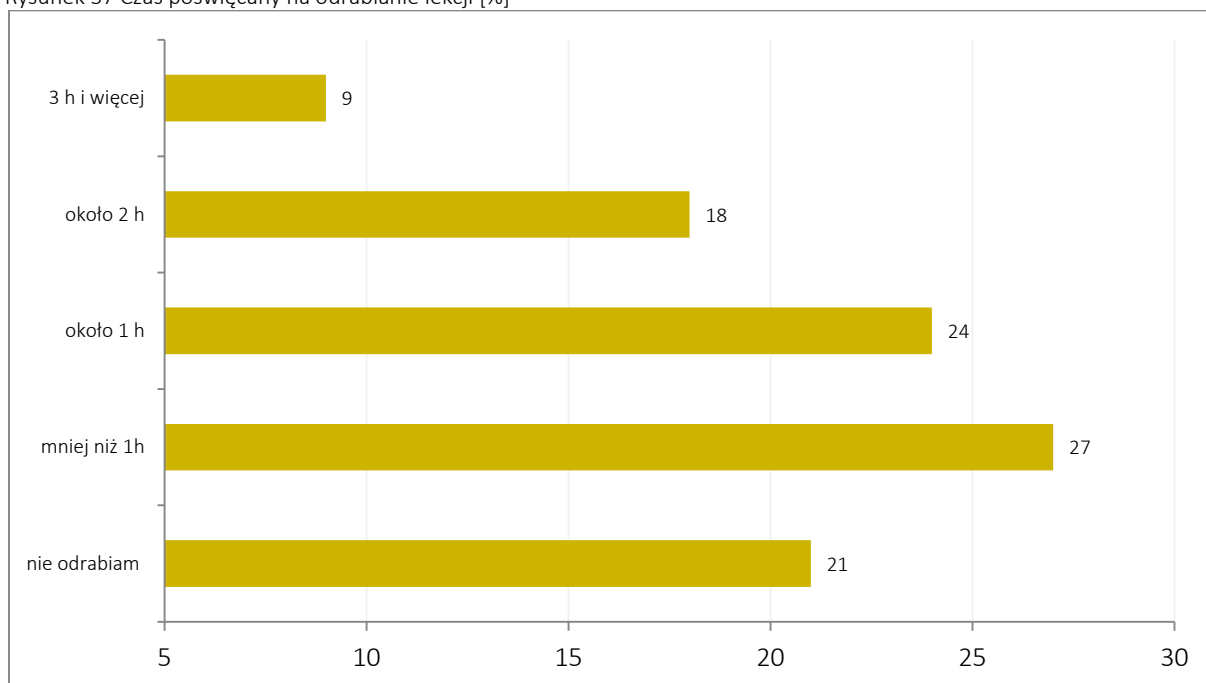
Rysunek 36 Ocena jakości nauczania oraz jego oceny [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Na pytanie ile czasu zajmuje ci odrabianie lekcji uczniowie szkół na obszarze MG-6 odpowiedzieli, że około godziny. Jeżeli uczniowie mają problemy w odrabianiu lekcji, z reguły korzystają z pomocy koleżeńskiej (w formie pomocy w lekcjach lub ich odpisywaniu). Jeden na trzech uczniów korzysta z płatnych korepetycji. Na uwagę zasługuje fakt, że aż 28% korzysta z dodatkowych, bezpłatnych dla uczniów zajęć prowadzonych przez nauczycieli przedmiotowych. Świadczy to o bardzo dużej aktywności szkół w dziedzinie świadczenia usług publicznych w dziedzinie edukacji na obszarze ZCG MG-6.

Rysunek 37 Czas poświęcany na odrabianie lekcji [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 13 Jak sobie radzisz z odrabianiem lekcji (kto ci pomaga) [%]

Sposób na odrabianie lekcji	Tak	Nie
Tłumaczy ktoś z kolegów	63	26
Odpisuję lekcje od innych	55	31
Rodzice lub ktoś z rodziny, znajomi rodziców (bezpłatne)	46	48
Uczę się dobrze i nie mam problemów z odrabianiem lekcji	40	23
Chodzę na płatne korepetycje	30	67
Nauczyciele poza lekcjami na dodatkowych bezpłatnych lekcjach	28	63

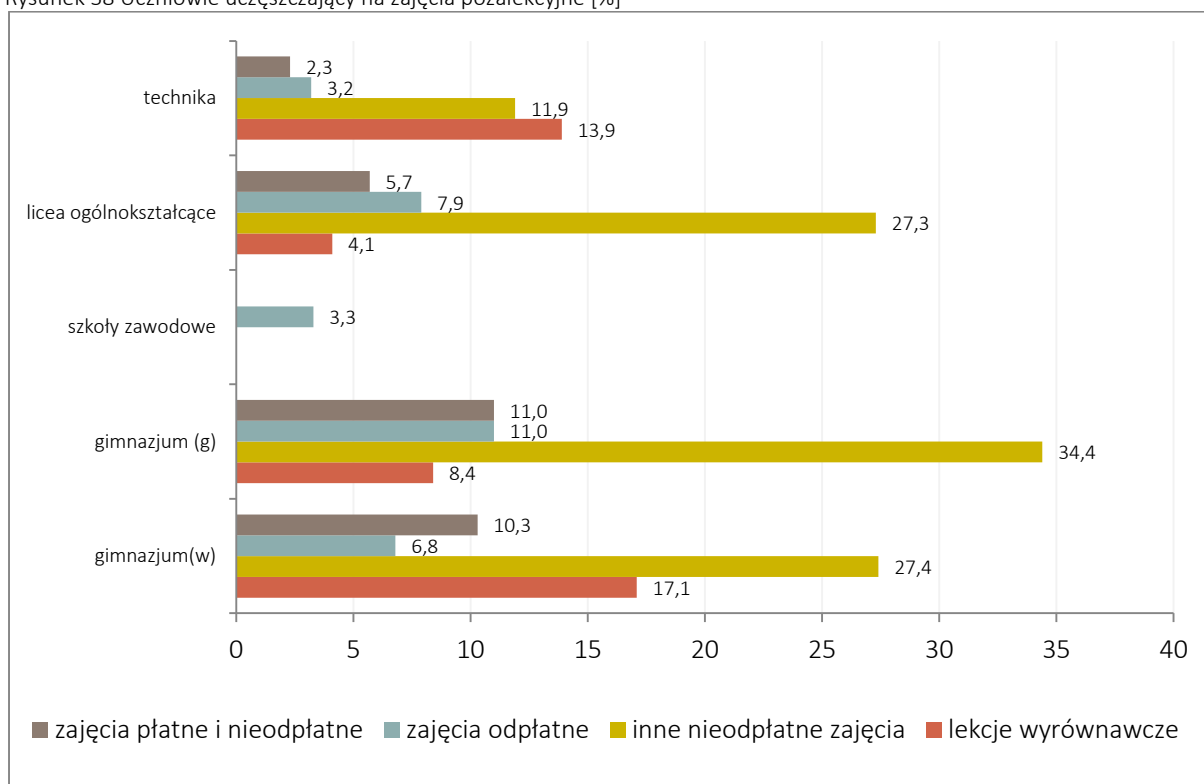
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.3.3. Oferta dodatkowa

Badania ankietowe dowiodły, że co trzeci uczeń uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne w szkołach. Zdecydowanie najpopularniejszą formą zajęć w liceach ogólnokształcących i gimnazjach są

zajęcia nieodpłatne (kółka przedmiotowe, SKS, itp.). Należy zwrócić uwagę na fakt, że ponad 17% gimnazjalistów uczęszcza na zajęcia wyrównawcze, co może świadczyć o występujących problemach edukacyjnych na obszarze MG-6. Jednakże analiza wyników nauczania w gimnazjach nie wykazuje znacznej różnicy w wynikach nauczania w gimnazjach na obszarach wiejskich i miejskich MG-6.

Rysunek 38 Uczniowie uczęszczający na zajęcia pozalekcyjne [%]

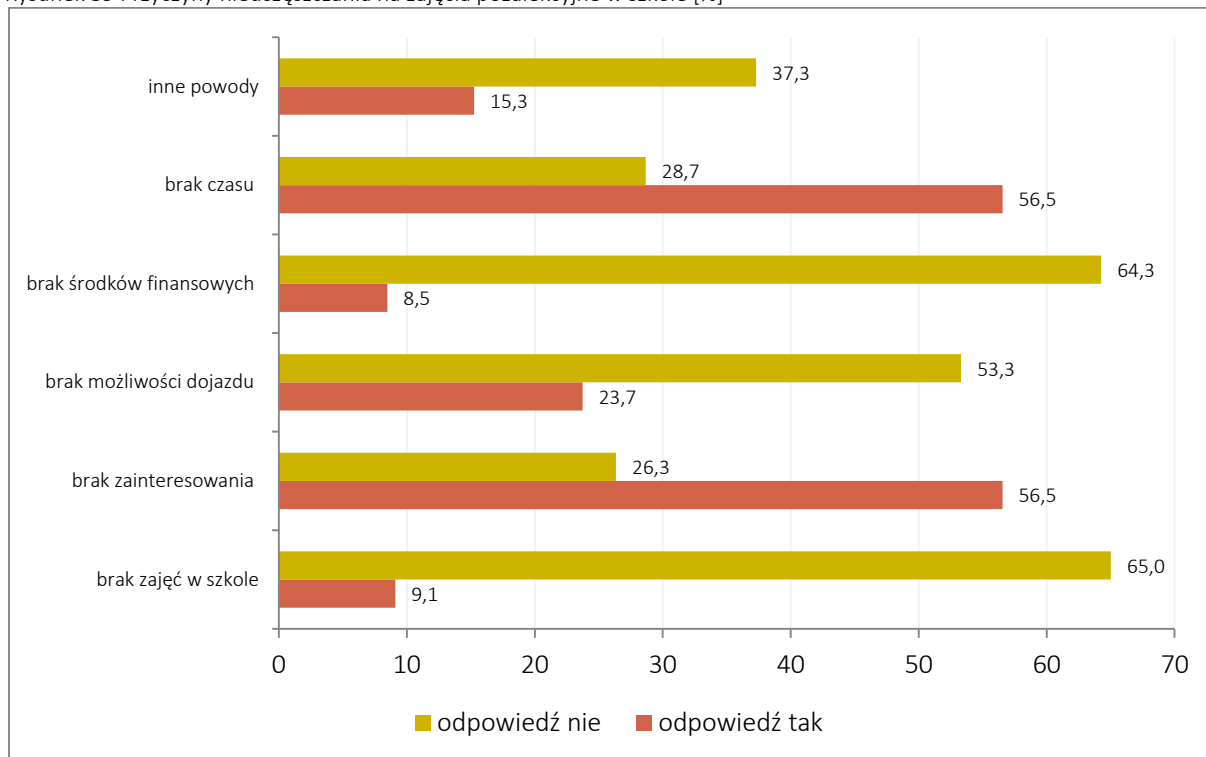


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych; (g) – Gorzów Wielkopolski, (w) obszary wiejskie MG-6

Spośród 650 uczniów, którzy zadeklarowali w ankiecie fakt nieuczęszczania na dodatkowe zajęcia pozalekcyjne w szkole, aż 56% wskazało, że głównym powodem jest fakt, że w szkole nie ma dla nich interesujących zajęć oraz po prostu brak czasu.

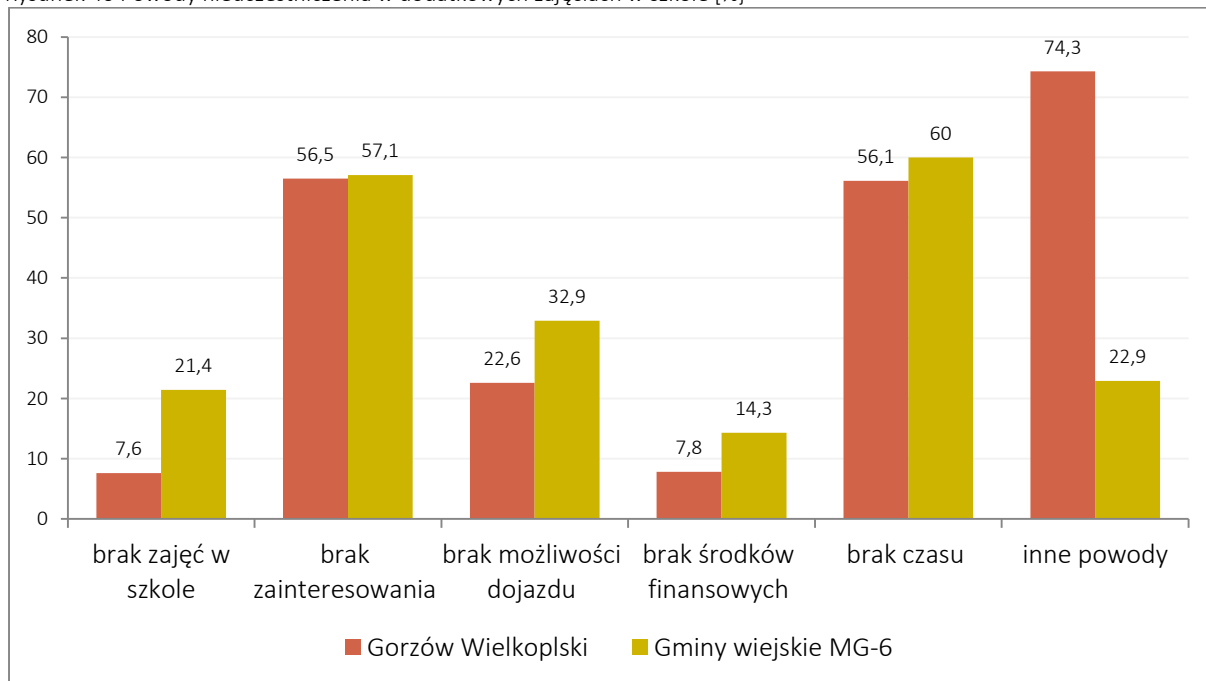
Jednocześnie aż 65% uczniów wskazuje, że powodem nie uczęszczania na dodatkowe zajęcia nie jest brak wystarczającej oferty. Dowodzi to powszechnie wyrażanej opinii, że zajęcia dodatkowe nie są wystarczające interesujące dla młodzieży.

Rysunek 39 Przyczyny nieuczęszczania na zajęcia pozalekcyjne w szkole [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 40 Powody nieuczestniczenia w dodatkowych zajęciach w szkole [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Komunikacja stanowi jedną z podstawowych barier uczestnictwa w zajęciach dodatkowych dla uczniów z obszarów wiejskich. Aż 33% z nich uważa to za główną przyczynę, przy 23% uczniów z Gorzowa Wielkopolskiego.

Uczniowie pobierający naukę w szkołach na obszarach wiejskich w większym stopniu odczuwają brak organizacji zajęć dodatkowych w szkołach. Aż 21% spośród nieuczestniczących w dodatkowych zajęciach z nich wskazuje na ten powód.

3.3.4. Szczegółowa ocena

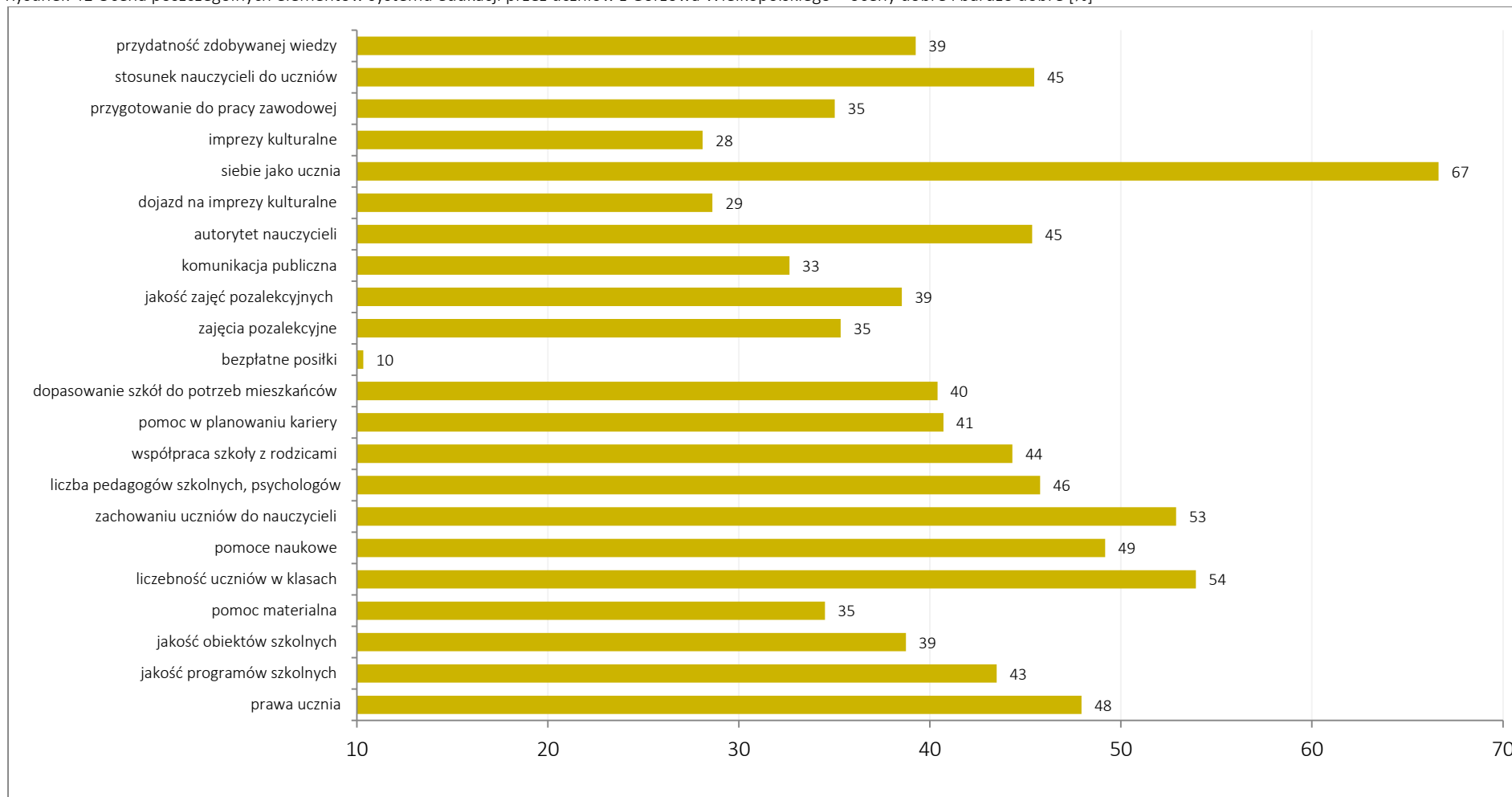
Uczniowie szkół na obszarze MG-6 z reguły bardzo dobrze oceniają usługi publiczne w dziedzinie edukacji, zwłaszcza w ocenie placówek edukacyjnych realizujących zadania z obszaru wychowania.

Uczniowie pobierający naukę w Gorzowie Wielkopolskim zwrócili szczególną uwagę na dobre relacje uczeń – nauczyciel. Bardzo dobre opinie uzyskał stosunek nauczycieli do uczniów i autorytet nauczycieli (45% odpowiedzi dobrze i bardzo dobrze) oraz zachowanie uczniów wobec nauczycieli (53%). Może to wskazywać na dużą dbałość o przestrzeganie przepisów prawa w placówkach oświatowych Gorzowa Wlkp. Co istotne, nauczyciele w badaniu ankietowym również podkreślali fakt przestrzegania w gorzowskich placówkach edukacyjnych praw ucznia.

Największy odsetek uczniów negatywnie odniósł się do dostępności bezpłatnych posiłków dla uczniów (jedynie 10% pozytywnych ocen), co może wzbudzić niepokój w kontekście bardzo precyzyjnych przepisów regulujących dostęp do bezpłatnych posiłków. Szanse na poprawę w tej dziedzinie są nikłe ze względu na fakt, że jedynym kryterium przyznania bezpłatnego posiłku w szkole jest wysokość dochodu osiąganego przez rodzinę.

Jedynym aspektem oceny poszczególnych elementów systemu edukacji, który uzyskał w skali ZCG MG-6 więcej negatywnych niż pozytywnych odpowiedzi jest możliwość dojazdu komunikacją publiczną na imprezy kulturalne i sportowe. W skali Związku poziom odpowiedzi uznających ten aspekt działalności edukacyjnej wyniósł 17%. Zaskakująco, że uczniowie w Gorzowie Wlkp. ocenili go znacznie niewiele lepiej (29% odpowiedzi pozytywnych). Jest to zatem obszar działań edukacyjnych miasta wymagający od władz znacznej poprawy.

Rysunek 41 Ocena poszczególnych elementów systemu edukacji przez uczniów z Gorzowa Wielkopolskiego – oceny dobre i bardzo dobre [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

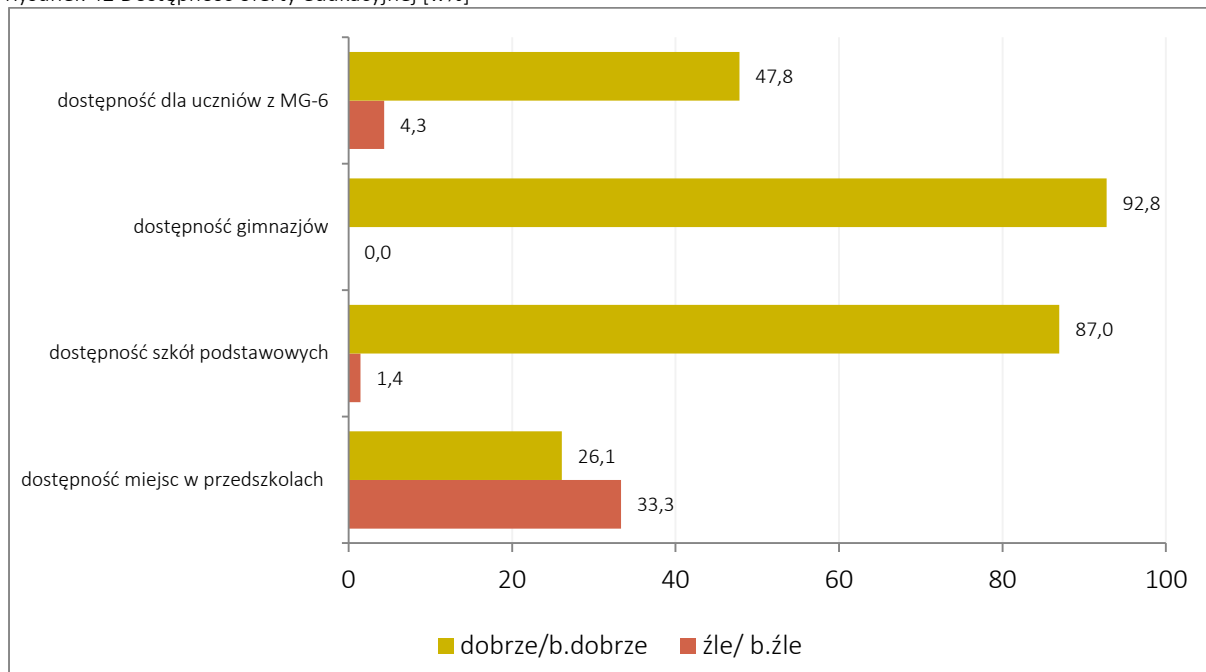
3.4. Badania nauczyciele

3.4.1. Ocena dostępu i jakości

Nauczyciele zatrudnieni w placówkach oświatowych na obszarze MG-6 bardzo dobrze oceniają dostępność do placówek oświatowych, w tym dla mieszkańców z obszarów wiejskich MG-6. Działan naprawczych wymaga zwiększenie dostępu do przedszkoli poprzez stałe zwiększanie w nich liczby miejsc.

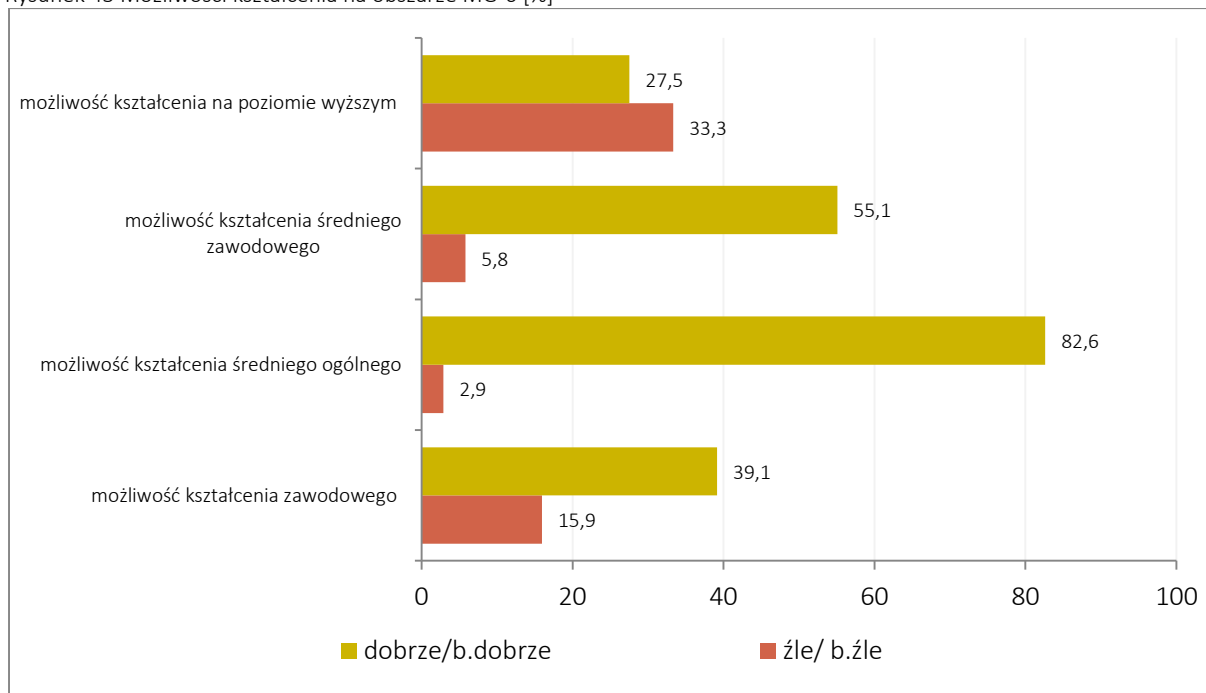
Dostępność do kształcenia w liceach ogólnokształcących jest elementem wyróżniającym ofertę edukacyjną. W opinii aż 83% nauczycieli miasto Gorzów Wielkopolski oferuje bardzo dobre warunki kształcenia na tym poziomie. Badania ankietowe potwierdziły opinię wyrażaną przez ekspertów w dziedzinie edukacji, że miasto Gorzów Wielkopolski nie posiada dobrze rozbudowanej oferty w dziedzinie kształcenia na poziomie wyższym. Brak silnego ośrodka akademickiego skutkuje zwiększoną migracją młodzieży do innych ośrodków miejskich (badania wykazały, że 4 na 10 uczniów chce mieszkać za granicą lub w innym mieście w Polsce). Jeden z komentarzy w ankietach trafnie wskazuje problem: „Gorzów nie jest atrakcyjnym miejscem uczenia się i studiowania, dlatego większość młodzieży wybiera większe ośrodki akademickie”.

Rysunek 42 Dostępność oferty edukacyjnej [w%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 43 Możliwości kształcenia na obszarze MG-6 [%]

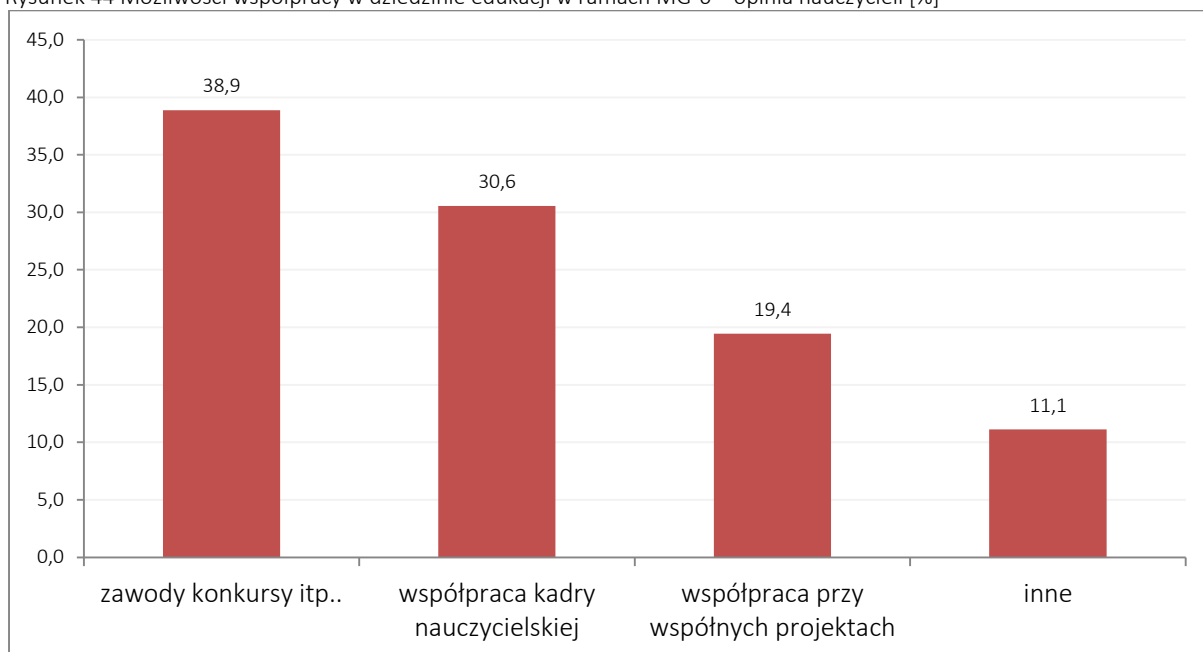


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.4.2. Ocena współpracy MG-6

Wywiady pogłębione z ekspertami w dziedzinie edukacji poprzedzające badania ankietowe wskazały na duże możliwości współpracy w dziedzinie edukacji na obszarze ZCG MG-6. Oczekiwania ekspertów co do współpracy w dziedzinie edukacji zostały potwierdzone przez nauczycieli w badaniu ankietowym. Priorytetem dla nauczycieli są w pierwszej kolejności wspólne zawody, konkursy, następnie współpraca kadry nauczycielskiej (wymiana doświadczeń) oraz realizacja projektów unijnych. Postulaty ekspertów pokrywają się w pełni z oczekiwaniami kadry nauczycielskiej.

Rysunek 44 Możliwości współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6 – opinia nauczycieli [%]

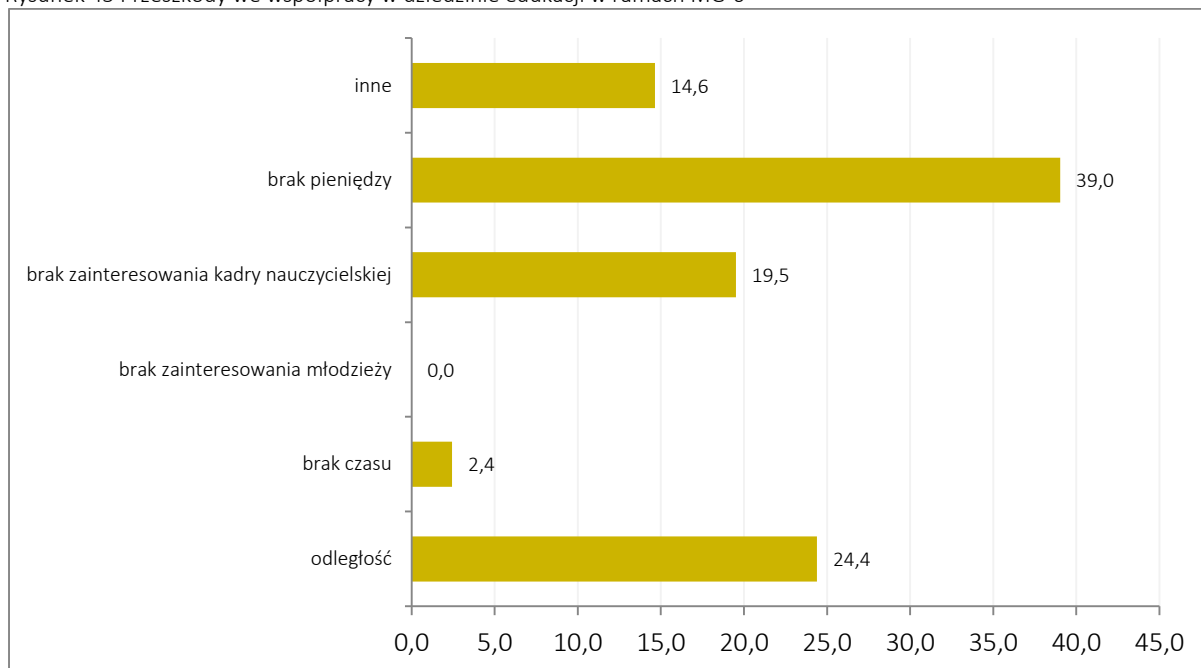


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Godny podkreślenia w tym momencie jest postulat eksperta z dziedziny edukacji z Gorzowa Wielkopolskiego dotyczący opracowania i wdrożenia porównywalnych parametrów w zakresie oceny jakości kształcenia. Pozwoli to w perspektywie na większą unifikację systemów nauczania oraz stopniowe wdrażanie przez samorządy oraz placówki oświatowe gmin MG-6 systemu EDU (edukacyjna wartość dodana). System pozwala statystycznie wymierzyć wkład szkoły w ten postęp, dzięki temu staje się nieocenionym narzędziem wspólnej analizy wyników nauczania i podnoszenia jakości oferty edukacyjnej. Jest to odpowiedź na dużą

barierę systemu edukacji polegającą na braku mechanizmów kontroli klienta nad jakością realizacji usług.

Rysunek 45 Przeszkody we współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6



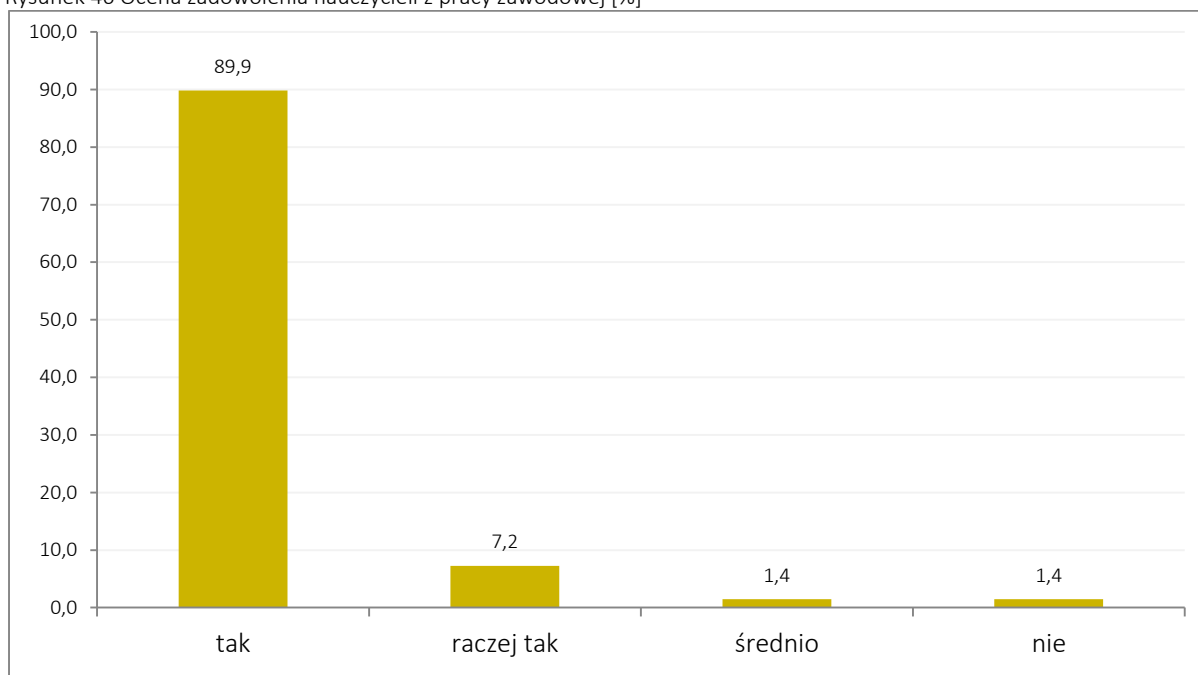
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Do głównych barier we współpracy w dziedzinie edukacji wszystkich gmin MG-6 wskazanych przez nauczycieli należy brak środków finansowych oraz problemy komunikacyjne wynikające ze znacznej odległości między miejscowościami MG-6. Bariery te pokrywają się z tymi wskazanymi przez ekspertów z dziedziny edukacji.

3.4.3. Zadowolenie z pracy

Zdecydowana większość nauczycieli pracujących w szkołach na obszarze MG-6 jest zadowolonych z pracy w szkole. Poziom zadowolenia z pracy nie zależy od rodzaju placówki, płci, ani miejsca pracy.

Rysunek 46 Ocena zadowolenia nauczycieli z pracy zawodowej [%]



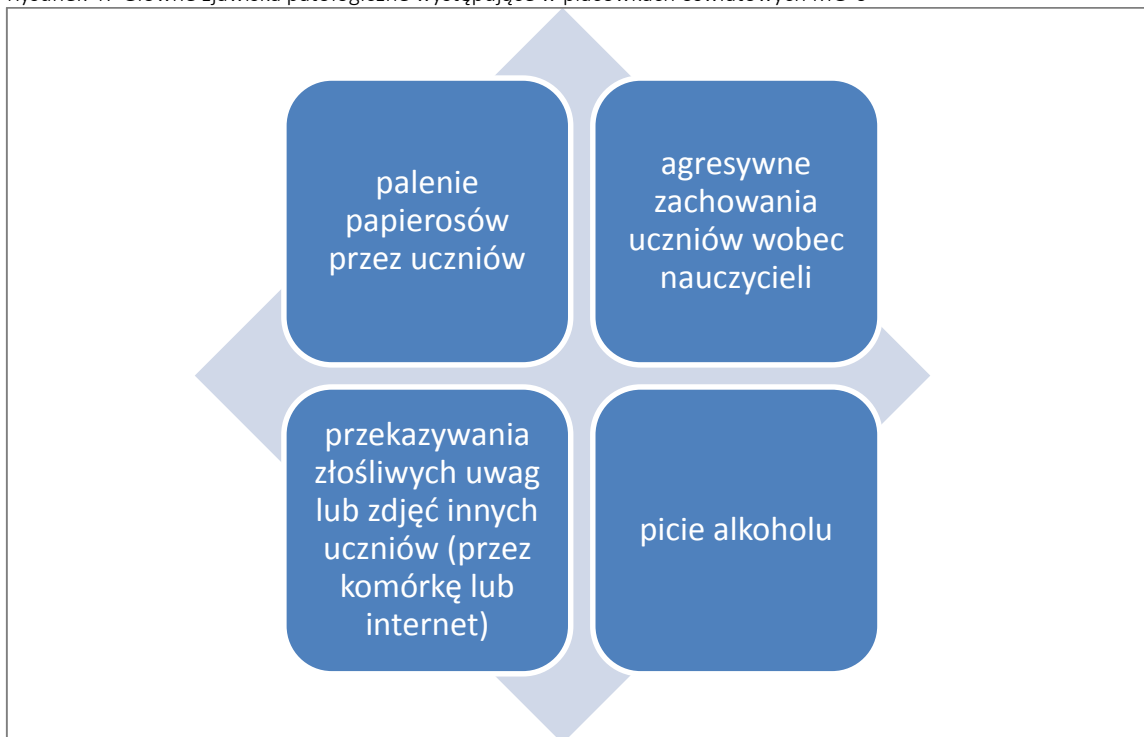
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.4.4. Problemy systemu

Palenie papierosów przez uczniów to największa patologia występująca w szkołach. Aż 36% nauczycieli uważa, że jest to zjawisko występujące bardzo często. Ponadto placówki oświatowe borykają się z problemem agresji (uczniów wobec siebie jak i nauczycieli) oraz piciem alkoholu.

Zdecydowanie największy odsetek nauczycieli (88%) zgadza się z postulatem, że powinno się zwiększać dyscyplinę i wymagania wobec uczniów. Ponadto nauczyciele doceniają mocne strony pracy zespołowej uczniów i intensywne kontakty z nauczycielem. Na uwagę zasługuje fakt, że 4 na 10 nauczycieli zgadza się z poglądem, że szkoła powinna uczyć, nie wychowywać, co może być barierą w rozwoju usług społecznych w dziedzinie edukacji.

Rysunek 47 Główne zjawiska patologiczne występujące w placówkach oświatowych MG-6



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 48 Główne postulaty nauczycieli dotyczące poprawy systemu edukacji



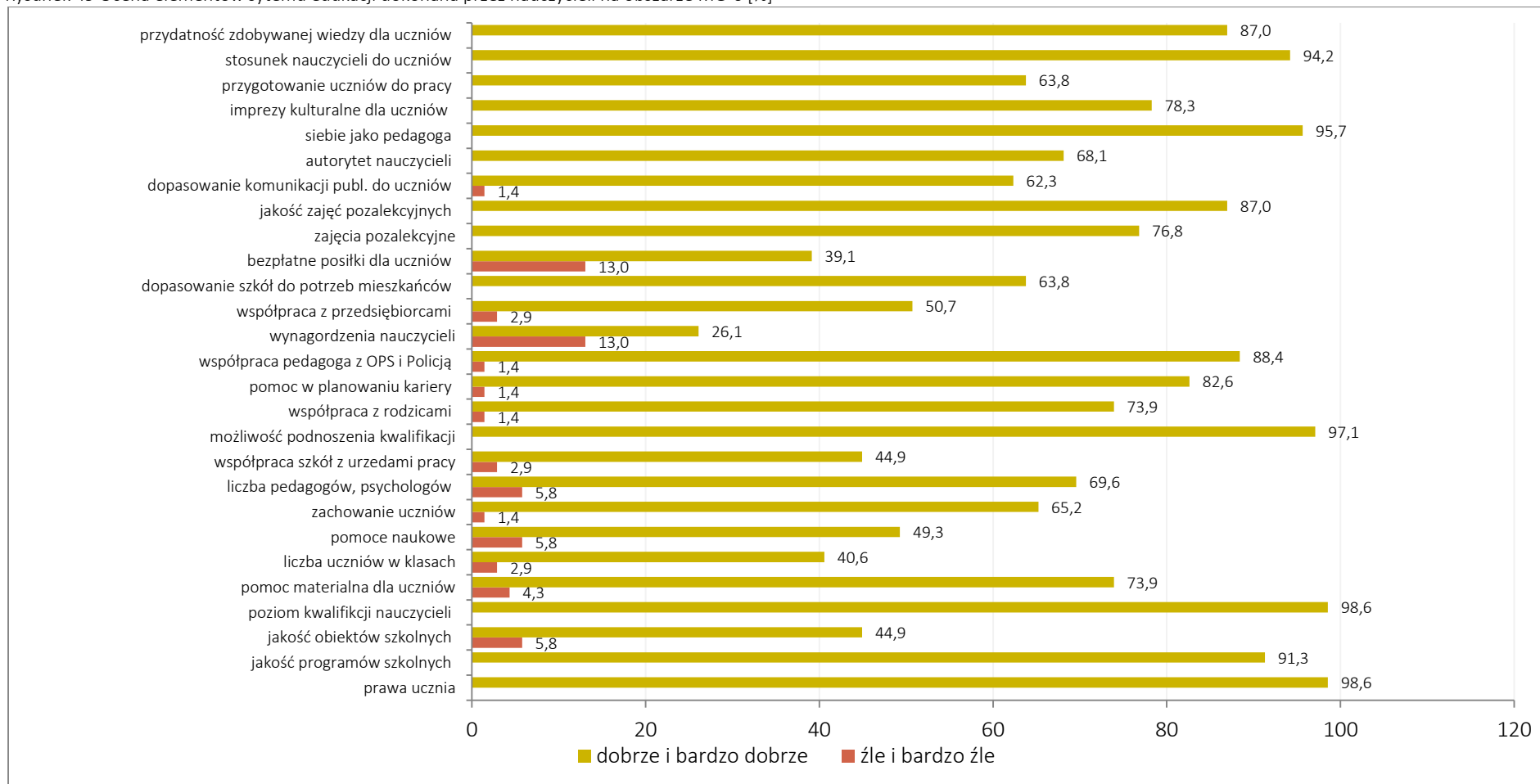
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

3.4.5. Szczegółowa ocena

Nauczyciele pracujący w publicznych placówkach edukacyjnych MG-6 bardzo pozytywnie oceniają jakość oferty edukacyjnej. Na szczególną uwagę, prócz wysokiej samooceny nauczycieli, zasługuje fakt pozytywnej oceny zajęć pozalekcyjnych oraz jakości oferty edukacyjnej (tylko 3% nauczycieli uważa ofertę zajęć pozalekcyjnych za nieatrakcyjną). Natomiast wśród uczniów odsetek ten jest znacznie wyższy i wynosi 23%. Dowodzi to w sposób jednoznaczny tezy artykułowanej przez ekspertów w dziedzinie edukacji z Gorzowa Wielkopolskiego, że zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez nauczycieli tych szkół, w których pracują nie cieszą się dużym powodzeniem wśród uczniów.

W świetle tych badań na szczególną uwagę zasługuje ulepszanie wyposażenia szkół oraz większe dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy. Zaskakujący wydaje się fakt, że uczniowie lepiej niż nauczyciele oceniają dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy (aż 19% uczniów ocenia dobrze ten element, przy 32% wśród nauczycieli).

Rysunek 49 Ocena elementów systemu edukacji dokonana przez nauczycieli na obszarze MG-6 [%]



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4. Sektor kultury

Kultura należy do tego obszaru zadań samorządu, który wyraźnie pokazuje powiązania między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami sąsiednimi w ramach Związku Gmin MG-6. Miasto dysponuje dobrze rozwiniętą bazą kulturalną, z której chętnie korzystają mieszkańcy gmin tzw. pierścienia Gorzowa. Elementem sprzyjającym poprawie jakości i dostępności usług publicznych w dziedzinie kultury jest to, że każda z instytucji kultury chce przyciągnąć jak najwięcej uczestników podejmowanych przedsięwzięć lub imprez. Kamieniem milowym w rozwoju kultury w Gorzowie Wielkopolskim i MG-6 było utworzenie przy wsparciu Unii Europejskiej Centrum Edukacji Artystycznej - Filharmonia Gorzowska. Jest to nowoczesny bardzo funkcjonalny obiekt, który w sposób znaczący rozszerzył ofertę kulturalną zarówno miasta, jak i gmin należących do jego pierścienia.

Można przyjąć, że usługi publiczne z dziedziny kultury na obszarze Związku Gmin MG-6 trafiają do liczego grona odbiorców (uczestników imprez, kół zainteresowań oraz czytelników w bibliotekach). Można przyjąć, że szacunkowa łączna liczba uczestników wydarzeń kulturalnych można określić na 157,1 tys. (jednak należy wziąć pod uwagę fakt, że GUS obejmuje uczestników kultury mogących uczestniczyć w więcej niż jednym przedsięwzięciu kulturalnym, a liczbę uczestników na potrzeby statystyki sumuje się). Do tej liczby należałoby dołożyć uczestników przedsięwzięć kulturalnych organizowanych przez urzędy gminy w Deszcznie, Bogdańcu (których nie ujmuje statystyka GUS). Biorąc pod uwagę fakt, że liczba mieszkańców obszaru MG-6 w 2011 roku wyniosła 162,7 tys. to udział mieszkańców w kulturze należy uznać za znaczny i wymagający stałego podnoszenia oferty i jakości.

Usługi publiczne świadczone przez samorządy Związku Gmin MG-6, ich zakres i jakość, zasługują na szczególną uwagę ze względu na zidentyfikowane przez ekspertów problemy społeczne. W gminach MG-6 znaczny odsetek osób/rodzin korzysta z pomocy społecznej. Eksperci często podkreślali brak zaangażowania (aktywności) mieszkańców w sprawy lokalne oraz konieczność zintensyfikowania działań kulturalnych jako najlepszego antidotum na bierność i brak zaradności części mieszkańców. Ze względu na występujące często zjawisko

„dziedziczenia niezaradności” szczególną grupą odbiorców usług publicznych w dziedzinie kultury są dzieci i młodzieży.

4.1. Podstawowe dane o obszarze realizacji badania

W Gorzowie Wielkopolskim działalność prowadzi Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Zbigniewa Herberta (prowadzona przez Miasto Gorzów Wielkopolski oraz Województwo Lubuskie), w ramach której funkcjonuje 12 filii. W mieście funkcjonują 4 kina, teatr, muzeum. W mieście prowadzi działalność 20 zespołów artystycznych, skupiających 368 członków (według danych GUS za 2011 rok).

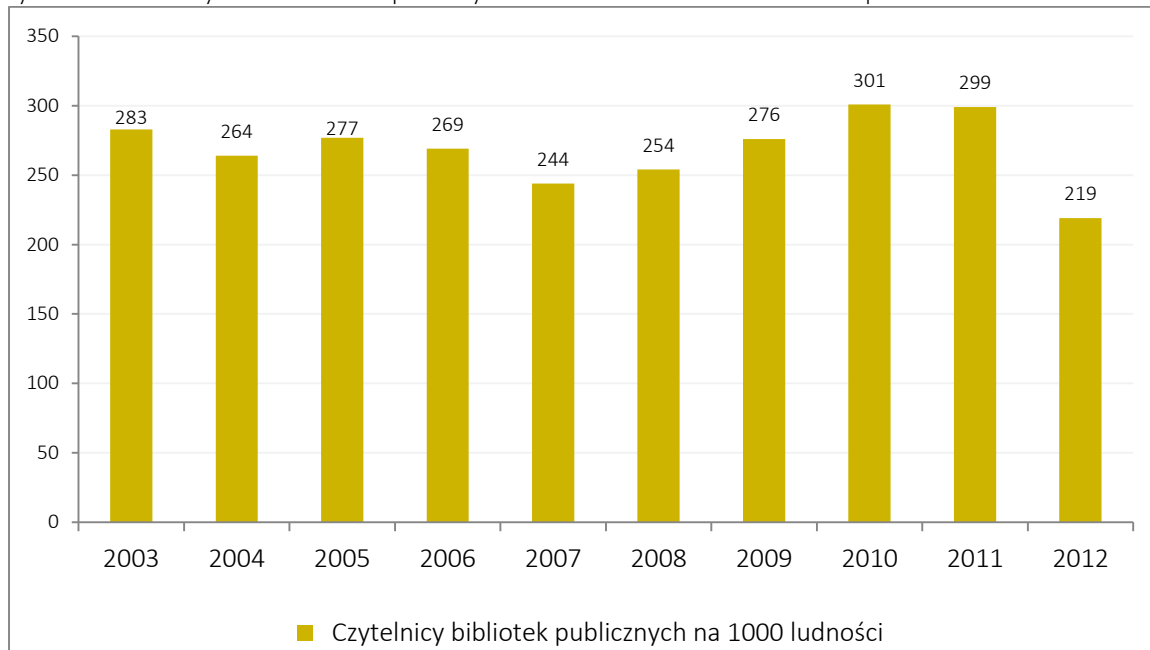
Do najważniejszych samorządowych instytucji kultury w Gorzowie Wielkopolskim zaliczamy:

- Centrum Edukacji Artystycznej - Filharmonia Gorzowska,
- Grodzki Dom Kultury,
- Jazz Club „Pod Filarami”,
- Kamienica Artystyczna „Lamus”,
- Miejski Ośrodek Sztuki,
- Miejskie Centrum Kultury.

Organizatorem dla powyższych instytucji kultury w Gorzowie Wielkopolski jest Miasto Gorzów Wielkopolski. Instytucje te nadzorowane są przez Wydział Kultury Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego.

Kluczowym elementem w rozwoju kultury w Gorzowie Wielkopolskim było utworzenie przy wsparciu Unii Europejskiej Centrum Edukacji Artystycznej - Filharmonii Gorzowskiej. W Gorzowie Wielkopolskim na 1 placówkę biblioteczną przypada 4 450 osób, księgozbiór w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczy 3 444 woluminów. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców wynosi 219 osób, natomiast średnia liczba woluminów wypożyczonych przypadająca na 1 czytelnika wynosiła 17,6 wolumina (według danych GUS za rok 2012).

Rysunek 50 Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012



źródło: GUS

Powyższy wykres ilustruje dynamikę zmian w liczbie czytelników bibliotek publicznych na 1 000 mieszkańców w Gorzowie Wielkopolskim. Na wykresie zilustrowano średnią liczbę czytelników, która spadła o 64 osoby, co stanowi spadek o niespełna 27%.

4.2. Badanie mieszkańców

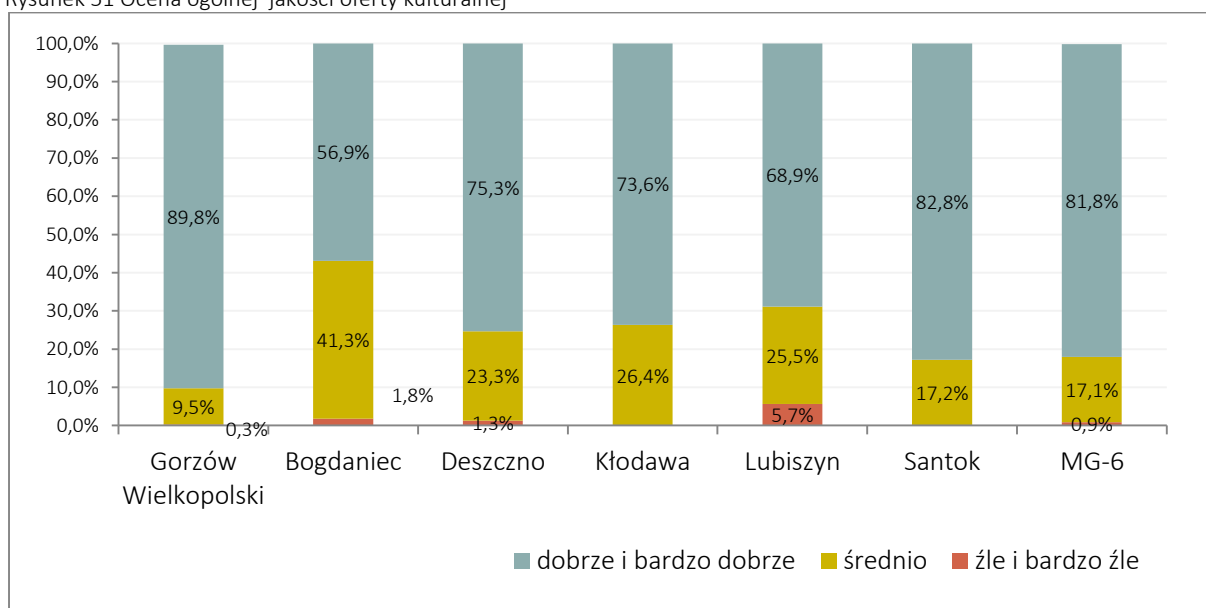
Gorzów Wielkopolski pełni dla ościennych gmin wiejskich funkcję centrum kulturalnego. Ocena usług publicznych w zakresie kultury jest jednym z kluczowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, a przede wszystkim na jakość życia mieszkańców. W ramach przeprowadzonego badania zaplanowano uzyskanie wiedzy na temat ogólnej oceny oferty kulturalnej, jak również szczegółowych informacji związanych z postawami mieszkańców MG-6 w stosunku do kultury, preferowanych aktywności, uczestnictwa w różnego rodzaju wydarzeniach, jak również na temat barier. Poniżej zaprezentowano wyniki dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego, które zostały zaprezentowane w odniesieniu do pozostałych gmin oraz całego obszaru objętego badaniem, pozwoli

to przede wszystkim na łatwiejsze określenie mocnych i słabych stron usług związanych z kulturą.

4.2.1. Ocena jakości usług publicznych w kulturze

Ogólna ocena oferty jakościowej kultury pozwala na generalne spojrzenie na kulturę. Dane te uzupełniają informacje o poszczególnych aspektach oferty kulturalnej oraz o czynnikach bezpośrednio z nią związanych. Jakość oferty kulturalnej w mieście oceniana jest wysoko – zdecydowanie przeważają odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze (89,9%), zaledwie 9,5% mieszkańców określiła ją jako średnią. Gorzów Wlkp. wyróżnia bardzo wysoki poziom zadowolenia z jakości oferty kulturalnej. Wskazuje to również na jej zróżnicowanie i dostosowanie do potrzeb, na pewno nie bez znaczenia są w tym zakresie również inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury kultury, co wpływa na ogólną ocenę ich jakości.

Rysunek 51 Ocena ogólnej jakości oferty kulturalnej



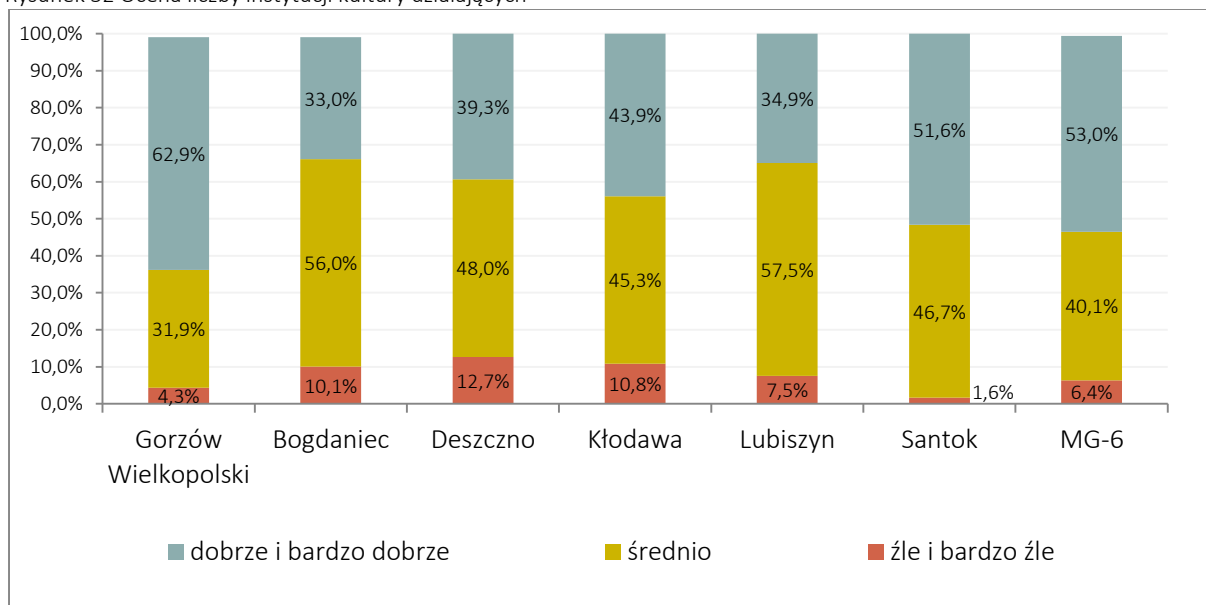
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena liczby instytucji kultury działających na danym obszarze wyznacza przede wszystkim postrzeganą przez mieszkańców łatwość dotarcia do nich. W Gorzowie Wlkp. 62,9% mieszkańców oceniło ją jako dobrą lub bardzo dobrą, jako średnią 31,9%, odpowiedzi negatywne – źle i bardzo źle – kształtowały się na niskim poziomie 4,3%. W odniesieniu

do danych uśrednionych na poziomie MG-6 widoczny jest wyższy odsetek ocen pozytywnych i niższy odpowiedzi średnich oraz negatywnych.

Wyraźnie widoczne w badaniu jest pełnienie przez Gorzów Wlkp. funkcji ważnego wojewódzkiego ośrodka kultury, odgrywającego istotną rolę również dla mieszkańców sąsiadujących gmin czy szerzej całego regionu lubuskiego. Liczba instytucji kultury, a więc i dostęp do nich oceniany jest bardzo pozytywnie. Grupa osób niezadowolonych stanowi bardzo niewielki odsetek, w części takie oceny mogą być związane z niedostosowaniem oferty tych instytucji do potrzeb mieszkańców lub też innymi barierami wynikającymi np.: z kosztów uczestnictwa w kulturze (dane te zostaną zaprezentowane w dalszej kolejności). Można również korelować opinię o liczbie instytucji kultury z uczestnictwem w kulturze, obserwowana w tym zakresie zbieżność, wskazuje, iż osoby, które uczestniczą w życiu kulturalnym, wysoko oceniają liczbę tych podmiotów, podczas gdy niezainteresowani ich ofertą oceniali ją niżej

Rysunek 52 Ocena liczby instytucji kultury działających



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

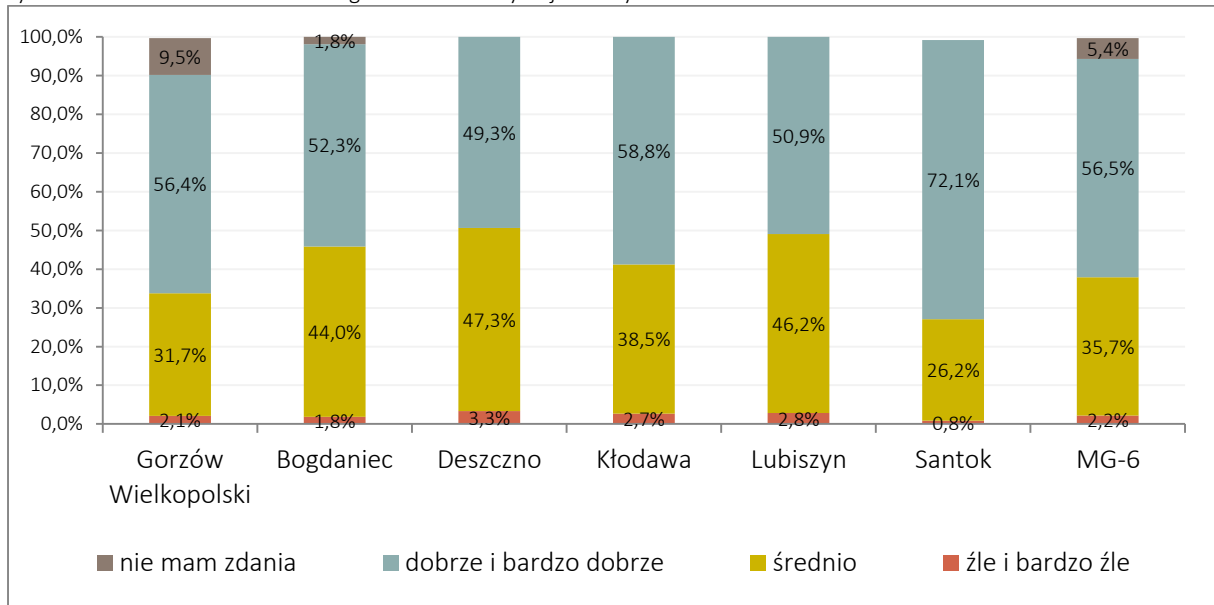
4.2.1.1. Ocena stanu technicznego infrastruktury kultury i rekreacji

Ocena stanu technicznego wyraża przede wszystkim komfort korzystania z oferty instytucji kultury, zwrócenie uwagi na ten aspekt umożliwia również identyfikację braków

w tym zakresie oraz koniecznych inwestycji. W Gorzowie Wlkp. 56,4% mieszkańców oceniło stan techniczny obiektów instytucji kultury jako bardzo dobry lub dobry, 31,7% średni, odpowiedzi negatywne stanowiły nieco ponad 2%. W odniesieniu do danych dla całego obszaru MG-6 należy wskazać zbliżony odsetek odpowiedzi pozytywnych oraz nieznacznie niższy przeciętnych.

Wynik badania zwraca uwagę przede wszystkim na fakt, iż prawie co dziesiąty mieszkaniec Gorzowa Wlkp. stwierdził, że nie ma zdania na temat stanu technicznego obiektów kultury. Można przypuszczać, że te osoby z nich po prostu nie korzystają. Ogólnie poziom ocen pozytywnych należy określić jako wysoki.

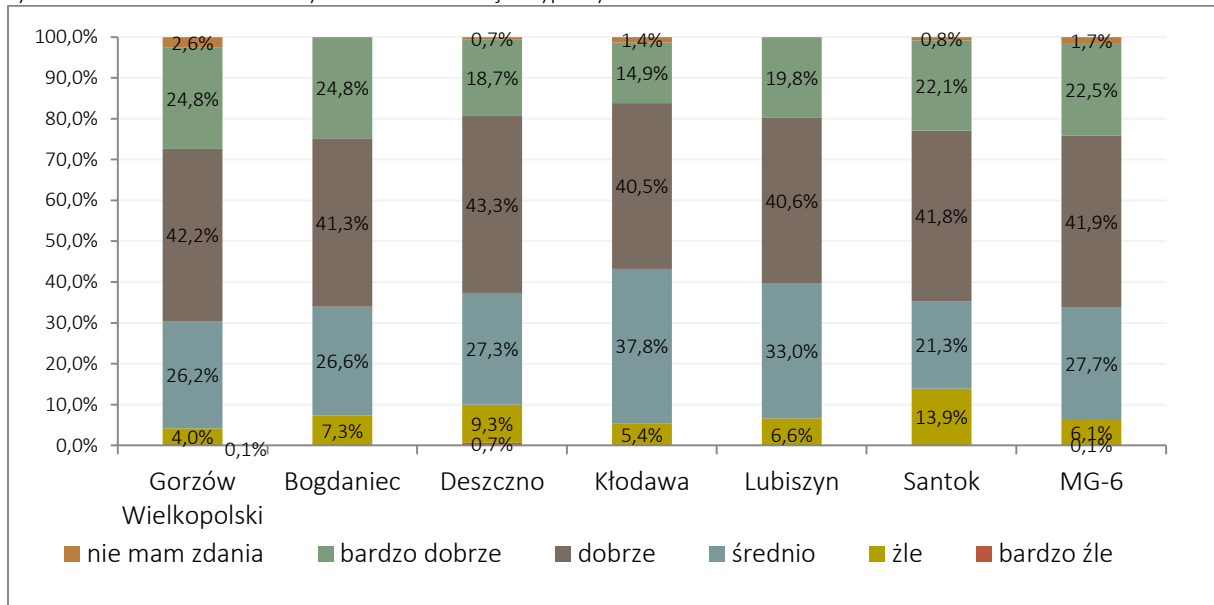
Rysunek 53 Ocena stanu technicznego obiektów instytucji kultury



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rekreacja i wypoczynek jest ważnym elementem oferty czasu wolnego, dla wielu mieszkańców kluczowym z punktu widzenia zaspakajania ich potrzeb. Sytuacja w tym zakresie w ostatnich latach systematycznie się poprawia dzięki wielu programom unijnym i krajowym finansującym tego typu infrastrukturę. Działania te są widoczne również w samorządach gmin tworzących MG-6. 67% respondentów zamieszkujących Gorzów Wlkp. wskazało, iż stan infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku jest bardzo dobry i dobry, 26,2% średni, a 4,2% wskazało odpowiedzi negatywne. Wskaźnik ten jest oczywiście najwyższy w całym MG-6, co wynika przede wszystkim ze skali rozwoju infrastruktury rekreacyjnej. Podobny rozwój na obszarach wiejskich jest właściwie niemożliwy. Poziom zadowolenia mieszkańców w tym zakresie uznać należy za wysoki. Szczególnie zwraca uwagę bardzo niski poziom odpowiedzi negatywnych, który jest marginalny i najniższy na badanym obszarze.

Rysunek 54 Ocena infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku



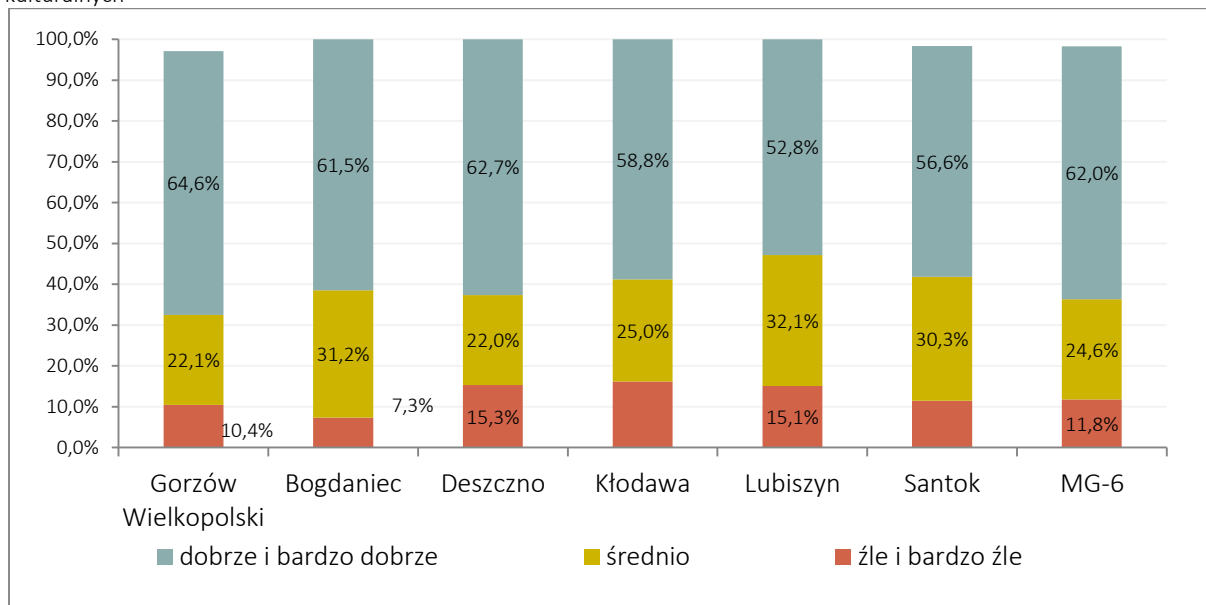
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.1.2. Ocena oferty kulturalnej i jej finansowania

Ocena udziału mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych wskazuje przede wszystkim na to, w jaki sposób wykorzystana jest funkcjonująca oferta, jak również na ile odpowiada ona mieszkańcom, dodatkowo mówi również o zwyczajach w zakresie uczestnictwa w życiu kulturalnym. W mieście Gorzów Wlkp. aż 64,6% respondentów oceniło udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych jako dobry lub bardzo dobry, 22,1% jako średni, oceny negatywne stanowiły 10,4% próby. W odniesieniu do obszaru MG-6 należy zauważyć przede wszystkim wyższy odsetek odpowiedzi pozytywnych i niższy średnich.

Gorzów Wlkp. wyróżnia najwyższy odsetek odpowiedzi pozytywnych wskazujący na wysoką ocenę udziału mieszkańców w kulturze. Jest on bezpośrednio powiązany z wysoką oceną oferty oraz infrastruktury.

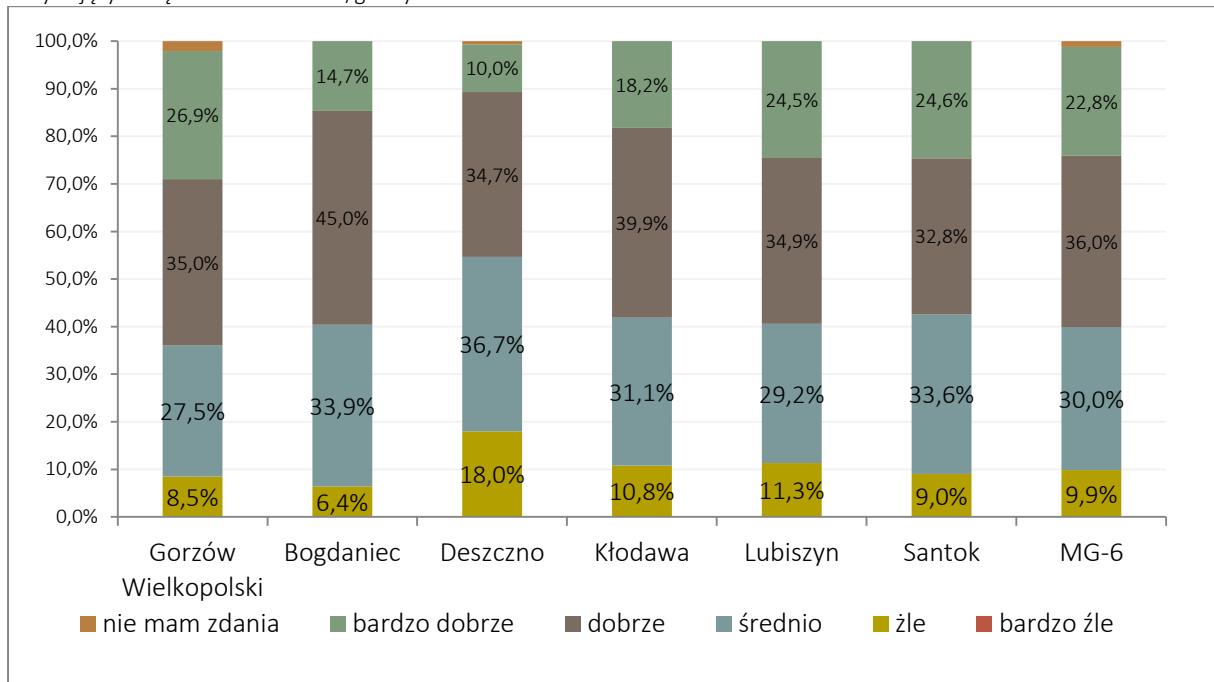
Rysunek 55 Ocena zainteresowania mieszkańców ofertą kulturalną miasta/gminy, udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ocena promocji jest ważnym elementem budowania oferty kulturalnej. Informowanie oraz docieranie do mieszkańców poprzez zróżnicowane kanały jest niejednokrotnie równie ważne jak organizacja samego wydarzenia. Jest to coraz bardziej istotne również dla jednostek, których oferta jest powtarzalna i kierowana przynajmniej w części do ludzi młodych, wiele jednostek samorządowych skupia się właśnie na niej w celu realizacji określonych zadań statutowych. 61,9% respondentów z Gorzowa Wlkp. ocenia promocję bardzo dobrze lub dobrze, 27,5% wystawiło jej ocenę średnią, a 8,5% dostrzega w tym zakresie braki. Oceny te, jak można było się spodziewać, są najbardziej korzystne z pośród wszystkich gmin. Wynika to wprost z większej liczby kanałów informacyjnych, zwartej zabudowy itp., co ułatwia prowadzenie skutecznych działań upowszechniających informację o wydarzeniach kulturalnych.

Rysunek 56 Ocena promocji produktów kultury oferowanych przez miasto/gminę, promocja wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie miasta/gminy

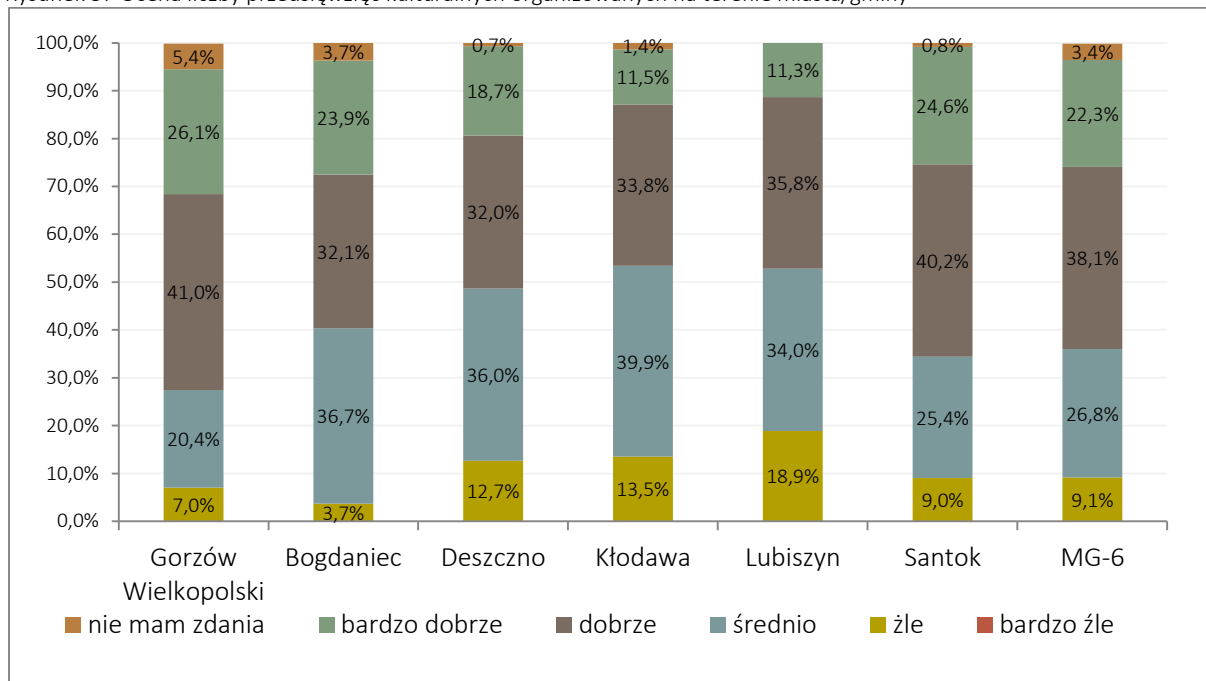


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Skuteczność działań instytucji kultury może być rozpatrywana między innymi z punktu widzenia liczby organizowanych wydarzeń. Często dla mieszkańców jest to ważny wyznacznik starań lokalnych animatorów. Liczbę wydarzeń warto również rozpatrywać z punktu widzenia oceny wielkości wydatków, jakie lokalny samorząd przeznacza na kulturę. W układzie idealnym zmienne to powinny kształtować się na wysokim i zbliżonym poziomie.

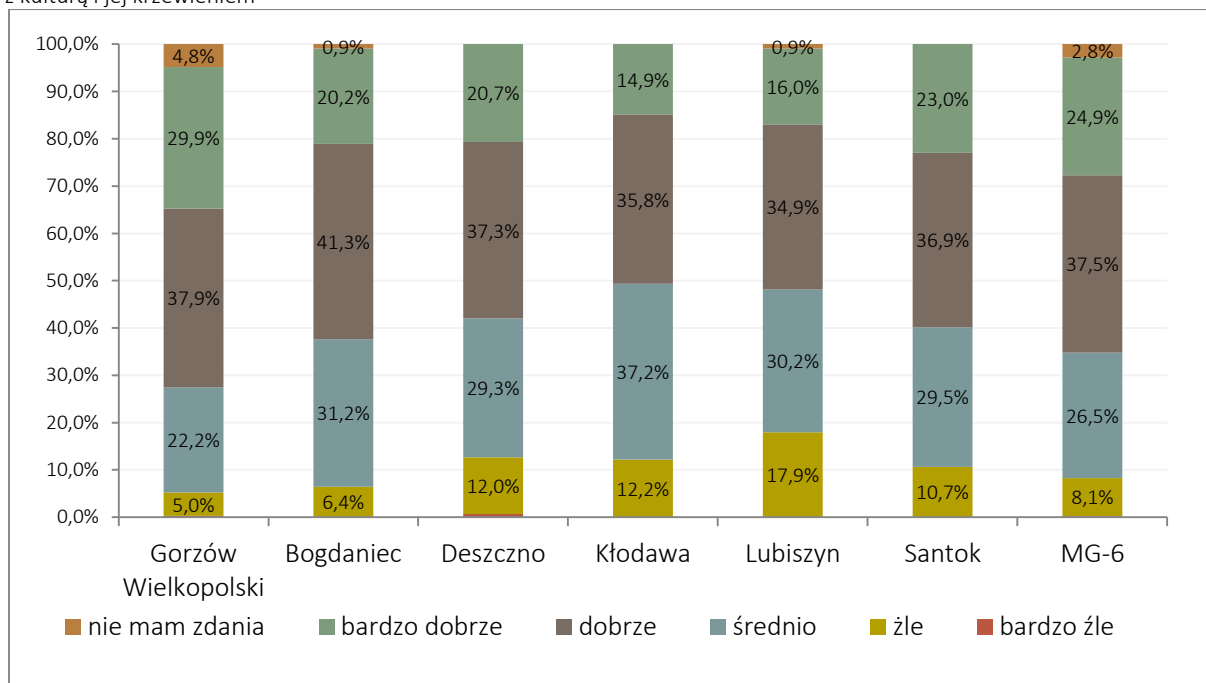
W Gorzowie Wlkp. liczbę organizowanych wydarzeń pozytywnie oceniło aż 67,1% respondentów, 20,4% średnio, a 7% negatywnie. Odpowiedzi w zakresie przeznaczanych środków są nieznacznie bardziej korzystne i wynoszą odpowiednio 67,8%, 22,2% i 5,2%. Odpowiedzi te wskazują na bardzo wysoki poziom zadowolenia z oferty w jej wymiarze ilościowym, jak również z punktu widzenia nakładów przeznaczanych na kulturę. Na pewno nie bez znaczenia w tym zakresie są duże inwestycje poczynione przez lokalny samorząd w ostatnich latach.

Rysunek 57 Ocena liczby przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie miasta/gminy



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

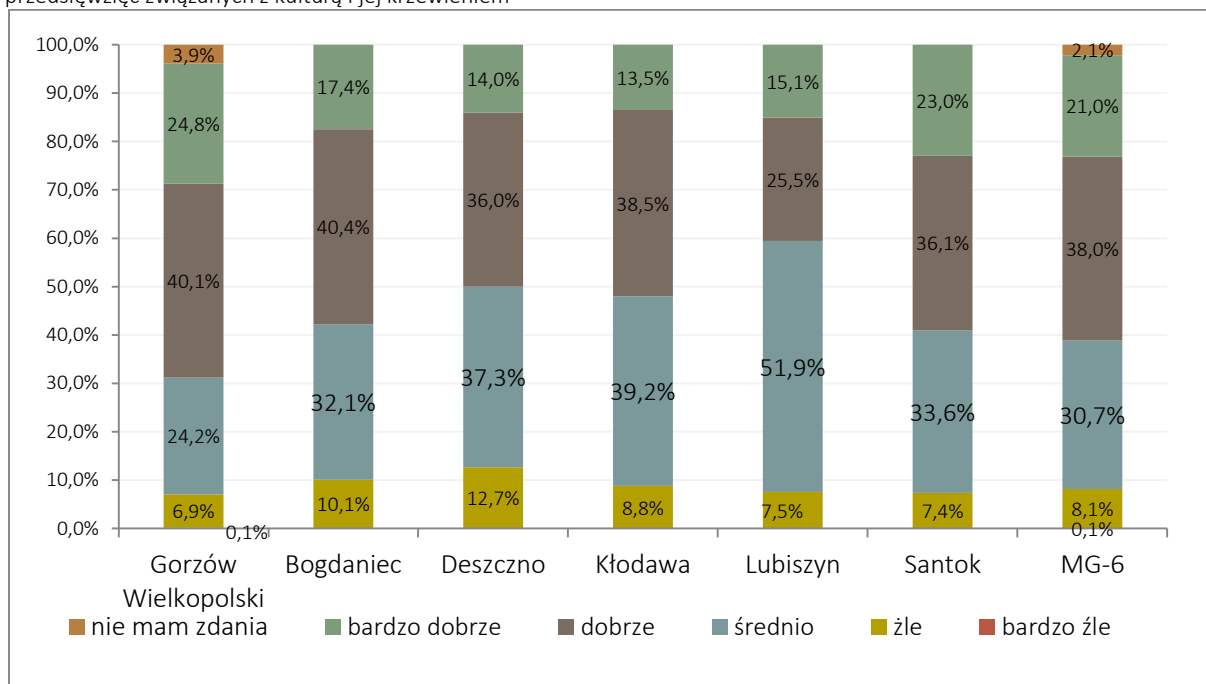
Rysunek 58 Ocena wielkości środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na realizację przedsięwzięć związanych z kulturą i jej krzewieniem



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z powyżej zaprezentowanymi danymi bezpośrednio powiązana jest ocena celowości wydatkowanych środków na kulturę, pośrednio określa ona dostosowanie oferty do oczekiwań, ale również świadczy o generalnej ocenie racjonalności wydatków na kulturę. Odpowiedzi pozytywne w tym zakresie stanowiły w Gorzowie Wlkp. 64,9%, średnie 24,2%, negatywne 7%. Pomimo, iż wynik ten jest zdecydowanie najkorzystniejszy na terenie MG-6, to warto zwrócić uwagę na utrzymującą się na zbliżonym poziomie liczbę osób, które oceniają ten czynnik negatywnie, podobnie jak liczbę wydarzeń czy wielkość środków. W tym zakresie odnotowano również najwyższy odsetek ocen średnich.

Rysunek 59 Ocena celowości kierunków wydatkowania środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na realizację przedsięwzięć związanych z kulturą i jej krzewieniem



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

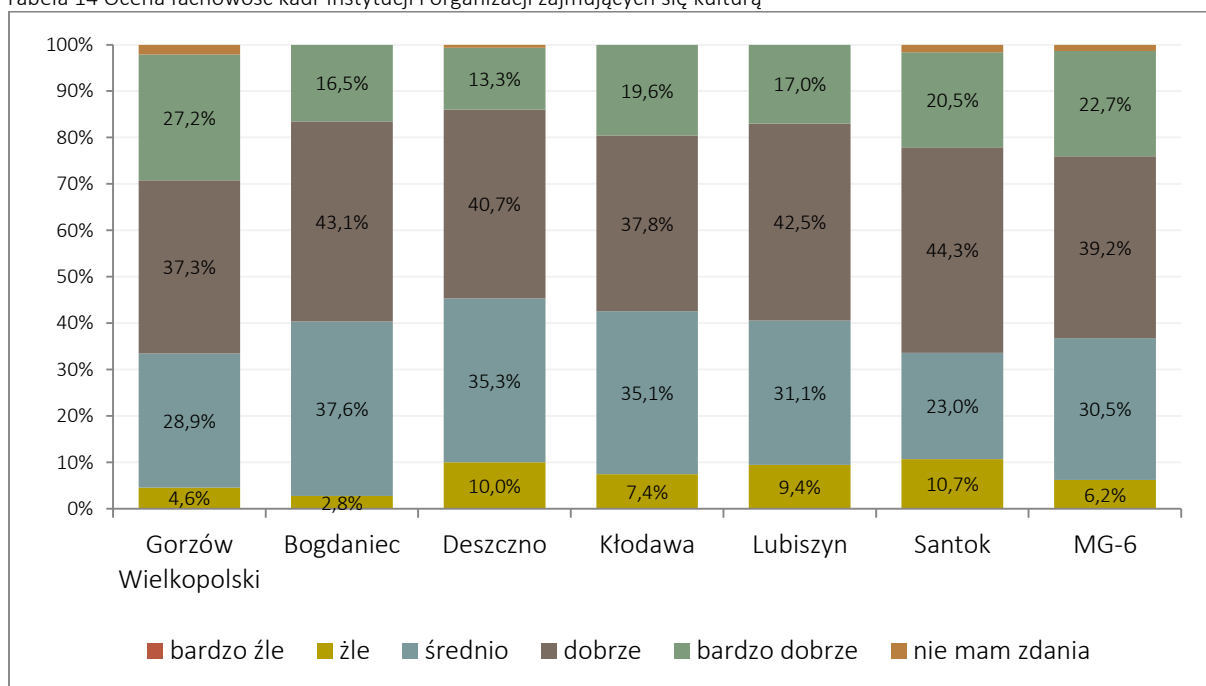
4.2.1.3. Ocena kadr instytucji kultury

Kluczowym elementem wpływającym na jakość usług w obrębie kultury są kwalifikacje kadry, w tym obszarze, który jest skażony dużym poziomem niewymierności, właśnie czynnik ludzki odgrywa bardzo znaczącą rolę. Kwalifikacje kadry instytucji kultury rozpatrywane

były na dwóch poziomach, z jednej strony oceny ogólnej, a z drugiej znajomości potrzeb lokalnej społeczności.

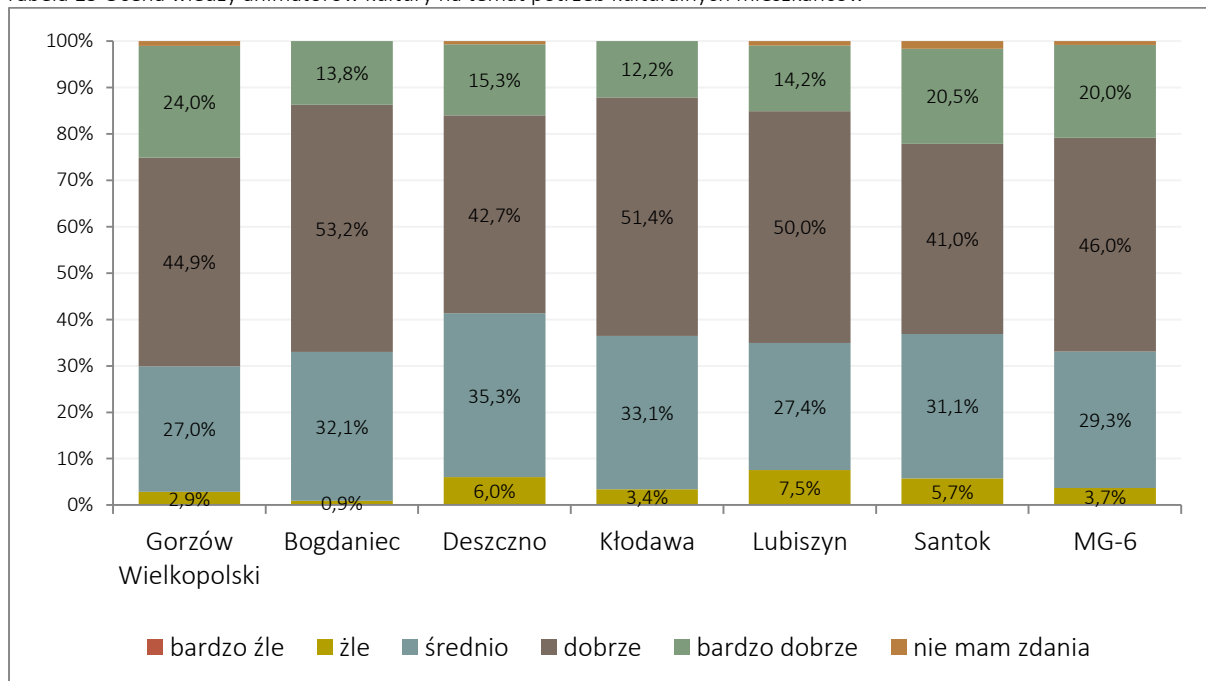
Ocena kompetencji kadry kształtowała się w Gorzowie Wlkp. w zakresie odpowiedzi bardzo dobrych i dobrych na poziomie 64,5%, średnich 28,9% a negatywnych 4,6%. Znajomość potrzeb kulturalnych oceniana była na poziomie odpowiednio 68,9%, 27% i 2,9%. Wskaźnik oceny kompetencji kadr jest jedynym z rozpatrywanych czynników, w którym odnotowano niższy poziom niż w innych gminach, oceny pozytywne są nieznacznie niższe niż w przypadku Santoku. Oczywiście jest, że dostęp do kultury jest zwykle znacząco lepszy na terenach miejskich, co jest widoczne w prezentowanym badaniu. Wydaje się, iż pomimo dominacji ocen pozytywnych, jak i faktu, że mieszkańcy Gorzowa Wlkp., w związku z rozbudowaną ofertą mogą być bardziej wymagający, w tym zakresie istnieją pewne rezerwy. Podkreślić należy, iż w zakresie obu zmiennych liczba odpowiedzi kształtowała się na bardzo niskim poziomie.

Tabela 14 Ocena fachowość kadr instytucji i organizacji zajmujących się kulturą



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 15 Ocena wiedzy animatorów kultury na temat potrzeb kulturalnych mieszkańców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

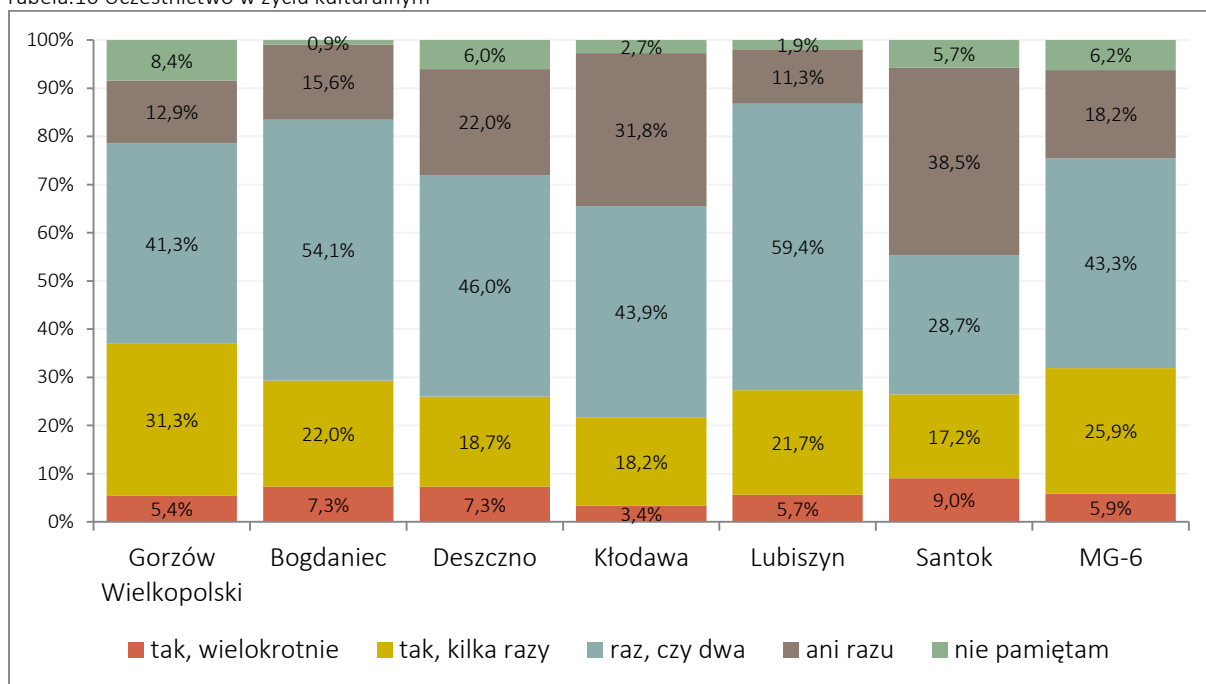
4.2.1.4. Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Dobrym podsumowaniem powyższych ocen, wydaje się skonfrontowanie ich z faktycznym uczestnictwem w życiu kulturalnym, mierzonym liczbą imprez, w których respondenci brali udział w ciągu ostatniego roku. W znacznym stopniu ta zmienna może weryfikować, na ile oceny są swoistego rodzaju wyobrażeniem o tym jak funkcjonuje oferta kulturalna, a na ile związane jest to z bezpośrednim korzystaniem z niej.

W Gorzowie Wlkp. najwięcej osób zadeklarowało uczestnictwo w jednym lub dwóch wydarzeniach w ciągu roku (41,3%), 31,3% wybrało odpowiedź tak, kilka razy, 12,9% ani razu nie uczestniczyło w tego typu imprezach, jednocześnie 5,4% zadeklarowało aktywne i częste korzystanie z omawianej oferty. Liczba osób aktywnie korzystających z oferty (wielokrotnie lub kilka razy) jest zdecydowanie wysoka i jej udział w populacji wynosi 36,8%. Zwraca jednak uwagę stosunkowo wysoki udział osób, które nie uczestniczą w życiu kulturalnym. Tą grupę stanowi co dziesiąty mieszkaniec miasta. Ponadto, liczba respondentów która nie pamiętała aktywności w życiu kulturalnym wynosi 8,4%. Ze względu na miejsce badania uznać należy,

iż znaczna część tej grupy to osoby, które nie chciały zadeklarować, że nie uczestniczą w tego typu wydarzeniach.

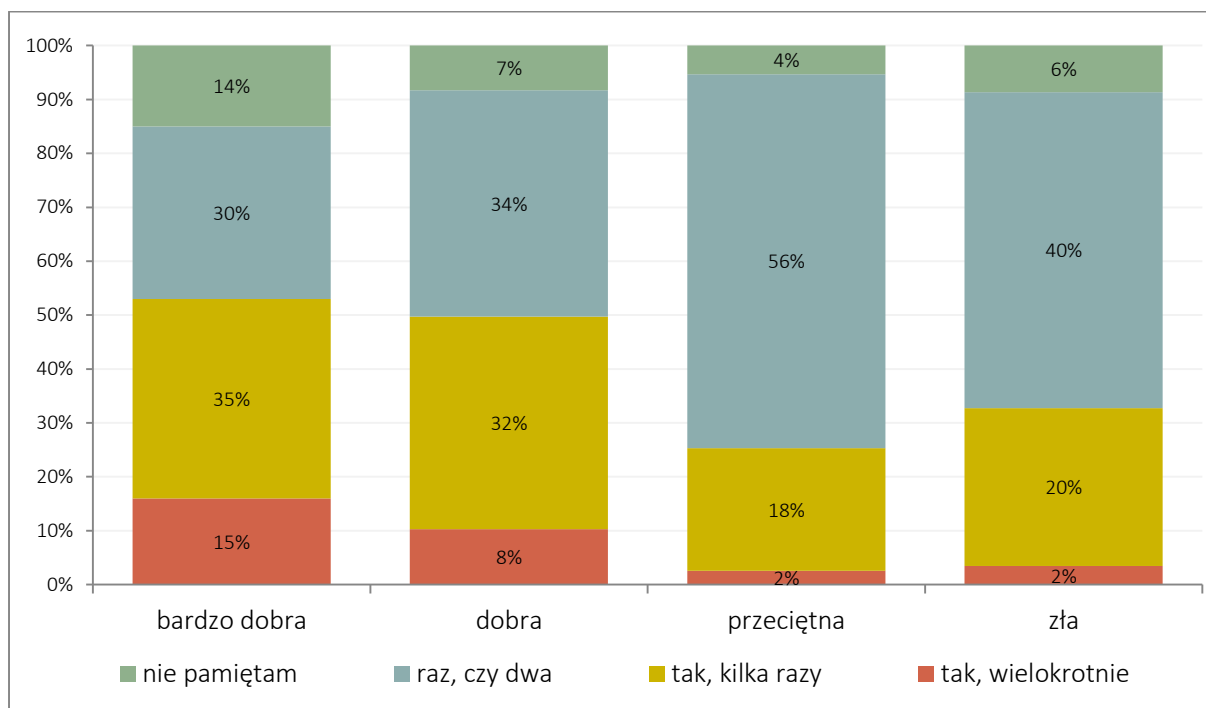
Tabela.16 Uczestnictwo w życiu kulturalnym



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Powyżej zaprezentowane wyniki dla całego obszaru MG-6 skorelowano z danymi demograficznymi oraz zmiennymi związanymi z sytuacją społeczno-gospodarczą poszczególnych respondentów. Istotnie powiązane one były tylko z jedną zmienną, którą była sytuacja materialna rodziny badanego. Poniższy wykres wprost to obrazuje, im gorsza sytuacja materialna, tym rzadsze uczestnictwo w imprezach. Można przypuszczać, że nawet organizacja wydarzeń bezpłatnych nie będzie się wiązać ze znaczącą poprawą tej sytuacji. Ważne jak się wydaje jest zwrócenie uwagi na budowę faktycznie bezpłatnej oferty dla dzieci i młodzieży (bez kosztów dojazdu itp.), bez budowania nawyku uczestnictwa w kulturze wśród ludzi młodych, systematycznie poszerzać się będzie na terenie MG-6 grupa z niej wykluczonych. Wysokie oceny infrastruktury kultury oraz oferty kulturalnej w znacznym stopniu nie pokrywają się z możliwością korzystania z niej przez mieszkańców, którzy nie dysponują wolnymi środkami finansowymi.

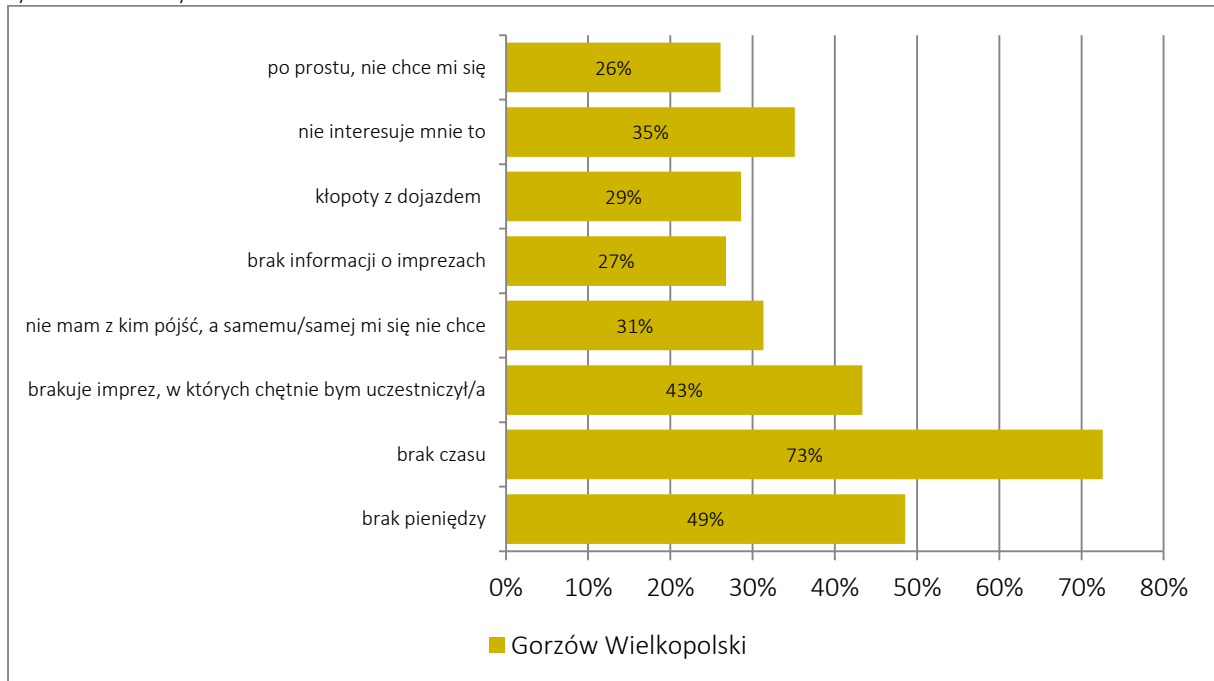
Tabela. 17 Częstotliwość uczestnictwa w kulturze (wydarzeniach kulturalnych) w relacji do sytuacji materialnej



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Poniższy wykres uzupełnia dane pokazane powyżej. Zaprezentowano na nim główne bariery związane z uczestnictwem w kulturze w ocenie respondentów. W Gorzowie Wlkp. najczęściej wskazywano brak czasu (73%), brak pieniędzy (49%) oraz brak imprez, w których respondent chciałby uczestniczyć (43%). Istotną przeszkodą były również: brak towarzystwa (31%), kłopoty z dojazdem (29%) oraz brak informacji o imprezach (27%). W porównaniu z pozostałymi gminami, mieszkańcy Gorzowa Wlkp. postrzegają znacznie więcej przeszkód, które utrudniają im udział w imprezach kulturalnych, jednocześnie częściej w nich uczestnicząc.

Rysunek 60 Bariery uczestnictwa w kulturze – MG-6



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Znajomość wśród mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego oferty kulturalnej (w tym oferty Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska) przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 18. Imprezy, wydarzenia kulturalne – ważne dla mieszkańców regionu

Poz.	Wydarzenie	Udział odpowiedzi
1	Scena letnia, gorzowskie spotkania teatralne,	15,27%
2	Dni Gorzowa, dni miasta, urodziny miasta, Dni Województwa Lubuskiego	11,75%
3	Festiwal reggae	5,22%
4	Dożynki	4,96%
5	Romane Dyvesa, festiwal muzyki romskiej, festiwal kultury cygańskiej	4,70%
6	Nocny szlak kultury	4,57%
7	Festiwal piwa	3,52%
8	Kresowiana	3,52%
9	Międzynarodowe Forum Różnorodności Kultur, Gorzów mozaiką wielu kultur, XX Międzynarodowy Festiwal Tańca, międzynarodowy festiwal tańca	1,57%
10	Imprezy masowe, imprezy kulturalne, festyny, festyny uliczne, festiwale, jarmark, jarmark gminny, folklor, folklor gminny, spotkanie orkiestr dętych, muzyka w parku róż, parę razy w roku świętowanie	1,44%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 19. Oferta Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska

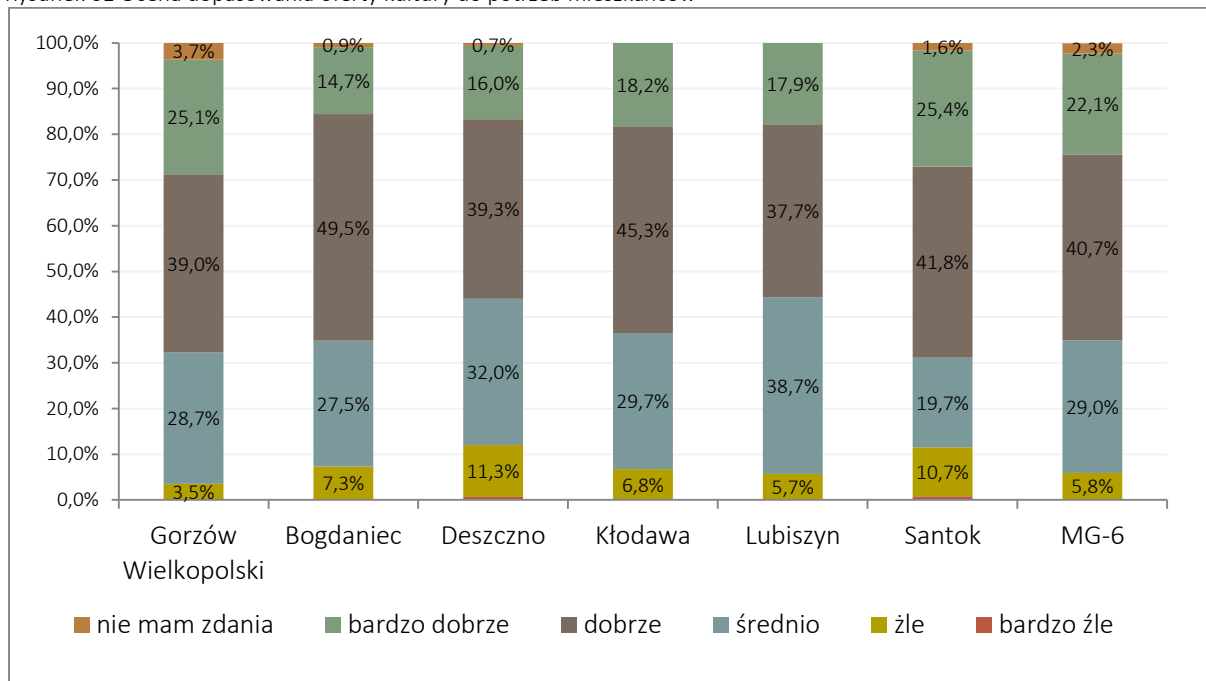
Poz.	Wydarzenie	Udział odpowiedzi
1	Kabarety, komedie,	9,01%
2	Duże koncerty, koncerty rockowe, koncerty dużych zespołów, muzyka rozrywkowa, koncerty sław, koncerty gwiazd, koncerty jazzu	7,70%
3	Muzyka poważna, koncerty muzyki poważnej, koncerty operowe, koncerty tenorów, recitale, koncerty organowe, koncerty instrumentalne, koncerty orkiestr,	3,00%
4	Teatr, spotkania teatralne, wystawianie znanych sztuk, scena letnia, teatr uliczny, teatr cieni, teatr w plenerze, spektakle w amfiteatrze,	2,35%
5	Sport, wyścigi, wyścigi samochodowe, imprezy sportowe, place zabaw, sport dla dzieci, lodowisko, loty balonem, pokazy lotnicze, sporty walki, pokazy ognia, żużel,	1,83%
6	Spektakle dla dzieci, Imprezy dla dzieci, przedstawienia dla najmłodszych, pokazy dla najmłodszych, zabawy dla dzieci, wycieczki rowerowe, pokazy dla seniorów	1,04%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.2.2. Potrzeby i preferencje

Potrzeby i preferencje mieszkańców w zakresie oferty kulturalnej zostały zaprezentowane z punktu widzenia oceny dopasowania tej oferty do potrzeb mieszkańców, ich własnego postrzegania się jako uczestnika kultury oraz z punktu widzenia preferowanych form aktywności w tym obszarze. 64,1% mieszkańców Gorzowa Wlkp. wskazała, iż oferta ta jest dostosowana, zaledwie 3,5% było zdania przeciwnego (odpowiedzi bardzo źle i źle), 28,7% oceniło je średnio. Wskaźnik ocen pozytywnych był bardzo wysoki – nieznacznie wyższy występuje jedynie w gminie Bogdaniec. Jednocześnie Gorzów Wlkp. wyróżnia się najniższym odsetkiem odpowiedzi negatywnych.

Rysunek 61 Ocena dopasowania oferty kultury do potrzeb mieszkańców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W zakresie preferowanych form uczestnictwa w poszczególnych gminach odnotowano bardzo zbliżone oceny, jeśli chodzi o kolejność preferowanych form. W Gorzowie Wlkp. najczęściej wskazywano klubowe koncerty zespołów (65,4%), wyjścia do kina (71,1%) i wydarzenia sportowe (67,6%). Najrzadziej natomiast respondenci wskazywali: koncerty w filharmonii (24,8%), festiwale teatralne(34,3%) oraz opery, operetki (27,4%).

Tabela 20 Preferowane formy uczestnictwa w kulturze

	Gorzów Wielkopolski	Bogdaniec	Deszczno	Kłodawa	Lubiszyn	Santok	MG-6
wystawy, galerie sztuki	40,9%	66,1%	34,0%	39,2%	50,9%	42,6%	42,8%
klubowe koncerty zespołów	65,4%	86,2%	75,3%	82,4%	91,5%	54,1%	70,9%
koncerty światowych gwiazd	50,3%	79,8%	66,7%	70,9%	88,7%	48,4%	59,2%
koncerty w filharmonii	24,8%	35,8%	24,7%	32,4%	22,6%	20,5%	25,9%
festyny, jarmarki	37,5%	65,1%	45,3%	66,2%	59,4%	49,2%	46,2%

festiwale filmowe	38,4%	67,9%	45,3%	62,2%	53,8%	34,4%	44,8%
wyjście do teatru	39,9%	60,6%	36,0%	45,3%	50,0%	25,4%	41,2%
pokazy sztucznych ogni	50,5%	70,6%	48,0%	66,9%	58,5%	38,5%	53,1%
widowiska folklorystyczne	39,3%	64,2%	44,7%	64,9%	65,1%	32,8%	45,9%
widowiska kabaretowe	52,7%	70,6%	53,3%	66,2%	68,9%	33,6%	55,2%
opera, operetka	27,4%	28,4%	13,3%	22,3%	20,8%	28,7%	25,1%
wielkie koncerty uznanych gwiazd	51,0%	75,2%	52,7%	66,2%	68,9%	44,3%	55,5%
wyjście do kina	71,1%	86,2%	72,7%	81,8%	85,8%	49,2%	72,8%
wydarzenia sportowe	67,6%	82,6%	61,3%	83,1%	84,0%	49,2%	69,4%
festiwale teatralne	34,3%	53,2%	27,3%	37,2%	45,3%	22,1%	35,1%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.3. Uczniowie

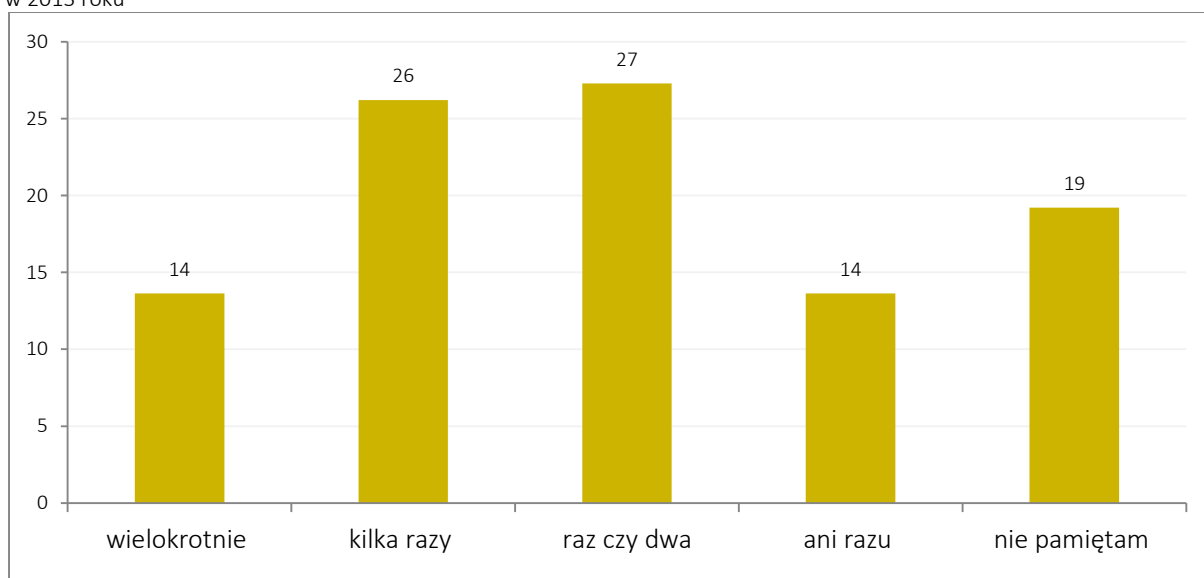
4.3.1. Ocena jakości usług

Kultura należy do tego obszaru zadań samorządu, który wyraźnie pokazuje powiązania między miastem Gorzów Wielkopolski, a gminami sąsiednimi w ramach Związku Gmin MG-6. Miasto dysponuje dobrze rozwiniętą bazą kulturalną, z której chętnie korzystają mieszkańcy gmin tzw. pierścienia Gorzowa (gmin wiejskich MG-6). Elementem sprzyjającym poprawie jakości i dostępności usług publicznych w dziedzinie kultury jest to, że każda z instytucji kultury chce przyciągnąć jak najwięcej uczestników podejmowanych przedsięwzięć lub imprez (podejmują liczne akcje promocyjno – marketingowe).

Szeroka oferta kulturalna Gorzowa Wielkopolskiego przyciąga uczniów gorzowskich szkół. Mają oni relatywnie łatwiejszy dostęp do kultury, ze względu na fakt, że szkoły często organizują w ramach zajęć wyjścia do kina, teatru czy filharmonii.

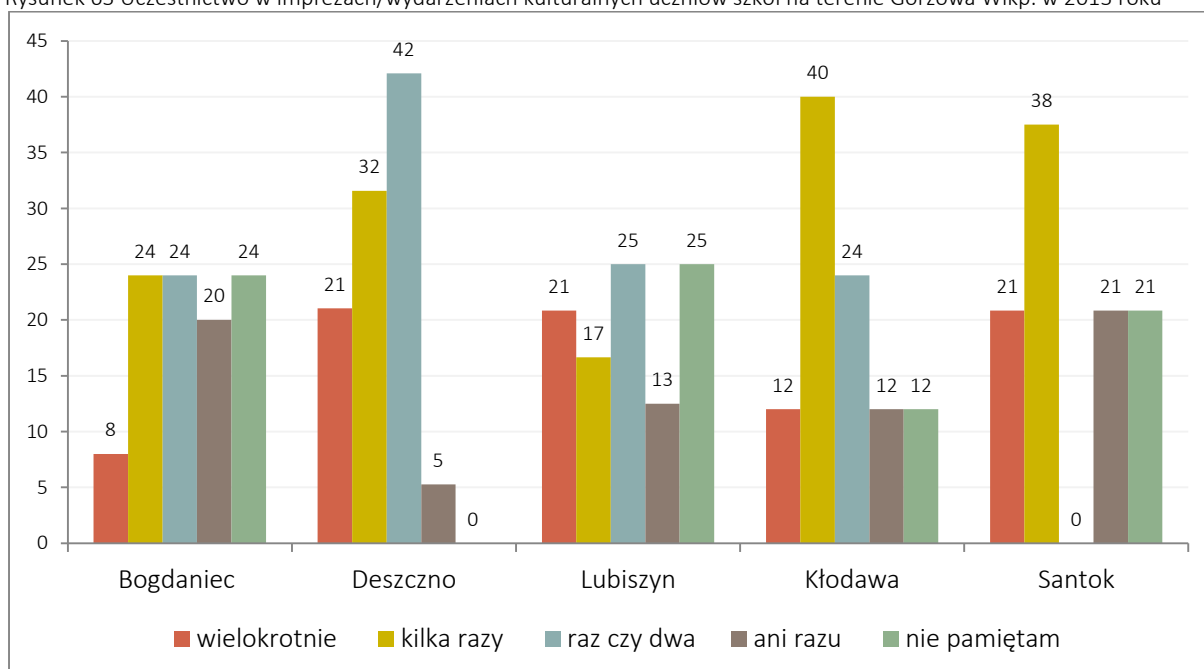
Badania ankietowe pokazało, że uczniowie gorzowskich szkół uczestniczą w kulturze oferowanej przez miasto w mniej więcej równym stopniu. Może to dziwić ze względu na łatwiejszy dostęp i brak bariery komunikacyjnej.

Rysunek 62 Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych uczniów gorzowskich szkół na terenie Gorzowa Wlkp. w 2013 roku



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Rysunek 63 Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych uczniów szkół na terenie Gorzowa Wlkp. w 2013 roku



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Siedmiu na dziesięciu uczniów szkół z trenu ZCG MG-6 potrafi wskazać najważniejszą imprezę/wydarzenie kulturalne bądź sportowe na terenie Gorzowa Wielkopolskiego, Deszczna, Bogdańca, Kłodawy, Lubiszyna i Santoka. Wynik ten wskazuje, że młodzież interesuje się kulturą. Zdecydowanie najpopularniejszy wśród młodzieży jest żużel, który ma bardzo bogate tradycje w województwie lubuskim. Wśród wymienianych wydarzeń znalazły się bardzo popularne imprezy plenerowe jak Święto Chleba w Bogdańcu oraz Święto Pieczonego Kurczaka w Deszcznie.

Rysunek 64 Najważniejsze imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe w MG-6 w opinii uczniów

Najważniejsze
wydarzenia na
obszarze MG-6

Derby Ziemi Lubuskiej (żużel)

Święto Chleba w Bogdańcu

Święto Pieczonego Kurczaka

Dożynki

Nocny Szlak Kulturalny w Gorzowie

Raegge nad Wartą

Moto Racing Show

Dni Gorzowa

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

4.3.2. Potrzeby i preferencje

Najpopularniejszą formą rozrywki dla młodzieży w dziedzinie kultury jest wyjście do kina. Aż 86 na 100 ankietowanych wskazało wolę uczestnictwa w tej formie kultury. Popularne wśród uczniów są koncerty gwiazd oraz klubowe koncerty zespołów.

Główną przeszkodą w uczestnictwie w kulturze dla młodzieży jest brak wystarczającej oferty imprez oraz brak dostatecznej informacji. Być może jest tak, że brak informacji wpływa negatywnie na postrzeganie oferty kulturalnej. Bariery te mogą dziwić wobec intensywnych działań promocyjnych podejmowanych przez organizatorów imprez. Zaskakujący może wydać

się fakt, że brak środków finansowych nie jest dominującą barierą w dostępie do kultury. Może to świadczyć o bogatej ofercie imprez bezpłatnych.

Rysunek 65 Deklaracja uczestnictwa w imprezach kulturalnych według rodzaju przedsięwzięcia



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Eksperti w dziedzinie kultury podkreślali, że główną barierą dla profesjonalizacji usług publicznych w dziedzinie kultury jest przede wszystkim brak środków finansowych, brak woli współpracy pracowników urzędów i instytucji kultury oraz niedostępności komunikacji publicznej. Tą ostatnią barierę napotyka również młodzież – blisko co 4 uczeń ma problemy z dojazdem na imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe.

W zakresie ponoszenie opłat za wydarzenia kulturalne uczniowie wykazują duże niezdecydowanie, które może wynikać z braku znajomości płatnej oferty kulturalnej. W skali Związku, aż co czwarty uczeń nie potrafi wskazać akceptowalnej kwoty za udział w imprezach kulturalno – sportowych. Niecałe 7% ankietowanych akceptuje przeznaczenie na kulturę kwoty większej niż 100 zł. Jednakże fakt ten należy łączyć z preferowanymi przez młodzież formami uczestnictwa w kulturze jakimi są koncerty światowy gwiazd, które odbywają się epizodycznie i nie koniecznie na obszarze MG-6.

5. Sektor transportu publicznego

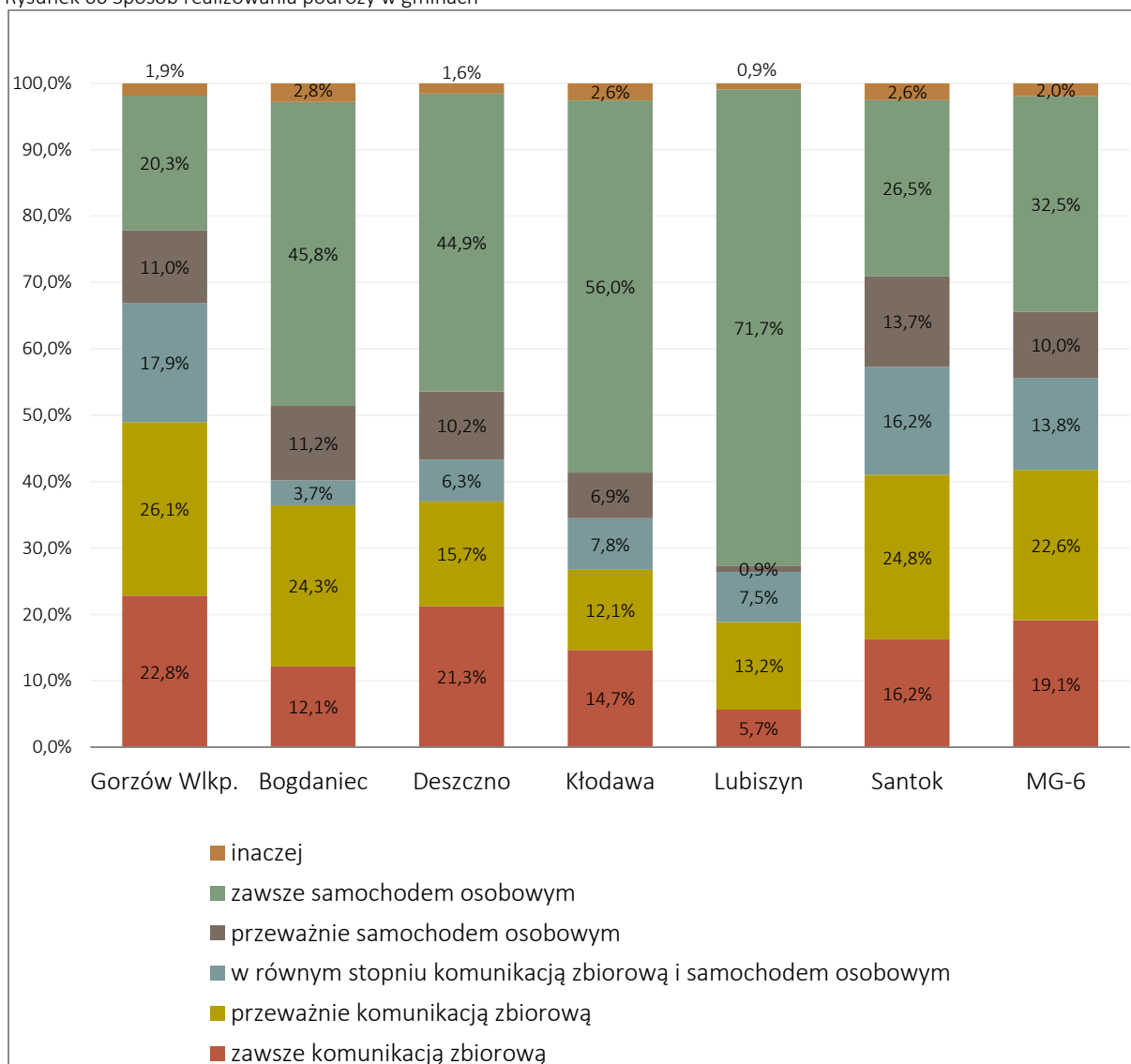
5.1. Mieszkańcy

W zakresie badań przeprowadzonych na próbie reprezentatywnej mieszkańców obszaru MG-6 w raporcie dla poszczególnych gmin skupiono się na czynnikach określających korzystanie z komunikacji publicznej, jak również na czynnikach jakościowych związanych z komunikacją publiczną. Dane dotyczące realizowanych podróży zostały zaprezentowane w raporcie zbiorczym.

5.1.1. Sposób realizacji podróży w komunikacji zbiorowej

Sposób realizowania podróży pokazuje przede wszystkim, jakie środki transportu wykorzystują mieszkańcy poszczególnych gmin i całego MG-6. W Gorzowie Wlkp. najczęściej wskazano odpowiedź przeważnie komunikacją zbiorową – 26,1%, następnie zawsze komunikacją 22,8% i w dalszej kolejności własnym samochodem – 20,3%. Podsumowując 66,8% respondentów wskazało, że w mniejszym lub większym stopniu korzysta z komunikacji zbiorowej. Wyniki dotyczące sposobu realizacji podróży korelują z płcią podróżujących – kobiety w większym stopniu wykorzystują komunikację zbiorową do podróży.

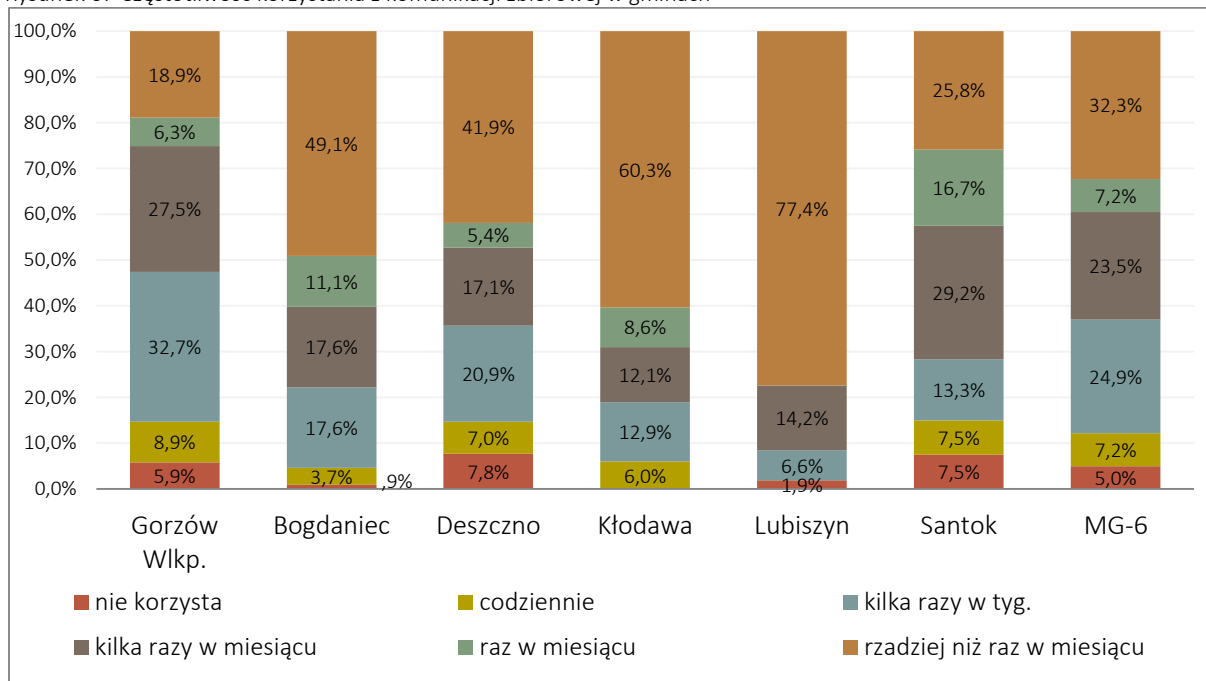
Rysunek 66 Sposób realizowania podróży w gminach



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W Gorzowie Wlkp., najwięcej respondentów korzystających z publicznego transportu zbiorowego wskazało odpowiedź kilka razy w tygodniu (32,7%), następnie kilka razy w miesiącu (27,5%) i rzadziej niż raz w miesiącu (18,9%).

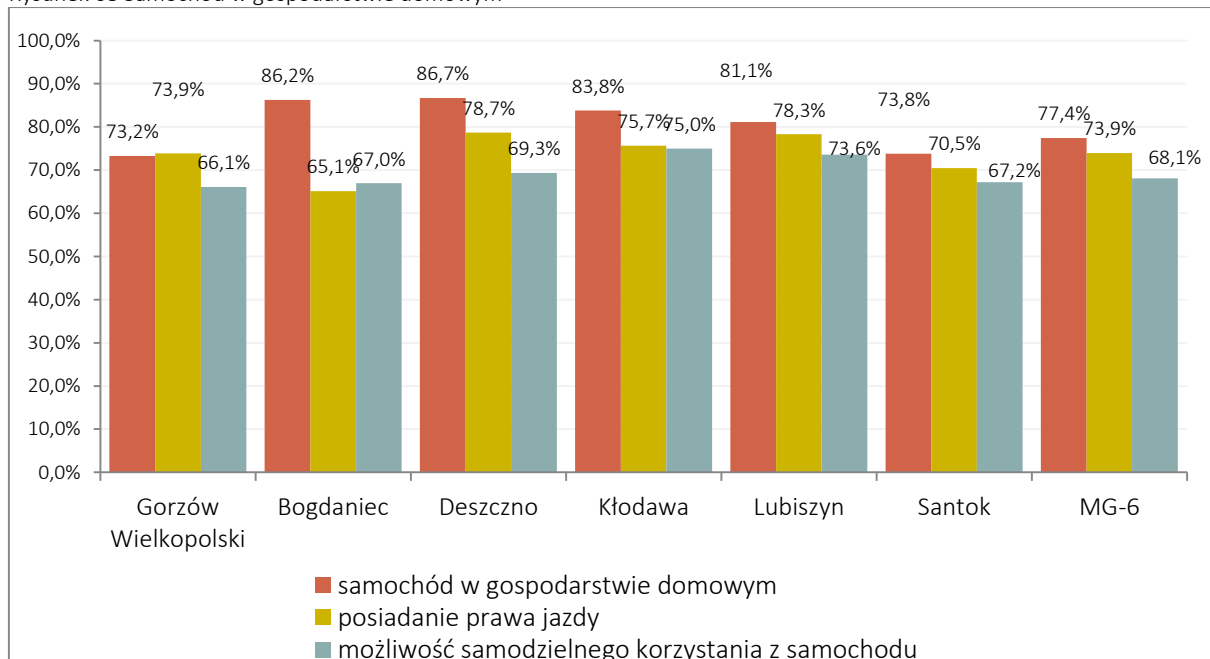
Rysunek 67 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej w gminach



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W wypadku Gorzowa Wlkp. posiadanie przez większość gospodarstw domowych samochodu, (73,2% badanych), dysponowanie prawem jazdy (73,9%), ani możliwość samodzielnego korzystania z auta (66,1%), nie wpływa znacząco na ograniczenie podróży publicznym transportem zbiorowym.

Rysunek 68 Samochód w gospodarstwie domowym

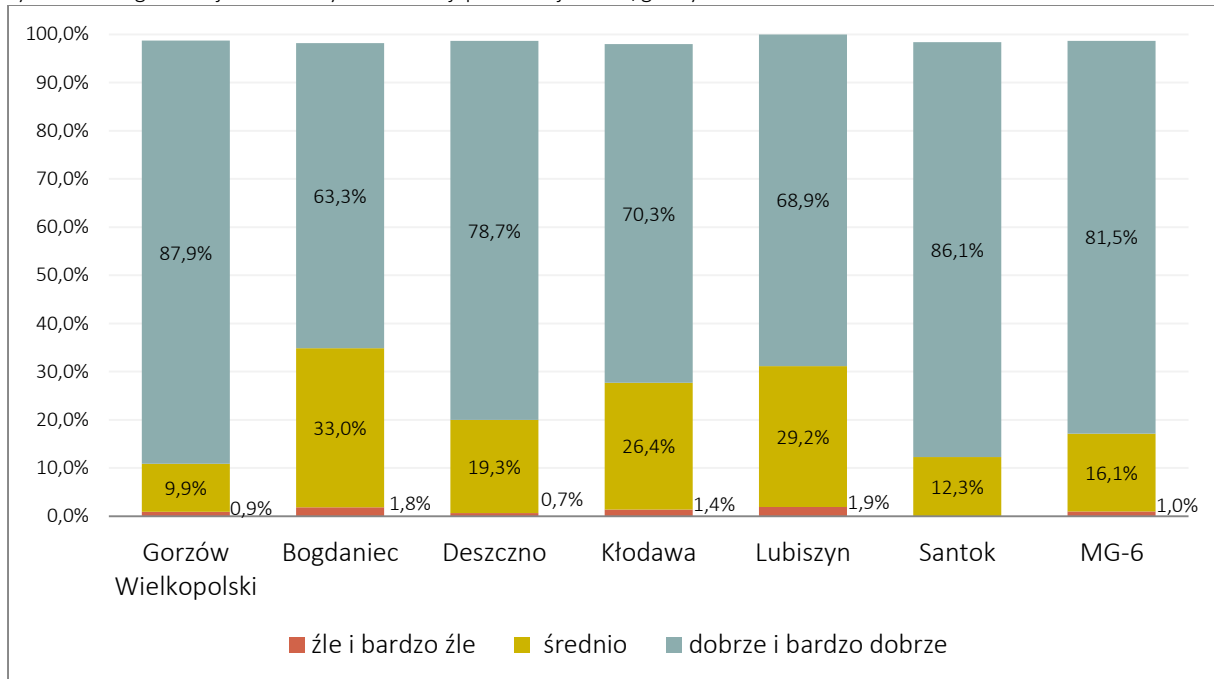


źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.1.2. Ocena dostępności i jakości komunikacji zbiorowej

Mieszkańcy oceniają ogólną jakość publicznego transportu zbiorowego na wysokim poziomie – odpowiedzi pozytywne stanowiły łącznie 87,9% (najwyższa ocena w całym MG-6), odsetek ocen przeciętnych kształtował się na poziomie zaledwie 9,9%.

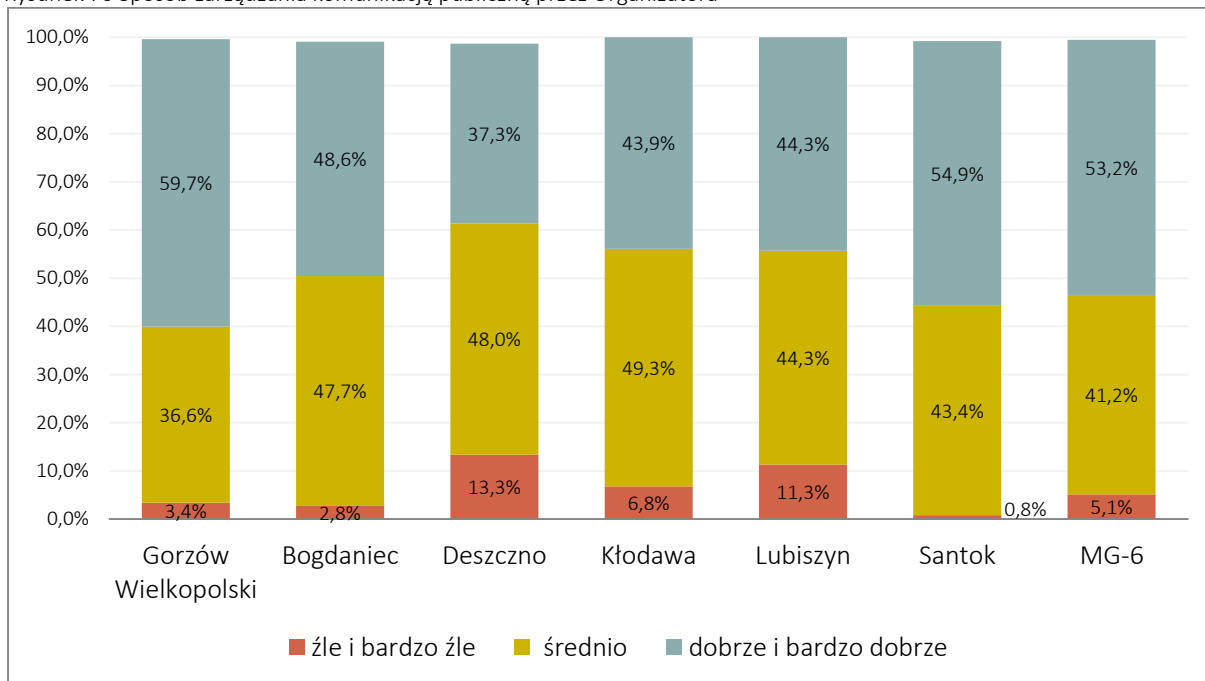
Rysunek 69 Ogólnie – jakość oferty komunikacji publicznej miasta/gminy



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Gorzej, ale i tak na dobrym poziomie wypadają oceny związane z zarządzaniem komunikacją publiczną (dotyczy organizatora transportu publicznego). Łącznie odpowiedzi bardzo dobrze i dobrze stanowiły 59,7% - najwyższe oceny na obszarze MG-6. Oceny średnie kształtowały się na poziomie 36,6%.

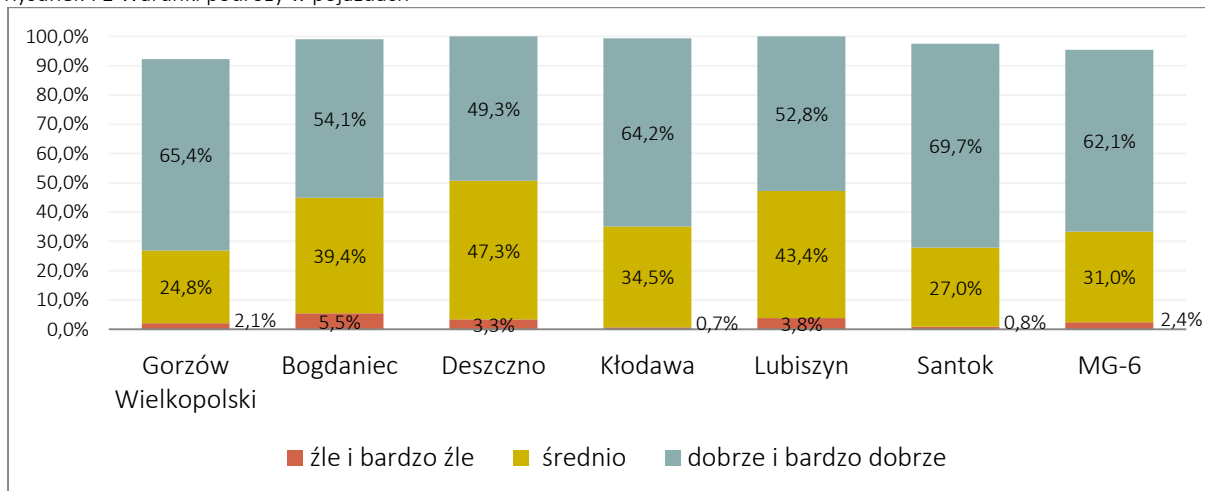
Rysunek 70 Sposób zarządzania komunikacją publiczną przez Organizatora



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Warunki podróży w pojazdach są ważnym czynnikiem wpływającym na podjęcie decyzji o podróży środkami publicznego transportu zbiorowego, zwłaszcza w przypadku osób posiadających alternatywę jeśli chodzi o wybór środka transportu. Zmienna ta jest zróżnicowana oceniana w poszczególnych gminach. Pozytywnie w Gorzowie postrzega ją aż 65,4% respondentów (średnia dla MG-6 wyniosła 62,1%).

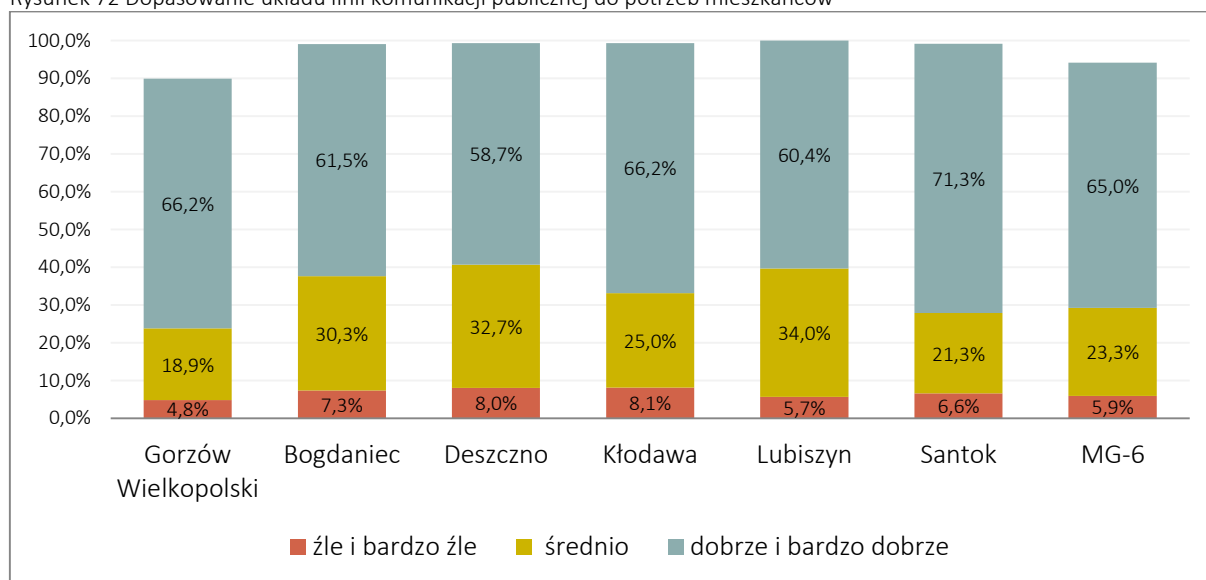
Rysunek 71 Warunki podróży w pojazdach



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Nieznacznie wyżej niż warunki podróży zostało ocenione dopasowanie układu linii publicznego transportu zbiorowego do potrzeb mieszkańców. Odpowiedzi pozytywne w tym zakresie kształtowały się na poziomie 66,2% i były najwyższe na obszarze MG-6 (identycznie w gminie Kłodawa).

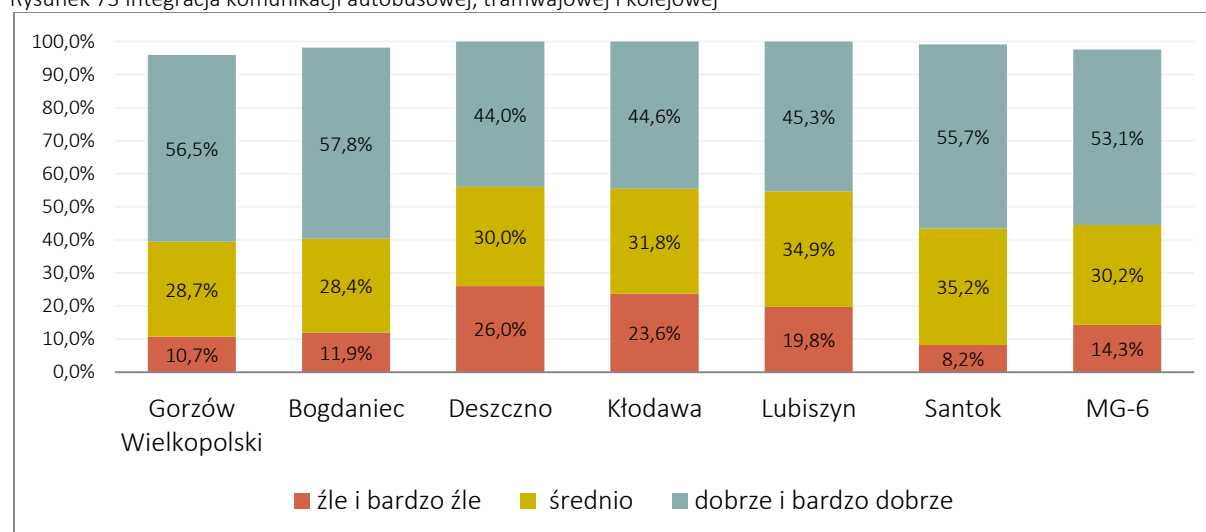
Rysunek 72 Dopasowanie układu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W porównaniu do powyżej zaprezentowanych wyników, oceny przyznane integracji systemu publicznego transportu zbiorowego są znacznie niższe – 56,5% mieszkańców jest z niego zadowolona, 28,7% ocenia ją średnio, a 10,7% negatywnie.

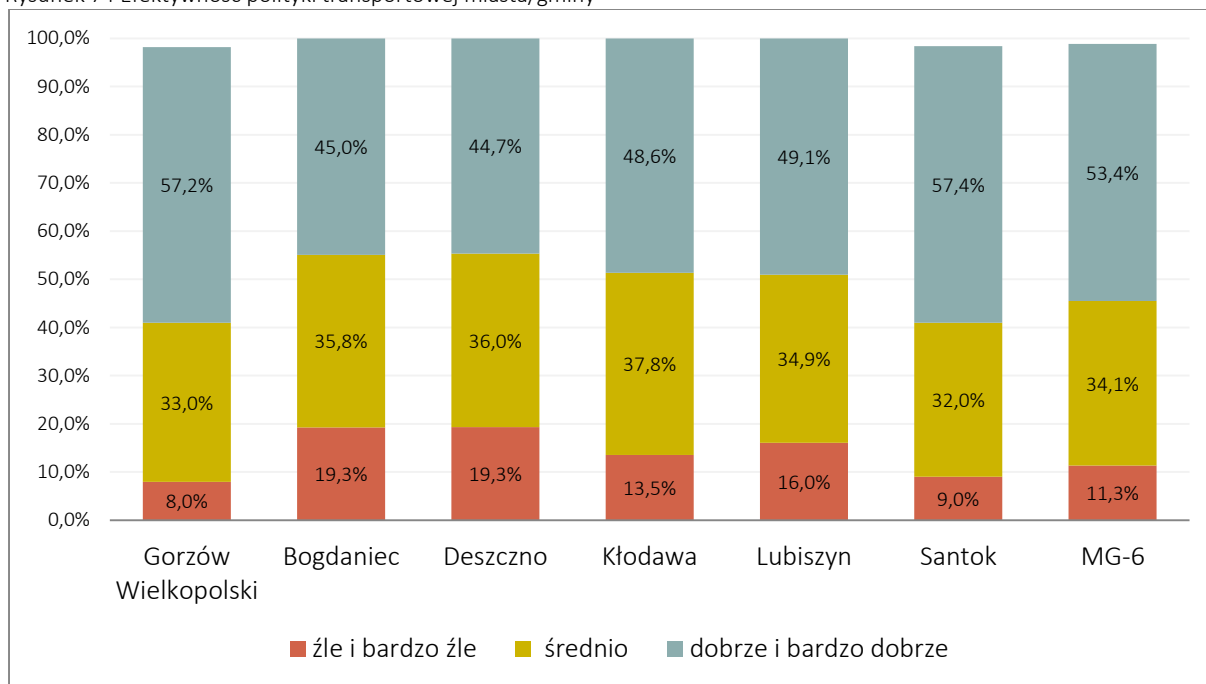
Rysunek 73 Integracja komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Szeroko rozumiana efektywność polityki transportowej postrzegana jest na podobnym poziomie – oceny pozytywne stanowiły 57,2%, średnie 33% a negatywne 8%. Można przypuszczać, że na tę ocenę w znacznym stopniu ma wpływ integracja komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej.

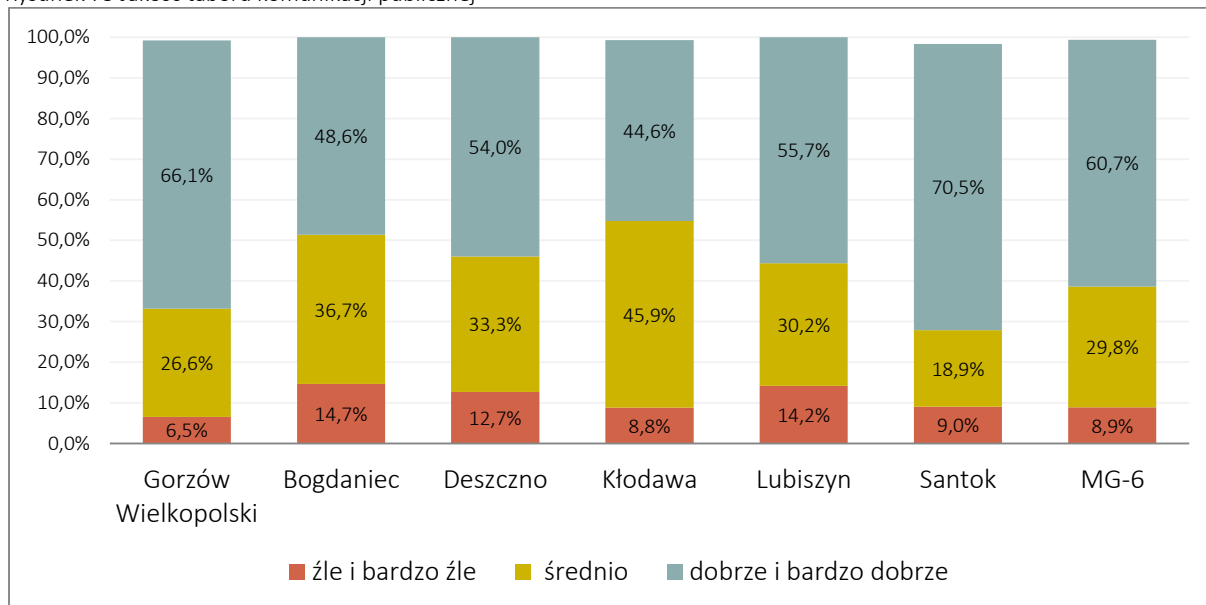
Rysunek 74 Efektywność polityki transportowej miasta/gminy



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Wysoko oceniona została również jakość taboru publicznego transportu zbiorowego. W sumie 66,1% respondentów oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze, 26,6% przeciętnie, a 6,5% negatywnie.

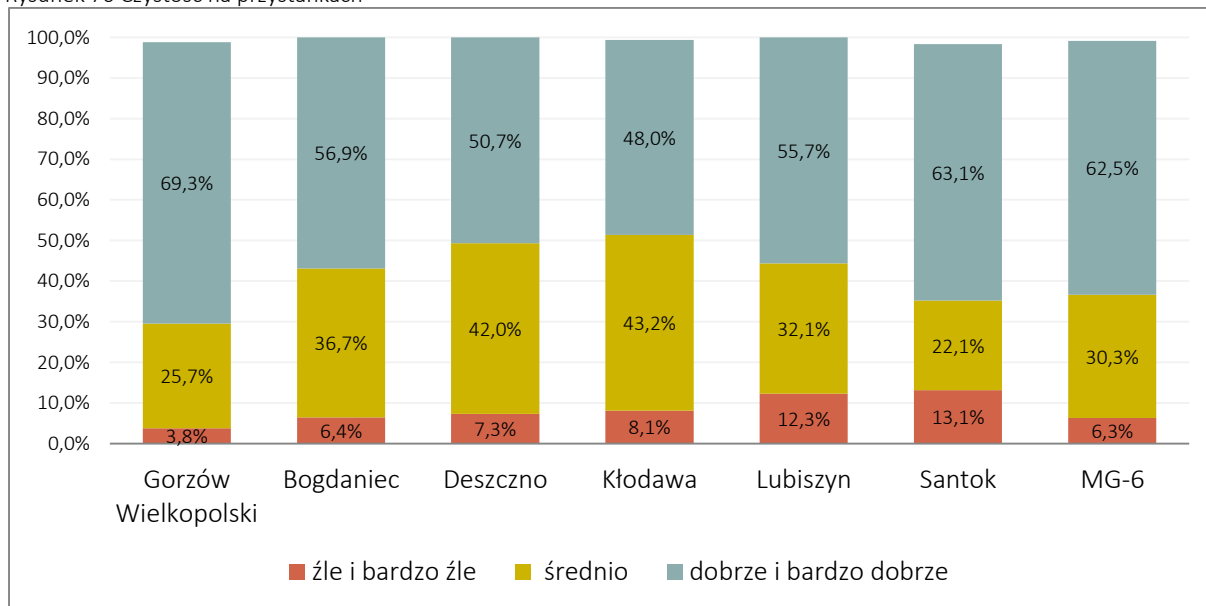
Rysunek 75 Jakość taboru komunikacji publicznej



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Czystość na przystankach została oceniona na podobnym poziomie jak jakość taboru – w sumie udzielono 69,3% odpowiedzi pozytywnych, 25,7% badanych oceniło ją średnio, a 3,8% negatywnie.

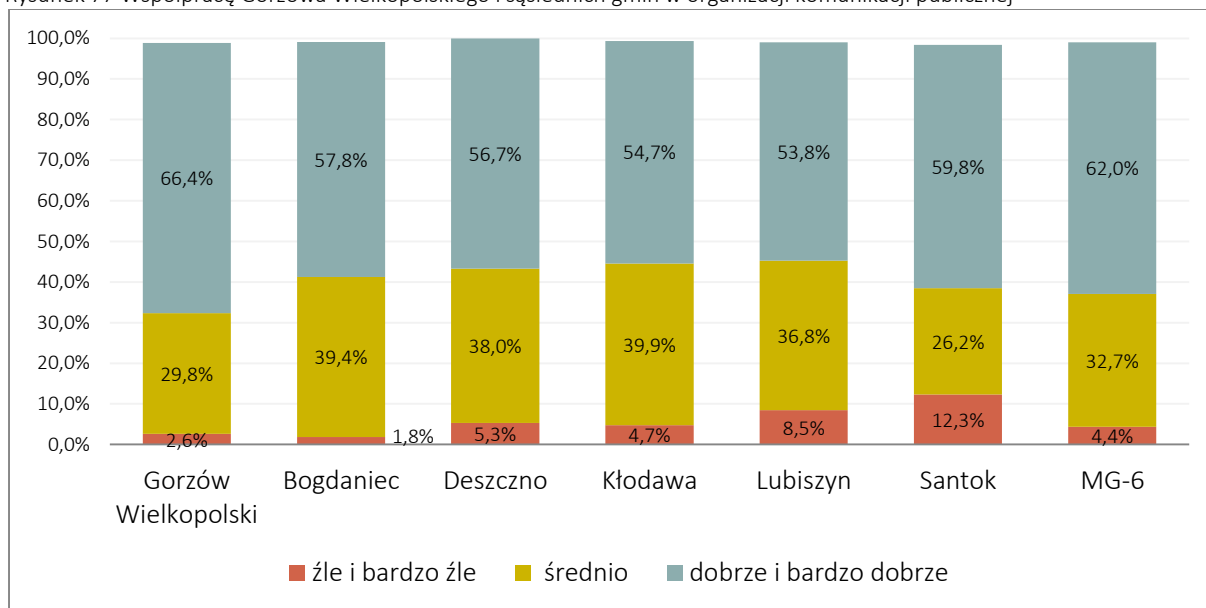
Rysunek 76 Czystość na przystankach



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z punktu widzenia pełnienia przez Gorzów Wlkp. funkcji centrum aglomeracji istotna jest również ocena współpracy samorządów w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego. Ponad 66% respondentów oceniło ją pozytywnie – najwyższej w MG-6. Oceny przeciętne stanowiły 29,8%, a negatywne 2,6%.

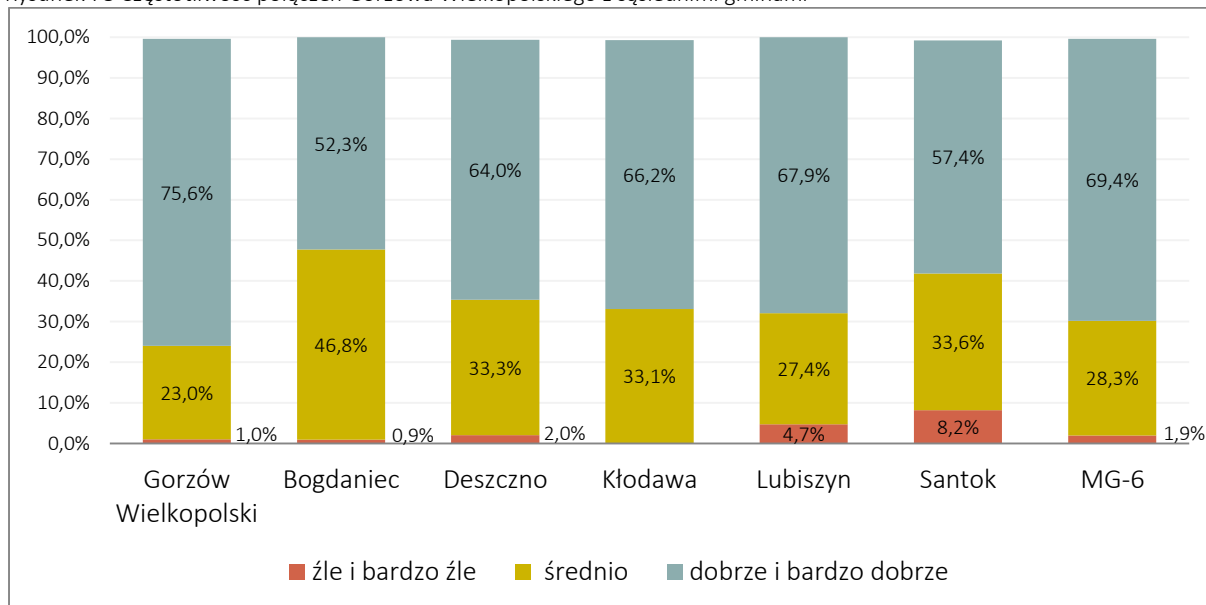
Rysunek 77 Współpracę Gorzowa Wielkopolskiego i sąsiednich gmin w organizacji komunikacji publicznej



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Częstotliwość połączeń Gorzowa Wlkp. z sąsiednimi gminami uzyskała aż 75,6% ocen pozytywnych, 23% średnich i 1% negatywnych.

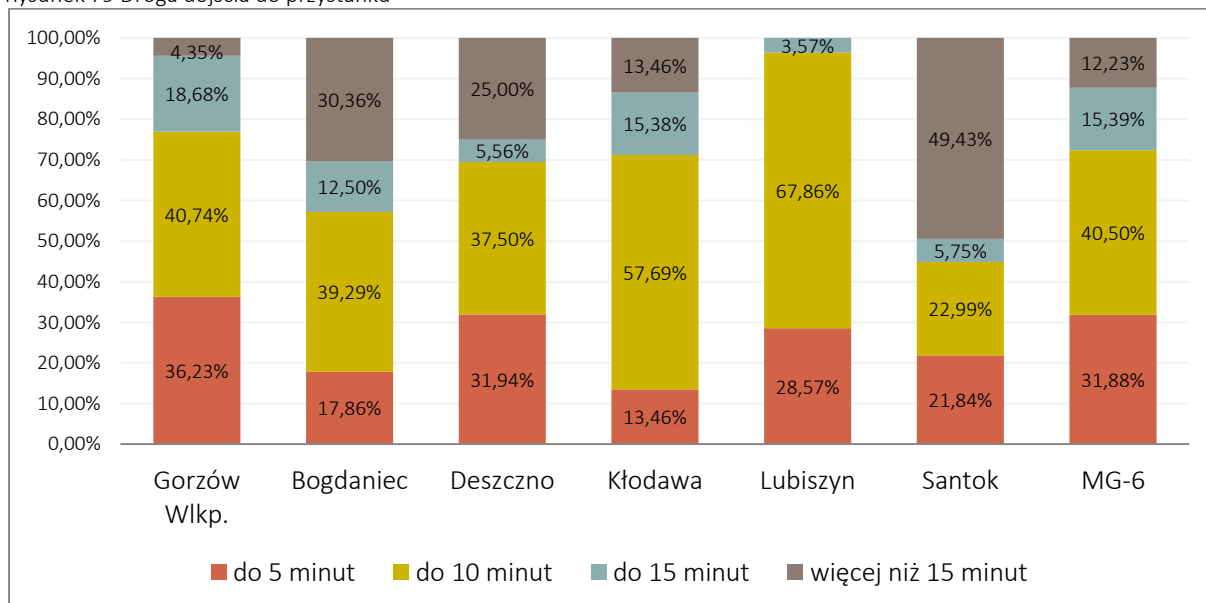
Rysunek 78 Częstotliwość połączeń Gorzowa Wielkopolskiego z sąsiednimi gminami



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Z punktu widzenia dostępności do komunikacji zbiorowej / miejskiej / publicznej ważnym czynnikiem jest droga dojścia do przystanku, z którego rozpoczyna podróż. Podróżujący mieszkańcy Gorzowa Wlkp., jako zamieszkujący w mieście, są w najbardziej korzystnej sytuacji – 36,2% wskazało, iż zajmuje im to do 5 minut, 40,7% wskazało czas do 10 minut, a 18,7% do 15 minut.

Rysunek 79 Droga dojścia do przystanku



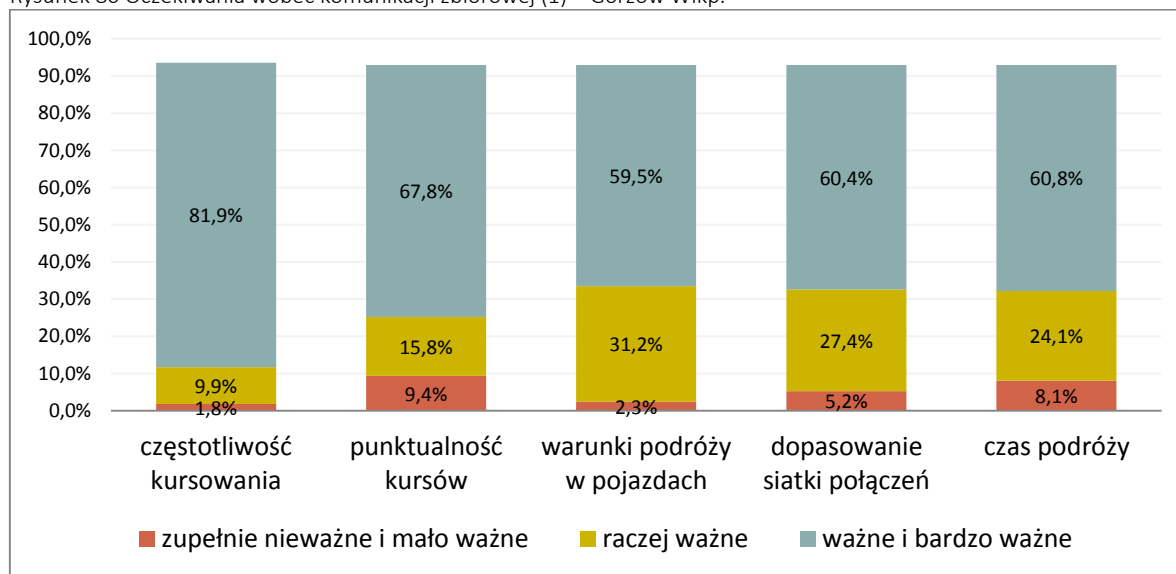
źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.1.3. Szczegółowa ocena jakości komunikacji zbiorowej

Analizę oceny jakości publicznego transportu zbiorowego rozpoczęto od określenia oczekiwań mieszkańców w odniesieniu do komunikacji publicznej. Oczekiwania te są istotne z punktu widzenia kształtowania oferty usług w tym obszarze, pokazują bowiem przede wszystkim w jakim zakresie powinna się ona rozwijać i pokazują, gdzie są największe braki.

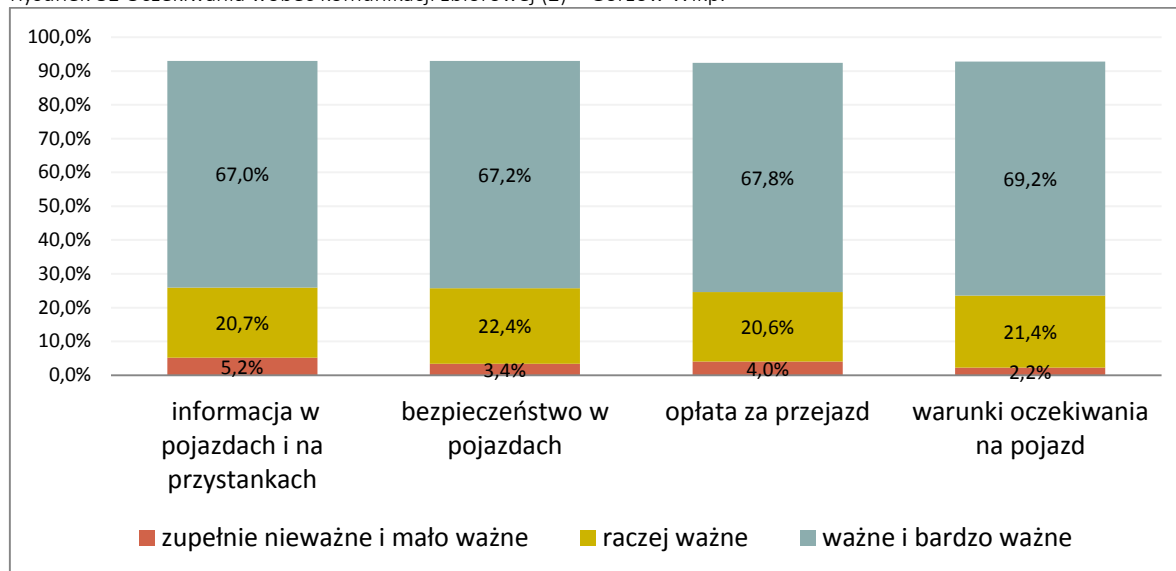
Dla mieszkańców Gorzowa najważniejszymi czynnikami w zakresie ich oczekiwań w obszarze publicznego transportu zbiorowego jest częstotliwość kursowania – 81,9% wskazań mieszkańców. Pozostałe kategorie zostały wskazane na podobnym poziomie. Wyróżnić jeszcze można: warunki oczekiwania na pojazd (69,2%), cena przejazdu i punktualność kursów (67,8%), bezpieczeństwo w pojazdach (67,2%), informacja w pojazdach i na przystankach (67%). Respondenci w zakresie transportu praktycznie nie wskazywali czynników, które są nieważne lub zupełnie nieważne. Jest to naturalne, gdyż kafeteria uwzględniała jedynie podstawowe czynniki decydujące o jakości podróży.

Rysunek 80 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (1) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

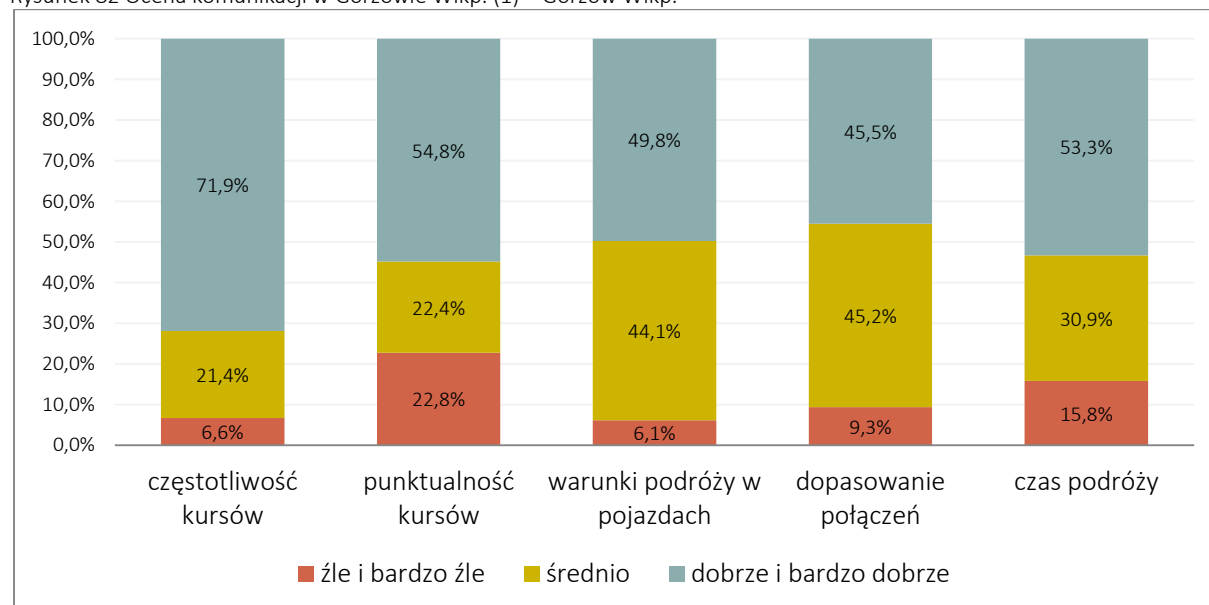
Rysunek 81 Oczekiwanie wobec komunikacji zbiorowej (2) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W stosunku do oczekiwań mieszkańców najbliższe ich spełnienia w zakresie komunikacji w Gorzowie Wlkp. uznać można: częstotliwość kursowania (bardzo wysoka ocena dobrze i bardzo dobrze – 71,9%) oraz informacje w pojazdach i na przystankach (65,7%). Ogólnie z pośród ośmiu czynników sześć uzyskało ocenę pozytywną przekraczającą 50%, co należy za dobry rezultat.

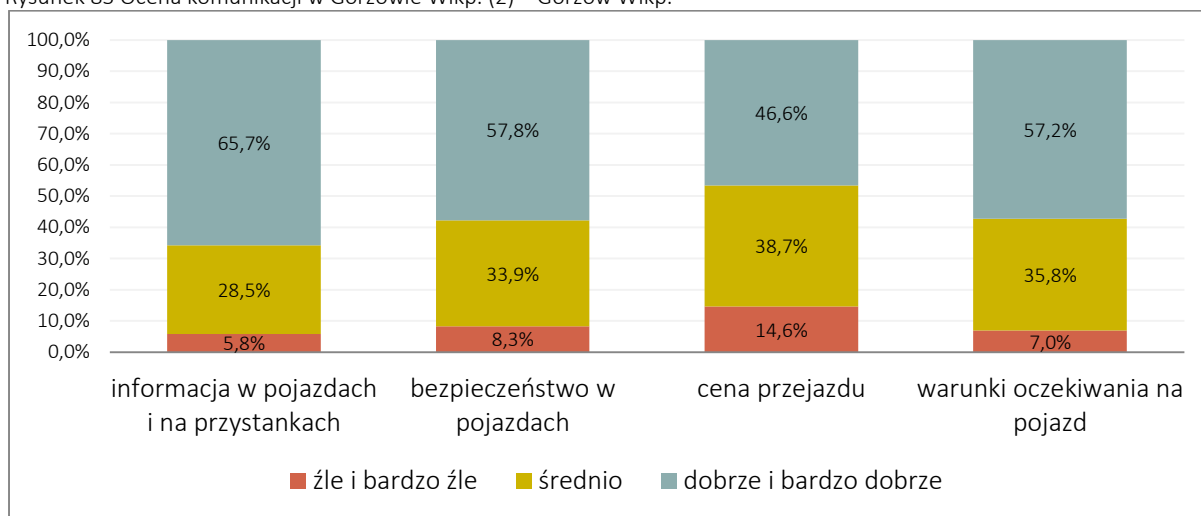
Rysunek 82 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (1) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Jako przeciętną w badanym obszarze w ocenie respondentów z Gorzowa Wlkp. należy uznać sytuację w zakresie: dopasowania siatki połączeń (45,2% ocen średnich i 9,3% negatywnych), ceny przejazdu (38,7% ocen średnich i 14,6% negatywnych) oraz warunków podróży w pojazdach (49,8% ocen średnich i 6,1% negatywnych). Czynnikiem, który uzyskał najwięcej negatywnych odpowiedzi jest punktualność kursów – 22,8%, jednocześnie jednak pozytywnie o tej zmiennej wypowiedziało się 54,8% respondentów.

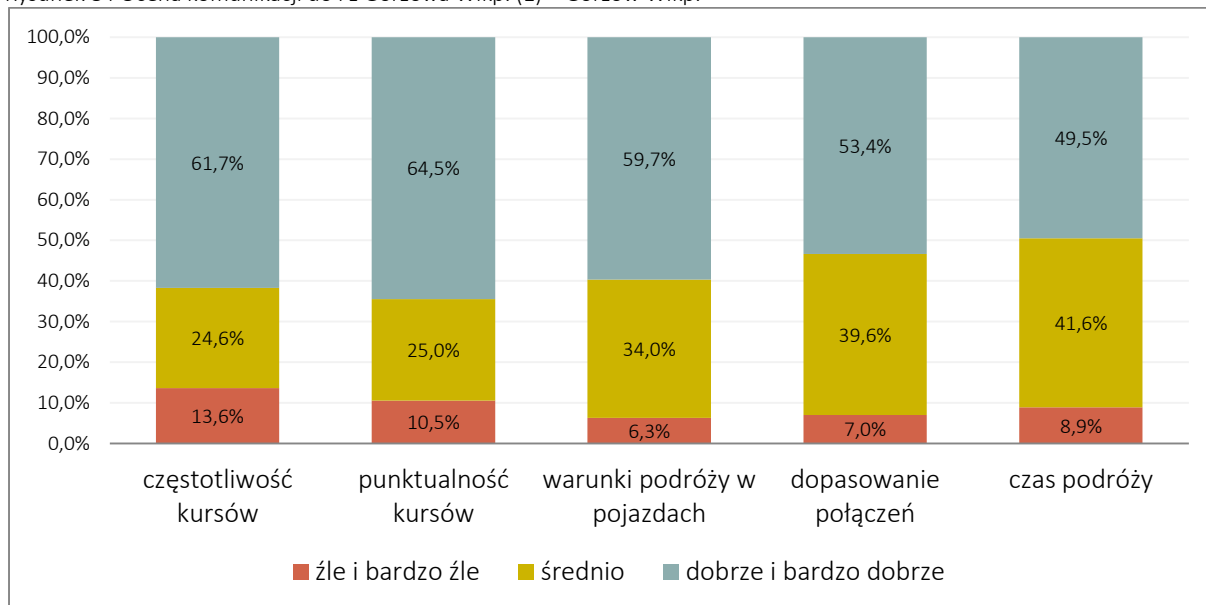
Rysunek 83 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (2) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W zakresie komunikacji do i z Gorzowa, a więc takiej, z której jak można przypuszczać mieszkańcy miasta w większości rzadziej korzystają, odnotowano niższe oceny. W szczególności zmniejszyła się wyraźnie liczba ocen pozytywnych oraz zwiększyła przeciętnych w odniesieniu do wyników zaprezentowanych powyżej. Najlepiej ocenianymi czynnikami są: punktualność kursów (64,5%), częstotliwość kursów (61,7%).

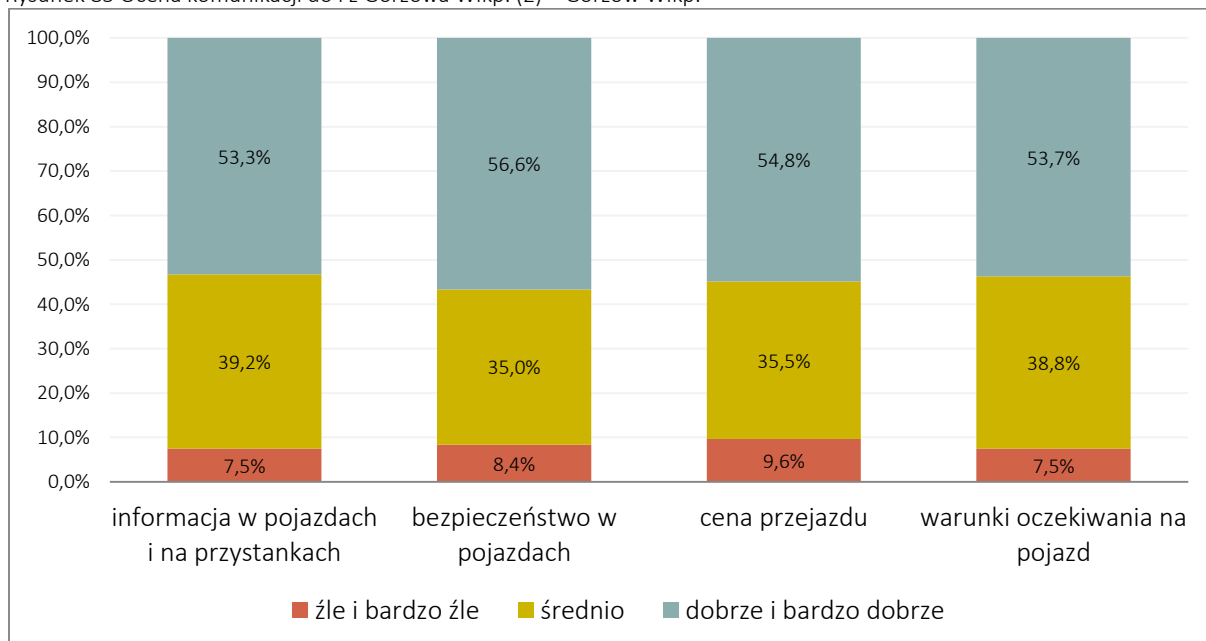
Rysunek 84 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (1) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Warto zwrócić uwagę, iż wyłącznie w zakresie czasu podróży odpowiedzi pozytywne – dobrze i bardzo dobrze nie przekroczyły pułapu 50%. Zmienne, które uzyskały najwyższy odsetek ocen pozytywnych jednocześnie charakteryzuje najwyższy udział wskazań negatywnych: częstotliwość kursów – 13,6%, punktualność – 10,5%.

Rysunek 85 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (2) – Gorzów Wlkp.



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.2. Młodzież / uczniowie

5.2.1. Ocena dostępności i jakości

Częstotliwość kursów to element funkcjonowania systemu komunikacji zbiorowej, który dla uczniów szkół z obszaru MG-6 należy do najważniejszych. Dla uczniów ważna jest jeszcze punktualność oraz dopasowanie kursów. Mniejsze znaczenie dla tej grupy użytkowników mają warunki w jakich odbywa się podróż, takie jak informacje na przystankach, warunki oczekiwania na pojazd.

Rysunek 86 Elementy decydujące o ocenie komunikacji zbiorowej – ocena uczniów MG-6

	zupełnie nieważne	mało ważne	raczej ważne	ważne	bardzo ważne	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	3,4%	1,8%	5,5%	16,3%	69,9%	3,1%
punktualność kursów	2,2%	2,1%	8,4%	22,8%	61,1%	3,5%
dopasowanie połączeń	2,2%	2,0%	9,3%	23,9%	59,2%	3,5%
cena przejazdu	2,7%	3,4%	10,7%	20,6%	58,8%	3,8%
warunki podróży w pojazdach	2,5%	3,2%	12,7%	25,8%	52,5%	3,3%
bezpieczeństwo w pojazdach	2,9%	3,6%	13,2%	23,9%	52,1%	4,3%
warunki oczekiwania na pojazd	3,0%	3,8%	16,3%	26,0%	46,7%	4,1%
czas podróży	2,9%	3,8%	15,6%	28,0%	45,8%	3,9%
informacja w pojazdach i na przystankach	2,5%	3,9%	18,0%	27,2%	44,3%	4,1%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Gorzowska komunikacja miejska (autobusowa i tramwajowa) jest doceniana przez młodzież szczególnie ze względu na bezpieczeństwo w pojazdach, czas podróży i dostęp do informacji o kursach (w pojazdach i na przystankach). Respondenci negatywnie ocenili przede wszystkim opłaty za przejazd/y. Dla blisko 43% respondentów ten element został oceniony źle lub bardzo źle. Mimo, że gorzowska komunikacja miejska uzyskała więcej pozytywnych niż negatywnych opinii, to poprawy wymagają przede wszystkim warunki podróży w pojazdach oraz lepsze dopasowanie połączeń (co jest związane bezpośrednio ze zwiększeniem liczby połączeń).

Tabela 21 Ocena gorzowskiej komunikacji miejskiej dokonana przez uczniów szkół MG-6

	bardzo źle	źle	średnio	dobrze	bardzo dobrze	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	9,5%	12,9%	40,3%	28,3%	6,7%	2,3%
punktualność kursów	8,4%	12,9%	34,8%	33,7%	7,7%	2,5%
warunki podróży w pojazdach	9,5%	17,8%	41,3%	23,5%	5,7%	2,2%
dopasowanie połączeń	9,0%	16,4%	40,7%	27,3%	4,0%	2,6%
czas podróży	5,6%	9,7%	35,6%	38,6%	7,6%	2,9%
informacja w pojazdach i na przystankach	5,7%	9,9%	33,6%	37,9%	10,5%	2,4%
bezpieczeństwo w pojazdach	5,0%	7,7%	35,5%	40,5%	8,4%	2,9%
cena przejazdu	20,8%	21,9%	32,7%	16,2%	5,8%	2,6%
warunki oczekiwania na pojazd	9,8%	14,3%	39,8%	28,7%	4,8%	2,7%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 22 Ocena komunikacji miejskiej do i z Gorzowa Wielkopolskiego dokonana przez uczniów szkół MG-6

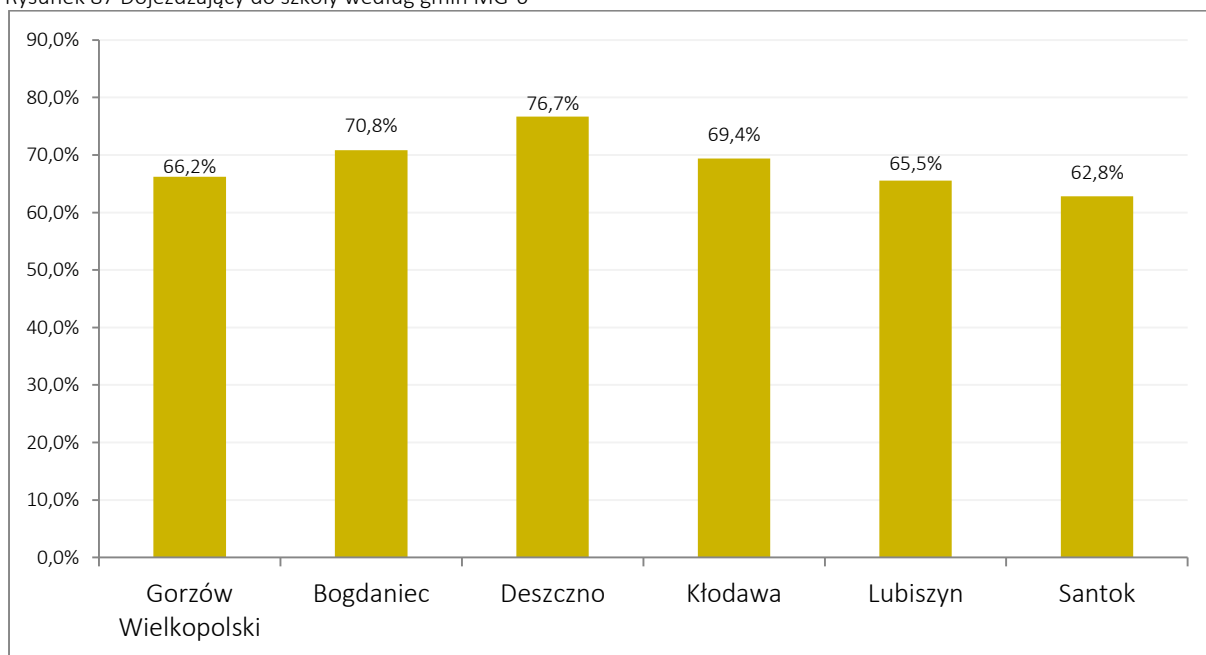
	bardzo źle	źle	średnio	dobrze	bardzo dobrze	brak odpowiedzi
częstotliwość kursów	16,5%	21,3%	35,3%	15,6%	3,9%	7,4%
punktualność kursów	8,1%	13,5%	36,6%	27,1%	7,0%	7,7%
warunki podróży w pojazdach	6,1%	11,2%	40,6%	28,4%	5,7%	8,0%
dopasowanie połączeń	11,1%	17,7%	40,4%	18,8%	3,9%	8,1%
czas podróży	6,8%	12,8%	40,3%	25,8%	6,0%	8,3%
informacja w pojazdach i na przystankach	6,9%	14,7%	37,9%	25,3%	7,2%	8,0%
bezpieczeństwo w pojazdach	4,5%	9,1%	35,5%	33,8%	9,0%	8,1%
cena przejazdu	18,9%	19,8%	32,3%	15,9%	5,1%	8,0%
warunki oczekiwania na pojazd	9,2%	15,0%	40,2%	22,5%	5,2%	7,9%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.2.2. Charakterystyka realizowanych podróży

Na obszarze ZCG MG-6 ponad 70% uczniów dojeżdża do szkoły różnymi środkami publicznego transportu zbiorowego. Największy odsetek uczniów dojeżdża do szkoły w Gminie Deszczno, najniższy w Santoku. Z żadnego środka transportu nie korzysta blisko 34% uczniów – mieszkańców Gorzowa Wielkopolskiego.

Rysunek 87 Dojeżdżający do szkoły według gmin MG-6



źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Uczniowie, z racji dojazdów do szkoły, najczęściej korzystają ze środków publicznego transportu zbiorowego w ciągu kilku dni w tygodniu (40,7%) oraz codziennie (30,7%). Jednocześnie aż 28% uczniów korzysta z komunikacji kilka razy w miesiącu lub rzadziej. Zakładając (na podstawie danych GUS), że liczba uczniów (różnego typu szkół) na obszarze MG-6 wynosi 21 tys. to z komunikacji miejskiej co najmniej raz w tygodniu korzysta aż 15 tys. uczniów.

Tabela 23 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej

	Kobiety		mężczyźni		razem	
codziennie (7 razy w tyg.)	158	34,3%	139	27,4%	297	30,7%
kilka razy w tygodniu (4 – 6 dni w tyg.)	189	41,1%	205	40,4%	394	40,7%
kilka razy w miesiącu	85	18,5%	97	19,1%	182	18,8%
raz w miesiącu	9	2,0%	12	2,4%	21	2,2%
rzadziej niż raz w miesiącu	16	3,5%	49	9,6%	65	6,7%
brak odpowiedzi	3	0,7%	6	1,2%	9	0,9%
Razem	460	100,0%	508	100,0%	968	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Publiczny transport zbiorowy jako jedyny sposób realizacji wszelkich podróży służy aż 17% uczniów z obszaru MG-6. Mimo rosnącej popularności komunikacji samochodowej jedynie 3 na 100 uczniów wykorzystuje do podróży jedynie samochód. Bardzo popularne jest również łączenie podróży samochodem i komunikacją publiczną.

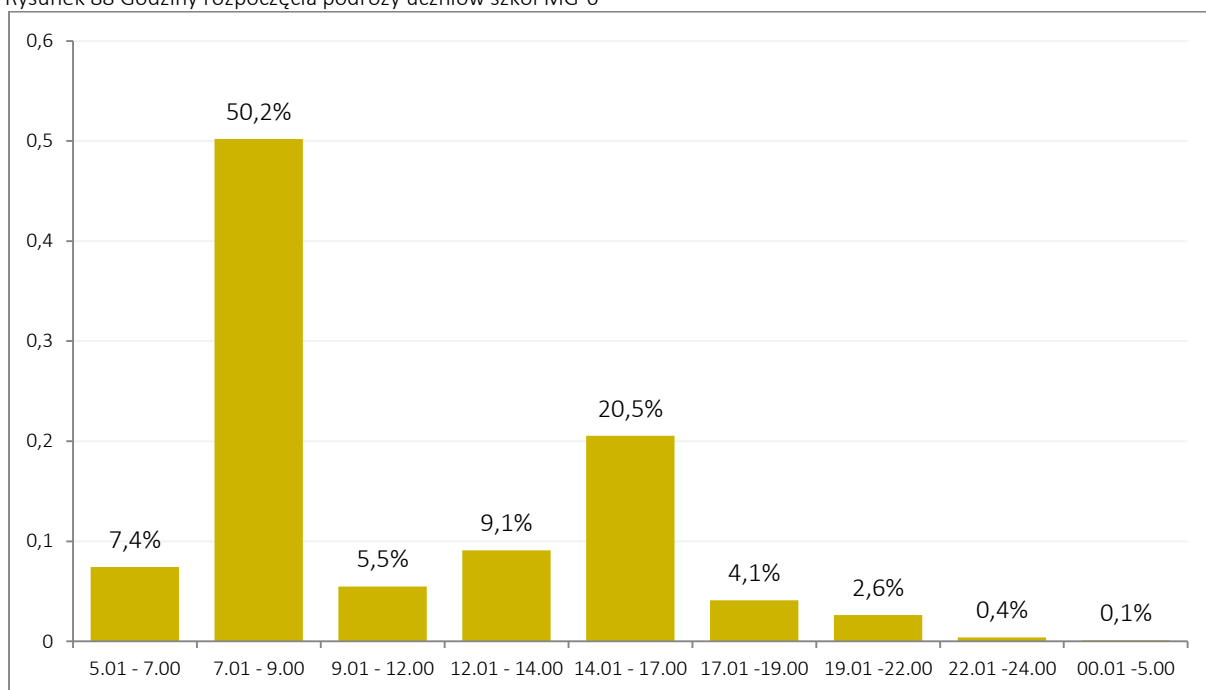
Tabela 24 Sposób realizacji podróży miejskich i podmiejskich przez uczniów z MG-6

	kobiety		mężczyźni		razem	
zawsze komunikacją zbiorową	72	15,7%	96	18,9%	168	17,4%
przeważnie komunikacją zbiorową	158	34,3%	149	29,3%	307	31,7%
w równym stopniu komunikacją zbiorową i samochodem osobowym	138	30,0%	119	23,4%	257	26,5%
przeważnie samochodem osobowym	60	13,0%	78	15,4%	138	14,3%
zawsze samochodem osobowym	9	2,0%	21	4,1%	30	3,1%
inny	14	3,0%	30	5,9%	44	4,5%
brak odpowiedzi	9	2,0%	15	3,0%	24	2,5%
Razem	460	100,0%	508	100,0%	968	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Ponad 55% uczniów odbyło w poprzednim dniu nauki jakąkolwiek podróż (przynajmniej jedną). Co najmniej dwie podróże podjęło już tylko prawie 29% uczniów, trzy - tylko prawie 12%, cztery już tylko 7% a pięć, niecałe 3%. Ponad połowa wszystkich podróży jakie odbyli badani w poprzednim dniu nauki rozpoczęła się między godziną 7:01 a 9:00. Pierwszą podróż w tych godzinach rozpoczęło prawie 73% wszystkich uczniów podróżujących w tym dniu.

Rysunek 88 Godziny rozpoczęcia podróży uczniów szkół MG-6



źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Najczęściej wybierane linie tramwajowe nr 2 i 3 (ponad 10% wyborów); w dalszej kolejności, linie autobusowe nr 103, 104, 124 i 125 (po około 6% wyborów). Ponad 67% przejazdów odbywa się na podstawie biletu miesięcznego. Drugą najczęstszą formą płatności za przejazd jest bilet jednorazowy (prawie 26% przejazdów).

Tabela 25 Schemat podróży uczniów szkół na obszarze MG-6

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		V podróż		suma podróży	
5.01 - 7.00	62	11,6%	9	3,2%	3	2,6%	1	1,5%	1	3,6%	76	7,4%
7.01 - 9.00	388	72,7%	67	24,2%	29	25,2%	18	26,5%	11	39,3%	513	50,2%
9.01 - 12.00	22	4,1%	20	7,2%	9	7,8%	4	5,9%	1	3,6%	56	5,5%
12.01 - 14.00	17	3,2%	49	17,7%	11	9,6%	13	19,1%	3	10,7%	93	9,1%
14.01 - 17.00	30	5,6%	119	43,0%	38	33,0%	17	25,0%	6	21,4%	210	20,5%
17.01 -19.00	10	1,9%	8	2,9%	15	13,0%	6	8,8%	3	10,7%	42	4,1%
19.01 -22.00	5	0,9%	5	1,8%	8	7,0%	7	10,3%	2	7,1%	27	2,6%
22.01 -24.00	0	0,0%	0	0,0%	1	0,9%	2	2,9%	1	3,6%	4	0,4%
00.01 -5.00	0	0,0%	0	0,0%	1	0,9%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,1%
suma podróży	534	100,0%	277	100,0%	115	100,0%	68	100,0%	28	100,0%	1022	100,0%
	55,2%	-	28,6%	-	11,9%	-	7,0%	-	2,9%	-	-	-
brak wskazań	434	-	691	-	852	-	900	-	940	-	-	-
	44,8%	-	71,4%	-	88,0%	-	93,0%	-	97,1%	-	-	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 26 Podróże komunikacją według rodzaju biletu

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		V podróż		suma podróży	
przejazd bezpłatny (B)	15	2,7%	6	2,0%	1	0,8%	0	0,0%	1	2,9%	23	2,1%
bilet jednorazowy (J)	157	28,5%	72	24,5%	30	23,3%	15	19,7%	7	20,6%	281	25,9%
bilet miesięczny (M)	355	64,5%	202	68,7%	90	69,8%	57	75,0%	24	70,6%	728	67,2%
bilet tygodniowy (T)	7	1,3%	3	1,0%	2	1,6%	2	2,6%	1	2,9%	15	1,4%
bilet 14 dniowy (2T)	15	2,7%	10	3,4%	6	4,7%	2	2,6%	1	2,9%	34	3,1%
bilet kwartalny (3M)	1	0,2%	1	0,3%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	2	0,2%
bilet dobowy (24H)	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Razem	550	100,0%	294	100,0%	129	100,0%	76	100,0%	34	100,0%	1083	100,0%

Najczęściej wskazywane cele podróży "nie pieszych" jakie odbyli badani w poprzednim dniu nauki to: "nauka" (42,1%) i "dom" (30,3%). Najczęściej wskazywanym celem pierwszej podróży jest "nauka" (73,7%). Najczęstszym celem kolejnych podróży (II, III i IV) jest "dom"; odpowiednio: II podróż - 60,0%, III podróż - 32,6% i IV podróż - 58,7%.

Tabela 27 Cel podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży o określonym celu	
praca (P)	8	1,5%	1	0,3%	0	0,0%	1	1,1%	10	0,9%
nauka (N)	386	73,7%	52	15,3%	21	14,9%	3	3,3%	462	42,1%
dom (D)	28	5,3%	204	60,0%	46	32,6%	54	58,7%	332	30,3%
zakupy (Z)	18	3,4%	19	5,6%	10	7,1%	2	2,2%	49	4,5%
sprawy zawodowe i służbowe (SZ)	9	1,7%	5	1,5%	5	3,5%	4	4,3%	23	2,1%
sprawy osobiste (SO)	33	6,3%	21	6,2%	19	13,5%	10	10,9%	83	7,6%
sprawy towarzyskie (ST)	22	4,2%	17	5,0%	22	15,6%	8	8,7%	69	6,3%
rekreacja (R)	20	3,8%	21	6,2%	18	12,8%	10	10,9%	69	6,3%
suma kolejnych podróży	524	100,0%	340	100,0%	141	100,0%	92	100,0%	1097	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	54,1%		35,1%		14,6%		9,5%			
brak wskazań (N=968)	444		628		827		876			
	45,9%		64,9%		85,4%		90,5%			

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 28 Gmina początku podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży z określonej miejscowości	
Gorzów Wielkopolski	287	57,3%	295	87,8%	113	82,5%	71	79,8%	766	72,1%
Bogdaniec	13	2,6%	3	0,9%	3	2,2%	2	2,2%	21	2,0%
Deszczno	26	5,2%	4	1,2%	4	2,9%	4	4,5%	38	3,6%
Kłodawa	23	4,6%	6	1,8%	5	3,6%	4	4,5%	38	3,6%
Lubiszyn	12	2,4%	1	0,3%	1	0,7%	0	0,0%	14	1,3%
Santok	14	2,8%	8	2,4%	2	1,5%	1	1,1%	25	2,4%
inna gmina powiatu gorzowskiego	54	10,8%	8	2,4%	3	2,2%	4	4,5%	69	6,5%
inna gmina województwa lubuskiego	49	9,8%	6	1,8%	3	2,2%	0	0,0%	58	5,5%
podróż z poza województwa lubuskiego	23	4,6%	5	1,5%	3	2,2%	3	3,4%	34	3,2%
suma kolejnych podróży	501	100,0%	336	100,0%	137	100,0%	89	100,0%	1063	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	51,8%	-	34,7%	-	14,2%	-	9,2%	-	-	-
brak wskazań (N=968)	467	-	632	-	831	-	879	-	-	-
	48,2%	-	65,3%	-	85,8%	-	90,8%	-	-	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Tabela 29 Gmina zakończenia podróży – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży z określonej miejscowości	
Gorzów Wielkopolski	434	87,1%	214	66,5%	98	75,4%	69	79,3%	815	78,6%
Bogdaniec	4	0,8%	8	2,5%	2	1,5%	1	1,1%	15	1,4%
Deszczno	7	1,4%	8	2,5%	5	3,8%	4	4,6%	24	2,3%
Kłodawa	7	1,4%	9	2,8%	3	2,3%	4	4,6%	23	2,2%
Lubiszyn	1	0,2%	4	1,2%	0	0,0%	0	0,0%	5	0,5%
Santok	7	1,4%	3	0,9%	1	0,8%	1	1,1%	12	1,2%
inna gmina powiatu gorzowskiego	7	1,4%	34	10,6%	8	6,2%	3	3,4%	52	5,0%
inna gmina województwa lubuskiego	15	3,0%	29	9,0%	8	6,2%	2	2,3%	54	5,2%
podróż z poza województwa lubuskiego	16	3,2%	13	4,0%	5	3,8%	3	3,4%	37	3,6%
suma kolejnych podróży	498	100,0%	322	100,0%	130	100,0%	87	100,0%	1037	100,0%
odsetek podróżujących (N=968)	51,4%	-	33,3%	-	13,4%	-	9,0%	-	51,4%	-
brak wskazań (N=968)	470	-	646	-	838	-	881	-	470	-
	48,6%	-	66,7%	-	86,6%	-	91,0%	-	48,6%	-

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

Dominujące środki transportu z jakich korzystają uczniowie to autobus (39%) i tramwaj (19%). Spora część uczniów w swoich podróżach korzysta również z samochodu osobowego jako pasażer (14,5%) a nawet jako kierowca (prawie 8%).

Tabela 30 Użyte środki transportu – próba badawcza uczniowie

	I podróż		II podróż		III podróż		IV podróż		suma podróży określonym środkiem transportu	
PKP	30	5,2%	24	6,8%	3	2,1%	0	0,0%	57	4,9%
PKS	44	7,6%	18	5,1%	4	2,7%	5	5,4%	71	6,1%
tramwaj (T)	85	14,7%	86	24,4%	40	27,4%	11	11,8%	222	19,0%
autobus (A)	223	38,5%	131	37,2%	55	37,7%	47	50,5%	456	39,0%
taxi (TX)	3	0,5%	5	1,4%	0	0,0%	0	0,0%	8	0,7%
samochód osobowy jako kierowca (Sk)	51	8,8%	23	6,5%	12	8,2%	6	6,5%	92	7,9%
samochód osobowy jako pasażer (Sp)	95	16,4%	41	11,6%	18	12,3%	16	17,2%	170	14,5%
rower nie w celach rekreacyjnych (R)	24	4,1%	13	3,7%	5	3,4%	4	4,3%	46	3,9%
motocykl (motorower) nie w celach rekreacyjnych (M)	7	1,2%	7	2,0%	5	3,4%	2	2,2%	21	1,8%
inne	17	2,9%	4	1,1%	4	2,7%	2	2,2%	27	2,3%
suma użytych środków transportu	579	100,0%	352	100,0%	146	100,0%	93	100,0%	1170	100,0%

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

W swoich podróżach, w zdecydowanej większości przypadków uczniowie korzystali tylko z jednego środka transportu - prawie 90%. W czasie jednej podróży z dwóch środków transportu korzystało 8,5% a z trzech już tylko około 2%. W przypadkach, w których dochodziło do łączenia środków transportu, najczęściej odnosiło się to do układów "autobus-tramwaj", "tramwaj-autobus" lub "PKP-tramwaj/autobus".

6. Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tabela 1 Zakres projektu Profesjonalizacja usług publicznych na terenie ZCG MG-6.....	7
Tabela 2 Beneficjenci pomocy społecznej biorący udział w badaniu ankietowym	9
Tabela 3 Uczniowie biorący udział w badaniu ankietowym metodą audytoryjną	10
Tabela 4 Nauczyciele biorący udział w badaniu	11
Tabela 5 Dobór próby - badanie ankietowe mieszkańców	11
Tabela 6 Dobór próby – badanie mieszkańców – wiek respondentów	12
Tabela 7 Dobór próby – badanie mieszkańców – wykształcenie respondentów	12
Tabela 8 Wielkość gospodarstw poddanych badaniom ankietowym	19
Tabela 9 Najczęściej świadczone usługi z zakresu pomocy społecznej na obszarze MG-6	21
Tabela 10 Jakie warunki należy spełnić, aby nie korzystać z pomocy społecznej [w %]	22
Tabela 11 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w Gorzowie Wielkopolskim [w %]	23
Tabela 12 Propozycje poprawy jakości usług społecznych w dziedzinie pomocy społecznej na obszarze MG-6	24
Tabela 13 Jak sobie radzisz z odrabianiem lekcji (kto ci pomaga) [%]	54
Tabela 14 Ocena fachowość kadr instytucji i organizacji zajmujących się kulturą	79
Tabela 15 Ocena wiedzy animatorów kultury na temat potrzeb kulturalnych mieszkańców	80
Tabela.16 Uczestnictwo w życiu kulturalnym.....	81
Tabela. 17 Częstotliwość uczestnictwa w kulturze (wydarzeniach kulturalnych) w relacji do sytuacji materialnej	82
Tabela 18. Imprezy, wydarzenia kulturalne – ważne dla mieszkańców regionu	83
Tabela 19. Oferta Centrum Edukacji Artystycznej – Filharmonia Gorzowska	84
Tabela 20 Preferowane formy uczestnictwa w kulturze	85
Tabela 21 Ocena gorzowskiej komunikacji miejskiej dokonana przez uczniów szkół MG-6	105
Tabela 22 Ocena komunikacji miejskiej do i z Gorzowa Wielkopolskiego dokonana przez uczniów szkół MG-6	105
Tabela 23 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej	107
Tabela 24 Sposób realizacji podróży miejskich i podmiejskich przez uczniów z MG-6	107
Tabela 25 Schemat podróży uczniów szkół na obszarze MG-6	109
Tabela 26 Podróże komunikacją według rodzaju biletu	109
Tabela 27 Cel podróży – próba badawcza uczniowie	110
Tabela 28 Gmina początku podróży – próba badawcza uczniowie	111
Tabela 29 Gmina zakończenia podróży – próba badawcza uczniowie	112
Tabela 30 Użyte środki transportu – próba badawcza uczniowie	113

Spis rysunków

Rysunek 1 Liczba osób oraz gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2008-2011	15
Rysunek 2 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2008 - 2011	16
Rysunek 3 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 – 2012	17
Rysunek 4 Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci [w %] w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012	18
Rysunek 5 Długość korzystania z pomocy społecznej przez respondentów na obszarze MG-6 [w %]	20
Rysunek 6 Ocena usług publicznych w dziedzinie pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]	23
Rysunek 7 Poziom satysfakcji z usług publicznych z pomocy społecznej w samorządach MG-6 [w %]	25
Rysunek 8 Zadowolenie z różnych form pomocy społecznej [w %]	26
Rysunek 9 Odsetek osób będących pod opieką pracownika socjalnego [w %]	27

Rysunek 10 Częstotliwość spotkań z pracownikiem socjalnym w samorządach MG-6	28
Rysunek 11 Ocena pracy pracowników placówek pomocy społecznej, odpowiedzi „zawsze tak” [w %]	28
Rysunek 12 Liczba uczniów w szkołach podstawowych w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2002 -2011.....	31
Rysunek 13 Liczba uczniów w gimnazjum w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2002 -2012	32
Rysunek 14 Współczynnik skolaryzacji netto w szkołach podstawowych oraz gimnazjum w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012.....	33
Rysunek 15 Ocena pracy nauczycieli przez rodziców	35
Rysunek 16 Ocena postaw nauczycieli wobec uczniów – ocena rodziców	36
Rysunek 17 Czas poświęcany na odrabianie zadań – ocena rodziców	37
Rysunek 18 Ocena przestrzegania praw ucznia	37
Rysunek 19 Ocena zachowania uczniów wobec nauczycieli.....	38
Rysunek 20 Ocena jakości programów nauczania	39
Rysunek 21 Ocena jakości obiektów szkolnych	39
Rysunek 22 Ocena wyposażenia w pomoce naukowe, w tym komputery	40
Rysunek 23 Ocena liczebność uczniów w klasach	41
Rysunek 24 Ocena liczby pedagogów szkolnych i psychologów.....	42
Rysunek 25 Ocena pomocy w zakresie planowania kariery zawodowej.....	43
Rysunek 26 Ocena dopasowania liczby placówek edukacyjnych do potrzeb mieszkańców	44
Rysunek 27 Młodzież uczestnicząca w zajęciach dodatkowych – deklaracje rodziców	45
Rysunek 28 Ocena dostępności zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania uczniów	46
Rysunek 29 Rodzaje zajęć dodatkowych, w których uczestniczy młodzież – deklaracje rodziców	47
Rysunek 30 Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach dodatkowych	48
Rysunek 31 Ocena stanu komunikacji publicznej i jej dopasowania do potrzeb uczniów dojeżdżających do szkoły.....	49
Rysunek 32 Stosunek uczniów do swojej szkoły (czy lubisz swoją szkołę) [w%]	50
Rysunek 33 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze Gorzowa Wielkopolskiego [%]	51
Rysunek 34 Motywacje do wyboru obecnej szkoły na obszarze MG-6 z podziałem na płeć [%]	52
Rysunek 35 Planowane miejsce zamieszkania za 5-10 lat – MG-6 [%].....	52
Rysunek 36 Ocena jakości nauczania oraz jego oceny [%]	53
Rysunek 37 Czas poświęcany na odrabianie lekcji [%].....	54
Rysunek 38 Uczniowie uczęszczający na zajęcia pozalekcyjne [%]	55
Rysunek 39 Przyczyny nieuczęszczania na zajęcia pozalekcyjne w szkole [%]	56
Rysunek 40 Powody nieuczestniczenia w dodatkowych zajęciach w szkole [%}.....	56
Rysunek 41 Ocena poszczególnych elementów systemu edukacji przez uczniów z Gorzowa Wielkopolskiego – oceny dobre i bardzo dobre [%]	58
Rysunek 42 Dostępność oferty edukacyjnej [w%]	60
Rysunek 43 Możliwości kształcenia na obszarze MG-6 [%]	60
Rysunek 44 Możliwości współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6 – opinia nauczycieli [%].....	61
Rysunek 45 Przeszkody we współpracy w dziedzinie edukacji w ramach MG-6.....	62
Rysunek 46 Ocena zadowolenia nauczycieli z pracy zawodowej [%].....	63
Rysunek 47 Główne zjawiska patologiczne występujące w placówkach oświatowych MG-6	64
Rysunek 48 Główne postulaty nauczycieli dotyczące poprawy systemu edukacji.....	64
Rysunek 49 Ocena elementów systemu edukacji dokonana przez nauczycieli na obszarze MG-6 [%].....	66
Rysunek 50 Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gorzowie Wielkopolskim w latach 2003 - 2012	69
Rysunek 51 Ocena ogólnej jakości oferty kulturalnej.....	70
Rysunek 52 Ocena liczby instytucji kultury działających	71
Rysunek 53 Ocena stanu technicznego obiektów instytucji kultury.....	73
Rysunek 54 Ocena infrastruktury ośrodków rekreacji i wypoczynku	74
Rysunek 55 Ocena zainteresowania mieszkańców ofertą kulturalną miasta/gminy, udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych	75
Rysunek 56 Ocena promocji produktów kultury oferowanych przez miasto/gminę, promocja wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie miasta/gminy	76
Rysunek 57 Ocena liczby przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie miasta/gminy	77

<i>Rysunek 58 Ocena wielkości środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na realizację przedsięwzięć związanych z kulturą i jej krzewieniem</i>	<i>77</i>
<i>Rysunek 59 Ocena celowości kierunków wydatkowania środków, jakie władze miasta/gminy przeznaczają na realizację przedsięwzięć związanych z kulturą i jej krzewieniem</i>	<i>78</i>
<i>Rysunek 60 Bariery uczestnictwa w kulturze – MG-6</i>	<i>83</i>
<i>Rysunek 61 Ocena dopasowania oferty kultury do potrzeb mieszkańców</i>	<i>85</i>
<i>Rysunek 62 Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych uczniów gorzowskich szkół na terenie Gorzowa Wlkp. w 2013 roku</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 63 Uczestnictwo w imprezach/wydarzeniach kulturalnych uczniów szkół na terenie Gorzowa Wlkp. w 2013 roku</i>	<i>87</i>
<i>Rysunek 64 Najważniejsze imprezy / wydarzenia kulturalne i sportowe w MG-6 w opinii uczniów</i>	<i>88</i>
<i>Rysunek 65 Deklaracja uczestnictwa w imprezach kulturalnych według rodzaju przedsięwzięcia</i>	<i>89</i>
<i>Rysunek 66 Sposób realizowania podróży w gminach</i>	<i>91</i>
<i>Rysunek 67 Częstotliwość korzystania z komunikacji zbiorowej w gminach</i>	<i>92</i>
<i>Rysunek 68 Samochód w gospodarstwie domowym</i>	<i>92</i>
<i>Rysunek 69 Ogólnie – jakość oferty komunikacji publicznej miasta/gminy</i>	<i>93</i>
<i>Rysunek 70 Sposób zarządzania komunikacją publiczną przez Organizatora</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 71 Warunki podróży w pojazdach</i>	<i>94</i>
<i>Rysunek 72 Dopasowanie układu linii komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców</i>	<i>95</i>
<i>Rysunek 73 Integracja komunikacji autobusowej, tramwajowej i kolejowej</i>	<i>95</i>
<i>Rysunek 74 Efektywność polityki transportowej miasta/gminy</i>	<i>96</i>
<i>Rysunek 75 Jakość taboru komunikacji publicznej</i>	<i>97</i>
<i>Rysunek 76 Czystość na przystankach</i>	<i>97</i>
<i>Rysunek 77 Współpracę Gorzowa Wielkopolskiego i sąsiednich gmin w organizacji komunikacji publicznej</i>	<i>98</i>
<i>Rysunek 78 Częstotliwość połączeń Gorzowa Wielkopolskiego z sąsiednimi gminami</i>	<i>99</i>
<i>Rysunek 79 Droga dojścia do przystanku</i>	<i>99</i>
<i>Rysunek 80 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (1) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>100</i>
<i>Rysunek 81 Oczekiwania wobec komunikacji zbiorowej (2) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>101</i>
<i>Rysunek 82 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (1) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>101</i>
<i>Rysunek 83 Ocena komunikacji w Gorzowie Wlkp. (2) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>102</i>
<i>Rysunek 84 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (1) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>103</i>
<i>Rysunek 85 Ocena komunikacji do i z Gorzowa Wlkp. (2) – Gorzów Wlkp.</i>	<i>103</i>
<i>Rysunek 86 Elementy decydujące o ocenie komunikacji zbiorowej – ocena uczniów MG-6</i>	<i>104</i>
<i>Rysunek 87 Dojeżdżający do szkoły według gmin MG-6</i>	<i>106</i>
<i>Rysunek 88 Godziny rozpoczęcia podróży uczniów szkół MG-6</i>	<i>108</i>